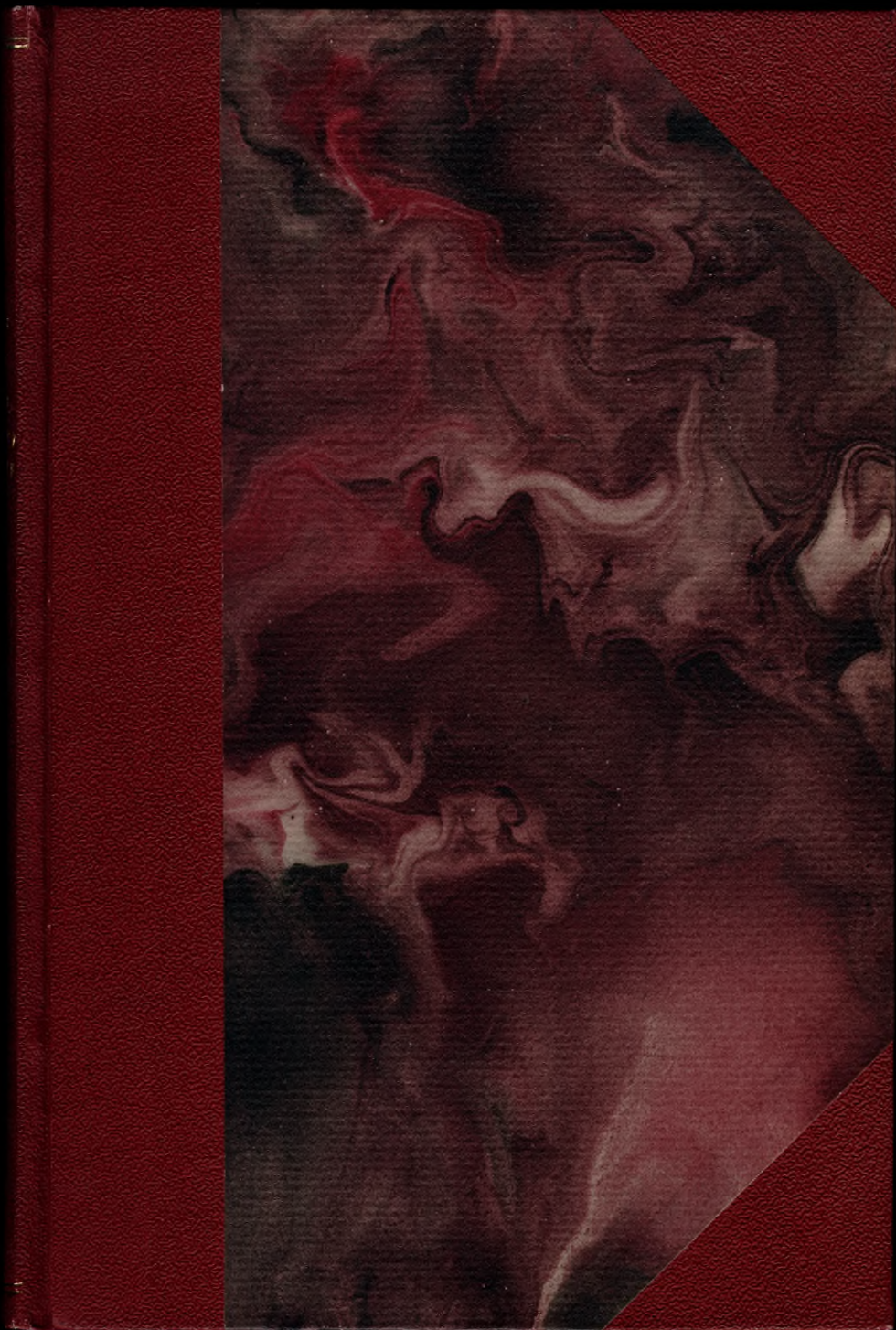




Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

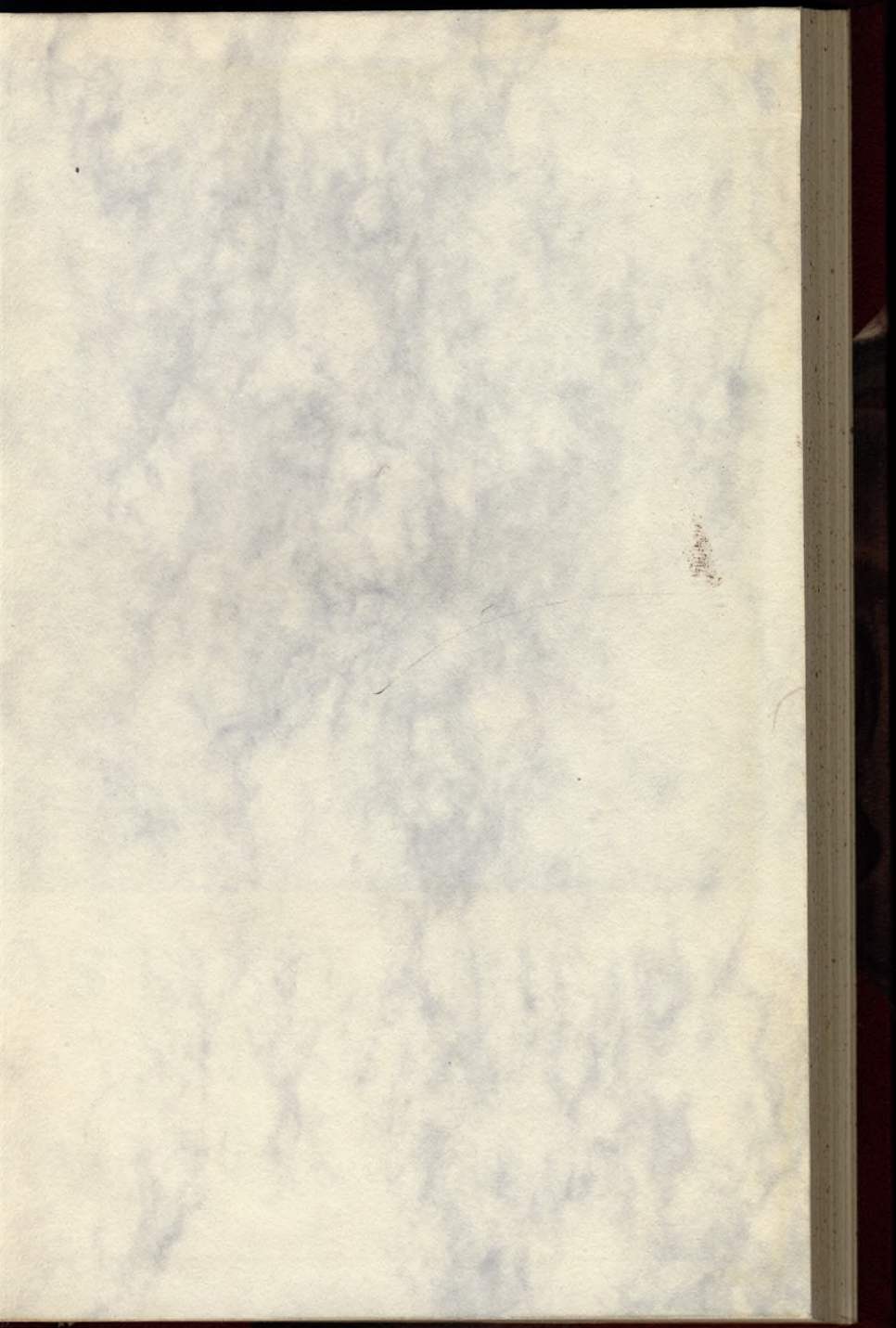
This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

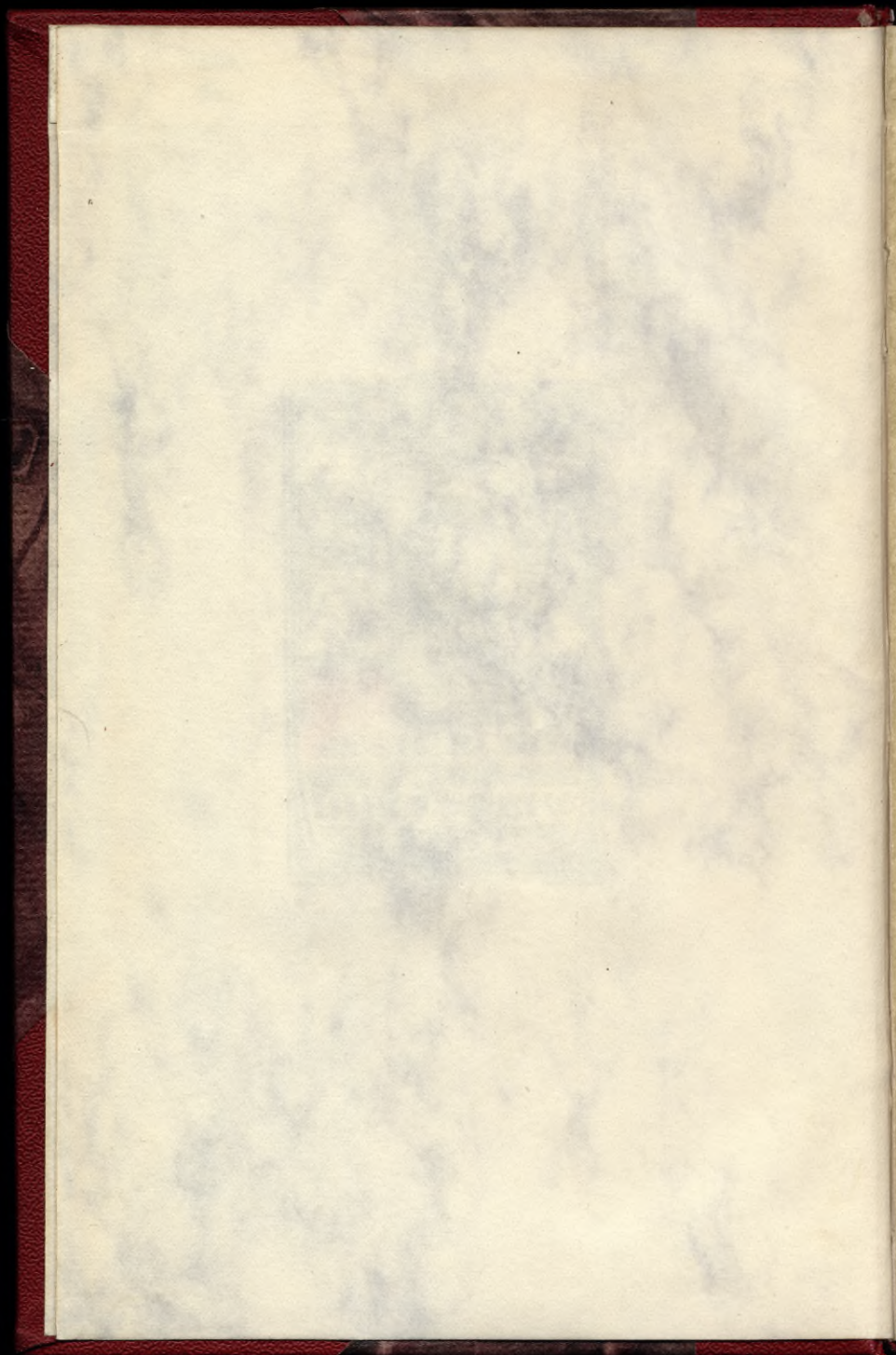




Litt.  
Sv.









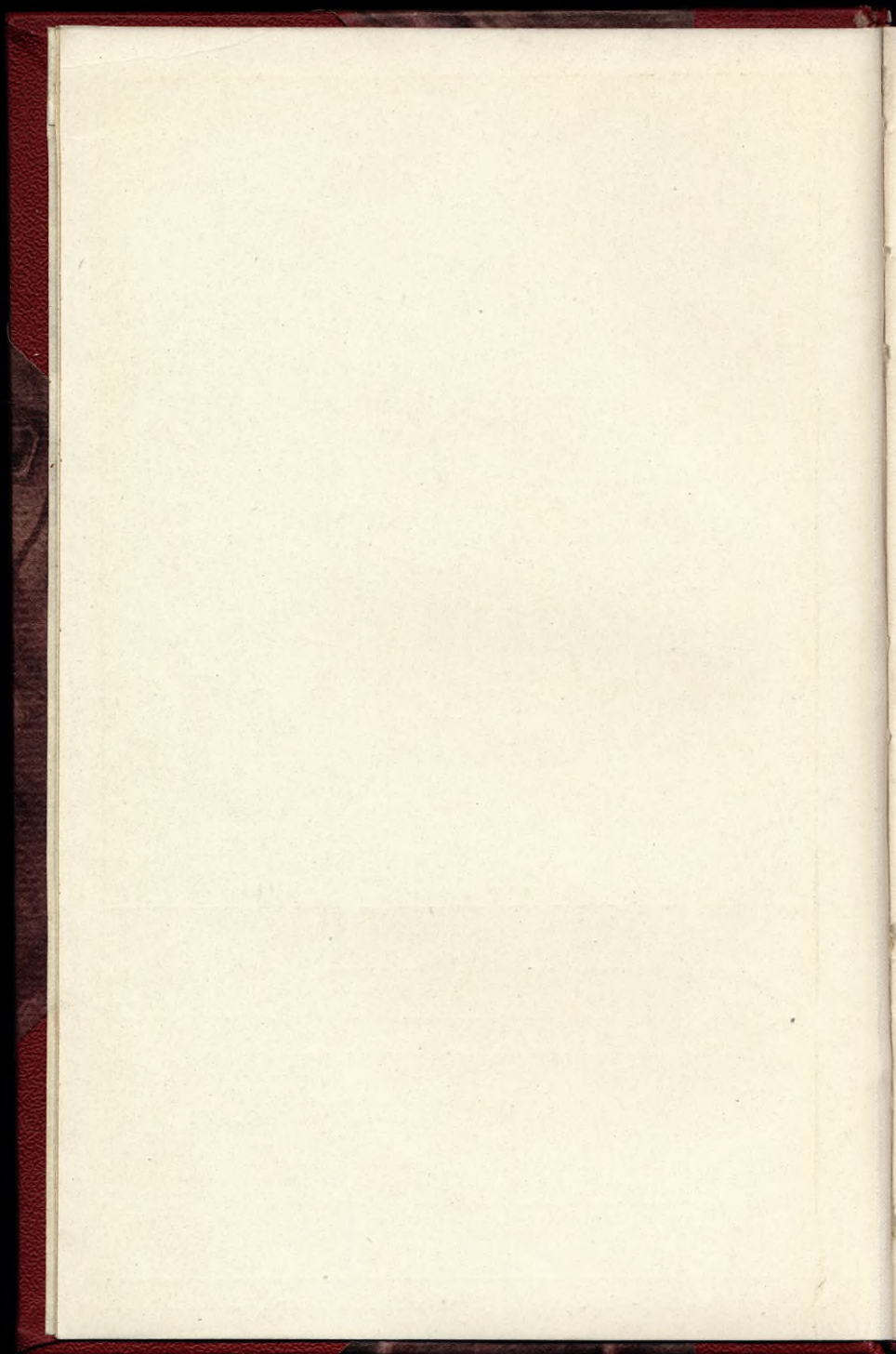
# ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

AV

ANNA MARIA ROOS

---

STOCKHOLM - ALBERT BONNIERS FÖRLAG



*ANNA MARIA ROOS*

ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER





ÖSTERLÄNDSKA  
NOVELLER

AV

*ANNA MARIA ROOS*



S T O C K H O L M

---

A L B E R T B O N N I E R S F Ö R L A G

AV FÖRELIGGANDE BERÄTTELSER HA ETT FLERTAL FÖRUT VARIT PUBLICERADE I NOVELLSAMLINGARNA TYSTA DJUP (1895), PRINSESSAN LI-HANG TSE OCH ANDRA BERÄTTELSER (1899) OCH SYSTER DIONE (1907), VILKA ARBETEN ALLA ÄRO UTGÅNGNA UR BOKHANDELN.

STOCKHOLM  
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1921

*DERMAH*



Bågsträngar klirra och pilar vina. Solen stiger  
röd ovan morgontöcknen.

Sorglösa ha skyterna gått till vila i sitt läger vid floden Sangarios. De äro vana att under sina härjningståg möta blott föga motstånd. Men nu ha de väckts av gälla härskrin och funnit sig kringrända av fiender. På höjderna runt omkring stå bithyniska krigarskaror, samlade under sin konung, Ariathes, och redo att fördriva inkräkterna.

Hård och blodig blir striden. Men innan solen nått sin middagshöjd, är den slutad. Skyterna ha under stort manfall slagit sig ut och dragit bort. Men allt bytet i lägret ha de måst lämna. Och likaså de kvinnor som följt dem på tåget. Bland dessa är också Dermah, skyterkonungens dotter.

Konungen av Bithynien har ett härligt palats, uppbyggt av marmor, prytt med guld och sniderier och omgivet av sköna lustgårdar. Många byggnader är det, som höra till det kungliga palatset;

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

en av dessa är lång och låg och har många dörrar, vilka leda ut till en pelargång, som omgiver byggnaden. Detta är tjänstekvinnornas byggnad, och dit föres Dermah.

Varje morgon, vid det första hanegället, kallar Megisthias, konungens uppsyningsman, medelst en pipas vissling kvinnorna tillsammans på den öppna gården framför kvinnobyggnaden. Och han befäller somliga att gå ut i trädgården till att gräva eller plantera, och andra befäller han att sätta sig till handkvarnarna och krossa vete, och åter andra bjuder han att tillreda konungens spis eller att två hans vita, purpurbrämade linne-mantlar. Och han tillsäger också Dermah vad hon skall göra.

Men Dermah svarar vredgad: — Jag är en konungs dotter — aldrig skall jag göra en träl-innas sysslor.

Och vad än Megisthias säger, vad straff han än hotar med, svarar hon endast: — Gören med mig vad I viljen — aldrig skall jag bliva en trälinna.

De andra kvinnorna säga till Megisthias: — Giv henne några slag av piskan, och hon skall lyda dig.

Men Megisthias svarar: — Jag känner dessa

## DERMAH

skytiska kvinnor: om hon bliver piskad, skall hon giva sig själv döden. Jag vill sätta henne i den östra gavelkammaren, den som har förgallrat fönster, och lägga bojor på henne — törhända skall detta göra henne spak.

Och Dermah bliver fångslad med bojor och insatt i en kammare på den östra gaveln av kvinnobyggnaden. Där ses hon sitta nedhukad, med mörka, trotsiga ögon blickande ut genom gallren; när någon spörjer henne, om hon ej ännu vill underkasta sig, skakar hon vredgad sitt huvud, vars hår är till färgen likt en lejoninnas och faller som en man kring hennes skuldror.

En dag kommer konung Ariathes gångande genom sin lustgård; han nalkas kvinnobyggnaden och ropar till sig Megisthias, uppsyningsmannen.

Genom sina galler ser Dermah konungen, medan han talar vid uppsyningsmannen. Och hon ser, att hans ögon äro mörkare än natten och gömma blickar, vilka äro såsom ljungande eldar. Och han går bort, och hon ser, att hans gång är lik älgens i hennes hemlands skogar, vilken bryter fram igenom snåren, lyftande sitt huvud högt och fruktande för ingen.

Konungen av Bithynien har en vit jakthund, vitare än snö och snabbare än vinden; han är sin



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

herres älskling. Varje dag måste han tvås och kammass av slavinnorna.

Tvenne slavinnor sitta på marken, tvående konungens jakthund. Och den ena slavinnan säger till den andra:

— Vitare än snö måste konungens jakthund bliva, ty konungen har honom mycket kär.

Dermah sitter i sin fångselkammare och hör deras tal. Och hon ropar till dem genom gallren:

— Gån till Megisthias och sägen honom, att om han löser mig för en stund från mina bojor, skall jag göra edert arbete.

Och Dermah bliver befriad från sina bojor och förd ur sitt fängelse, och hon begynner sitt arbete. De andra kvinnorna stanna för att se på henne, när de gå över gården; de le och peka med fingret och säga: — Se den stolta konungadottern! Nu måste hon dock lyda!

Men Dermah tvås och kammars konungens jakthund så väl, att han bliver vitare än han någonsin varit.

Då hon slutat detta arbete, tillsäger Megisthias henne att gå ut i trädgården och gräva i jorden. Men hon svarar härtill nej. Och hon bliver åter förd till sitt fängelse och belagd med bojor.

Konungen av Bithynien har en liten son, en

## DERMAH

sex-års pilt, vilken mist sin moder; den lille prinsen har ett bälte av hjortskinn, väl garvat och berett. Varje dag måste bältet gnidas med pimsten för att förbliva smidigt och glänsande.

Två slavinnor sitta på marken, gnidande den lille prinsens hjortskinnsbälte. Och den ena slavinnan säger till den andra:

— Mjukt och glänsande måste prinsens bälte bliva, ty den lille prinsen är konungen mycket kär.

Dermah sitter i fängelsekammaren och hör deras tal. Och hon ropar till dem:

— Sägen till Megisthias, att om han löser mig från mina bojor, vill jag göra edert arbete.

Och så väl gnider hon den lille prinsens bälte, att det bliver mera glänsande än det någonsin varit.

Då befaller henne Megisthias att sätta sig vid handkvarnen till att krossa vete. Men hon vägrar att göra det och bliver åter förd till sitt fängelse.

Konungen av Bithynien har en sköld av silver, konstfullt arbetad och inlagd med guld; vida omkring finnes icke den sköldens like. Varje dag måste den väl fejas och putsas, på det att icke en fläck må fördunkla dess glans.

Tvenne slavinnor sitta på marken, gnidande

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

med linne på konungens sköld. Och den ena slavinnan säger till den andra:

— Blank och skinande måste skölden bliva, ty konungen själv skall bära den på sin arm.

Dermah sitter i fängelsekammaren och hör deras tal. Och hon ropar till dem:

— Sägen åt Megisthias, att om han löser mig från mina bojor, skall jag göra edert arbete.

Och hon föres ut och begynner att feja konungens sköld; så väl fejar hon skölden, att den bliver blankare än den någonsin varit.

De andra kvinnorna le och peka finger åt henne: — Se den stolta konungadottern! Hon måste dock böja sig till sist.

Men då Megisthias befäller henne att taga en kruka och gå ned till floden för att hämta vatten, vägrar hon att lyda och bliver åter förd till sitt fängelse.

En dag kommer konung Ariathes gångande genom sin lustgård; han nalkas kvinnobyggnaden, ropar till sig Megisthias och talar med honom.

Då ser han en kvinna, vars hår är likt en lejoninnas till färgen och faller som en man över hennes skuldror; hon sitter på marken och kammar hans vita jakthund.

Konungen spørjer Megisthias: — Vem är denna?

## DERMAH

Och Megisthias svarar: — Denna är Dermah, skyterkonungens dotter, vilken är en av de fångar, som togos av dig, o konung, i lägret vid floden Sangarios.

Då säger konungen: — Låt henne icke kamma hundarna, ty det är icke göra för en konungadotter.

Dagen därefter kommer åter konung Ariathes bort till kvinnobyggnaden. Och han ser Dermah sittande på marken, gnidande med pimsten den lille prinsens hjortskinnsbälte.

Och konungen säger till Megisthias:

— Låt henne icke göra detta, ty det är icke arbete för en konungadotter.

Och åter kommer konungen den tredje dagen, och han ser Dermah sittande ute på marken, gnidande med linne hans guldinlagda sköld.

Och konungen säger till Megisthias:

— Låt henne icke mera göra detta, ty det är icke arbete för en konungadotter.

På aftonen av denna samma dagen finner konung Ariathes ingen ro på sitt läger. Och han står upp mitt i natten och går ut i sin lustgård allena.

Fullmånen glänser på fästet, i örtagården stå höga tigande popplar, deras skuggor falla vida

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

över marken. Rosorna sänka drömmande sina huvuden och dofta ljuvare än någonsin om dagen.

Konungen går bort emot kvinnobyggnaden.

Då hör han i natten en kvinnas gråt.

Han går fram till gallerfönstret.

— Varför gråter du, Dermah?

— Jag gråter, därför att jag icke mer får kamma konungens jakthund eller gnida hans lille sons bälte eller feja hans guldinlagda sköld. Jag gråter, därför att mina dagar skola bliva långa och tomma.

— Långa och tomma äro alltid fångenskapens dagar. Jag vill sända dig åter till ditt folk, Dermah, till din fader och dina fränder. Jag vill sända med dig män, vilka skola finna vägen till din fader och föra dig till honom.

— Ack, herre konung, gör icke detta, jag beder dig. Ty där kunde tilläventyrs komma någon och förtälja för min fader, att hans dotter gjort en trälinnas sysslor, och han skulle blygas över mig, och mina fränder skulle se på mig med förakt. Därför är det mycket bättre, att jag bliver där jag är.

— Sannt har du talat, o Dermah; törhända skulle ditt folk icke vilja kännas vid dig. Men jag har en härhövidsman, en tapper krigare, vilken äger ett skönt palats; han har mist sin maka, till

## DERMAH

honom vill jag sända dig, att du må bliva hans maka. Detta är dock bättre för en konungadotter än att bo ibland tjänstekvinnorna.

— Ack, herre konung, gör icke detta, jag beder dig. Ty där kunde tilläventyrs komma någon till honom och förtälja, att hans hustru gjort en trälinnas sysslor. Och hans anseende skulle därav lida, och han skulle blygas över mig. Därföre är det mycket bättre, att jag bliver där jag är.

Då vänder konungen sitt ansikte bort. Han ser ut i örtagården. Där stå höga, tigande popplar, där drömma rosor, bidande och stilla i månens sken. Det är endast fästets måne, som ser, att det i detta ögonblick drager ett leende över konungens ansikte.

Han vänder sig åter mot Dermah.

— Sannt har du talat, Dermah: du kan icke bliva min härhövidsmans maka, ty hans ära skulle kunna lida därav. Därföre må du bliva dens maka, vilkens anseende icke kan fläckas. I morgon, Dermah, skall du bo i konungens gyllene gemak och hälsas som konungens maka. Ty konungen, din herre, älskar dig — likasom du älskar din herre, konungen!



*STENEN SOM STANNADE*

2. — *Roos, Österl. nov.*





Nedom den väldiga sfinxallén som ledde upp till gudinnan Neits tempel, satt farao Amasis på sin silverstol. Bakom honom stodo tjänare, vilka på långa gyllene stänger buro stora vippor av strutsens fjädrar för att därmed bringa skugga och svalka åt härskaren. Och omkring honom stodo hans rådgivare och hövitsmän. Alla blickade de, liksom farao Amasis själv, bort emot den väg som från söder ledde till Sais.

Där sågs genom sollysta dammoln ett tåg av hundratals män, vilka i täta leder strävade framåt, dragande med starka rep ett jättestort stenblock, vilande å medar. Medarna gnisslade mot sanden, från människans läppar ljöd en taktfast, entonig sång, och från fogden, som gick i spetsen, hördes då och då några ord av befallning eller uppmuntran.

Allt som tåget kom närmare, kunde åskådarna som samlats utanför templet, tydligt se huru som det framforslade stenblocket var konstfullt uthugget till ett hus med fönsteröppningar och

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

med snidade bilder å ömse sidor om portöppningen. Och när farao Amasis varnade detta, bröt där fram ett leende över hans läppar, ett leende av fröjd, såsom hos den vilken ser en länge närd önskan uppfyllas.

Ty mer än tre år hade gått, sedan han under en färd uppåt övre Nilen sett vid Elefantine detta jättestora stenblock och befallt att det skulle ut-huggas till ett hus och föras till Sais. Och han hade fröjdat sig vid tanken att hans huvudstad skulle i och med detta hus, uthugget ur ett enda stenblock, erhålla en märkvärdighet sådan ingen annan stad på jorden ägde. Därför, när det bragtes honom bud att foran vore i annalkande, hade han i sin iver och glädje gått ut för att själv åse dess ankomst och hade låtit bära ut sin silverstol för att i ro förbida densamma. In emellan raderna av tigande sfinxer, genom porten av jättelika pyloner, ämnade han låta föra stenen, för att ställa den på själva tempelplatsen.

Allt högre gnisslade medarna, allt närmare kommo männen; man såg repen skära in i deras skuldror och svetten blänka å deras böjda bruna ryggar.

Nu hade de hunnit fram mitt för härskarens plats. På ett tecken av fogden stannade de alla

## STENEN SOM STANNADE

och bugade sig i tyst och ödmjuk hyllning inför farao.

Och farao såg med glänsande ögon huru konstfullt huset var utmejslat och aktade just säga några nådefulla ord till fogden, som anförde skaran, vilken var densamme som också hela tiden lett arbetet med detta hus. Då hörde han huru fogden drog en djup suck.

Förundrad såg farao på mannen. Var icke detta en glädjestund, då härskaren äntligen fick sin önskan uppfylld? Han sade:

— Säg mig, o Eptek, varför suckar du? Arbetet är ju slutfört. Fröjdar det dig icke att Sais' stolta stad blir prytt med detta verk?

Eptek svarade:

— Om jag suckade, o farao, så var det därför att jag tänkte på all den möda detta har kostat. I tre år, under brännande hetta och under frostig kyla, ha hundraden av män arbetat på denna sten med mejsel och yxa. Många har jag sett stupa av solhettan; många har jag sett, vilka i ett ögonblicks trötthet huggit miste med mejseln och så skadat en fot eller en arm och blivit krymplingar och stackare. I flera månader ha vi nu färdats fram och under osägliga mödor släpat hit detta hus. Många äro de som stupat på färden. I de kojor,

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

där de bott, vänta hustru och barn, men skola vänta förgäves. Därför, o farao, må du icke undra om jag suckar, när vi nu hunnit målet för vår vandring.

Då böjde farao sitt ansikte ned i sina händer. Tigande satt han där. Och männen, som släpat fram huset, stodo stilla och väntade.

Stunder förgingo. Solen, som stått högt på fästet då tåget kom, begynte luta mot väster. Och alltjämt teg farao. Ingen vågade säga eller fråga något.

Till sist dristade sig dock Eptek att spörja:

— Skall jag väl, o farao, giva männen befallning att fortsätta?

Farao lyfte sin hand till ett avvärijande tecken.

Åter sjönk tystnad över skarorna. Skriande flög en flock gamar över platsen. Men faraos blick var alltjämt sänkt.

Till sist lyfte han upp sitt huvud. Över hans ansikte låg ett djupt allvar. Och för dem som stodo omkring honom, tycktes det som om hans stämman vore förvandlad, när han nu talade. Han sade:

— Icke ett steg längre må denna sten föras. Icke ett fjät till skola dessa män taga för att släpa den in på tempelplatsen. Men sörj du, o

## STENEN SOM STANNADE

Eptek, för att de, en och var av dem, må få föda och vila. Och låt dem sedan med snaraste vända åter till sina hem.

Och farao reste sig upp och gick in i Neits tempel till att böja knä inför vishetens gudinna.

— — —

Utanför helgedomen blev den stående, den sten som farao Amasis sänt efter.

Där stod den i år efter år. Och människor, som gingo förbi, sågo på den med undran och hörde berättelsen om hur den hejdats just som den skulle dragas in i helgedomen.

Så hände det en dag, sedan år och sekler gått förbi, att en vis man kom gående där förbi med sina lärjungar. Och vismannen pekade på stenen och berättade för sina lärjungar om dess öden. Då sade en av dem:

— Varför lät dock icke farao föra den till sin plats inne på tempelgården? Så lång väg hade redan männen färdats; blott föga hade det ökat deras möda, om de släpat den ända fram.

Men vismannen svarade:

— Vida omkring har jag vandrat; mångt minnesmärke har jag sett, som furstar rest över sina segrar. Jag har sett den pelare, som Thotmes uppreste i syriernas land; jag har läst de in-

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

skrifter som Ozymandias lät inhugga under sitt härtåg mot etioperna; den som ser dessa minnesmärken och läser dessa inskrifter, han skakar sitt huvud och ler, ty han vet att det längesedan gått förlorat, vad dessa erövrare vunnit och att de längesen sjunkit i grus, de städer de uppbyggde. Men i sanning, när farao Amasis befallde, att denna sten skulle stanna där den stod, då har han rest sig ett minnesmärke mer värt än alla dem som erövrare lämnat efter sig. Ty jag säger eder, att mer än en av dem som sett denna sten och hört berättelsen därom, har därav kommit till besinning och blickat in i sig själv, liksom farao Amasis. Mer än en har här hejdat sig och sport: Skulle jag väl köpa min glädje med det som vållar mina bröder sorg?

*DAGONSKEPPET*





I sin välvda kammare, där smala fönstergluggar, upptagna i de tjocka murarna, släppte in ljuset, satt Etbaal, den rikaste av Tyrus' köpmän. Omkring honom sutto slavar som skrevo på papyrusblad. Med stor flit doppade de rör i skålar, fyllda med färg, och ritade prydliga skrivtecken å de vita bladen.

En tjänare trädde in med hast, bugade sig djupt för Etbaal och sade:

— Herre, ditt skepp, det som du kallar Dagon-skeppet, har lyckligen vänt åter från sin långa färd. Jag har själv sett det löpa in i hamnen,

Det lyste till av fröjd i Etbaals ansikte, och även skrivarslavarna lyfte för ett ögonblick upp sina huvuden från sitt arbete.

— Gå till Itamar, min skeppshövitsman, sade köpmannen, och tillsäg honom att strax komma hit och bringa mig prov på de varor han medfört.

En stund senare trädde Itamar, skeppshövits-

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

mannen, in, följd av män, vilka gingo två och två och buro kistor och packor.

— Var hälsad, o Etbaal, sade Itamar. Silver från Tarsis bringar jag dig; här ser du prov därpå.

Två av männen satte ned de packor de burit emellan sig. Och Etbaal såg att det var gott, fint silver i stora tackor.

— Och här, sade Itamar, bringar jag dig tenn från de dimmiga öarna.

Två män lade ned inför Etbaals fötter tackor av bly, insvepta i grovt tyg.

— Men här, sade skeppshövitsmannen, har jag något som du förr ej skådat, nämligen stenar, vilka tyckas gömma i sig själva solens glans.

Han vinkade åt två män, vilka buro en träkista, och han öppnade kistans lock och tog därur en handfull av något som lyste skimrande gult.

— Detta, sade Itamar, är något som säges komma ur själva havet. Och jag tror, att de gudomligheter, som uppe i de nordliga länderna bo i havets djup, stundom, såsom ett tecken på sin ynnest, kasta upp på havets strand dessa gåvor till människorna. Och fast jag kallade dem stenar, så äro de dock icke stenar, ty de äro långt lättare, utan jag tror, att gudarna förfärdiga

## DAGONSKEPPET

dem av havets skum, vilket stundom, när det kastas upp på stranden, blir gult, såsom du väl vet. Och här ser du en kedja, sammanfogad av sådana stycken.

Han lyfte upp ur kistan en lång kedja, där genomborrade, oregelbundna stycken av den gula stenen voro uppträdda på ett snöre.

In igenom de smala fönstergluggarna föll just en strimma sol; skönt skimrade den guldklara kedjan, när Itamar höll den upp mot ljuset.

— I sanning, Itamar, sade Etbaal förnöjd, du har väl fyllt ditt värv. Låt nu männen med all flit lossa varorna och bära dem in i mina förådsällrar.

Och Itamar gick. Etbaal började belåtet räkna de gula stenarna och sade därpå till en av skrivarslavarna:

— Skriv: så och så många av de gula stenarna skola sändas med den karavan, som i morgon går till fursten av Damaskus. Och skriv: så och så många skola erbjudas konungen i Jerusalem av den karavan, som härnäst drager ditupp. Många sköna guldstycken tänker jag de skola betala mig för dessa klenoder.

Men kedjan höll Etbaal länge eftersinnande i sin hand. Till sist sade han till en av slavarna:

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Gå och säg till min dotter Salitta, att hon strax må komma hit.

Slaven gick, och strax därefter trädde Salitta in. Fager och ung var hon, och hennes fader såg med förnöjelse på henne.

— Se, min dotter, sade han, tag denna kedja såsom en gåva av din fader. Ingen av Tyrus' döttrar äger dess like, ej heller någon furstedotter i hela Syriens land.

Och Salitta gav till ett rop av fröjd, när hennes fader hängde om hennes hals den solskimrande kedjan.

Och alla skrivarslavarna måste för ett ögonblick lyfta upp sina blickar från arbetet för att fröjdas åt Salittas skönhet och den glimmande kedjans glans.

— — —

— Kom, Karuga, sade Salitta till den slavinnan, som passade upp på henne, tag en korg och lägg däri två unga duvor; jag vill gå till Astaroths tempel för att bringa gudinnan ett offer.

Och hon trädde ut ur sin faders hus, följd av Karuga. Skönt var Salitta prydd med ringar om armarna och kedjor om fotlederna; hennes hår var krusat, och hon var väl målad kring ögonen. Och omkring hennes hals hängde den blän-

## DAGONSKEPPET

kande kedjan, som icke hade sin like i hela Tyrus.

Hon gick genom de smala, backiga gatorna; där sutto hantverkare ute och hamrade på silversmucken eller målade på lerkärl eller sydde på sandaler. Och där sutto kvinnor, vilka lagade sina kläder eller kammade sina barns hår. Männen sågo efter Salitta med beundrande blickar, och kvinnorna viskade till varandra: Där går den rike Etbaals dotter! Och de små barnen lupo efter henne och ropade muntra hälsningar. Och leende och glad gick Salitta sin väg fram; glad åt sin kedja och glad åt sin unga fägring och glad åt den strålande vårdagens sol — med friska, salta vindar och med vita måsar, som flögo högt under jublande skri.

Och hon trädde in i gudinnan Astaroths tempel, som var omgivet av en myrtenlund, och lämnade sitt offer, de båda duvorna, åt prästinnan och bad en bön inför Astaroths altare — den bönen, som hon plägade bedja, nämligen att gudinnan, som är full av välvilja mot unga hjärtan, måtte giva henne en make, vilken kunde behaga hennes hjärta.

När hon åter trädde ut ur templet, sade hon till Karuga:

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

- Jag vill gå ned till hamnen och se på min faders skepp, det som nyss kommit åter och bragt mig denna sköna kedja.

Och hon gick nedför backarna och ned till hamnen.

Där gingo de väldiga stadsmurarna långt ut i vattnet. Längst ute, där inloppet till hamnen var och där det vida havet skymtade, skinande blått, höjde sig å ömse sidor två tjocka vakttorn, i vilka väpnade män höllo vakt dag och natt, på det att ingen fiende måtte komma med skepp och oförvarandes anfälla det rika Tyrus.

Men inne vid stranden lågo många skepp, och ett av dem bar i sin framstam en bild av Dagon, fiskguden. På dess landgång gingo män av och an och buro bördor i land. Och på stranden stod Itamar och utdelade befallningar.

Men då han varnade Etbaals dotter, gick han fram till henne och hälsade höviskt. Och när han såg kedjan, log han och sade:

— Så har då kedjan kommit dit, där den passade allra bäst.

Och vad han talat behagade Salitta, och hon sade:

— Jag skulle gärna vilja höra var och huru du funnit denna sköna kedja.

## DAGONSKEPPET

Itamar svarade:

— Gärna, o Salitta, vill jag berätta därom för dig.

Och han begynte förtälja om hur han seglat långt och länge över det vida havet och så kommit till Tarsis, till det rika sköna landet, där Tyrus' folk redan för länge sedan anlagt mer än en koloni. Där fanns gott om silver i bergen och gott om härliga frukter å soliga slätter. Och människorna där voro kraftigt vuxna, svartögda och leende glada.

— Så finnas där väl många sköna kvinnor, gissade Salitta.

— Inga som äro så sköna som Etbaals dotter, svarade Itamar.

Och hans svar behagade Salitta.

Men i detsamma märkte hon, att solen stigit högt på himmelen och att det var tid att begiva sig hem för att hinna till middagsmåltiden i hennes faders hus.

— Så fick jag dock intet höra om min kedja, sade hon, i det hon tog farväl.

— Därom skall du få höra nästa gång du kommer, sade Itamar.

— — —



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Kom, sade Salitta till sin slavinna, kom, Karuga, tag en korg och lägg däri två unga duvor; jag vill gå till gudinnan Astaroths tempel för att offra.

Men när hon kom från templet, ställde hon åter sina steg mot hamnen.

Där hade Dagonsskeppet nu fått sin last lossad. Och man stod i begrepp att draga upp det på land för att noggrant syna dess skrov och bota vad där till äventyrs kunde finnas av revor och brister. Men då skeppshövitsmannen såg Salitta nalkas, skyndade han strax emot henne.

— Nu må du berätta mig om hur du fann min kedja, sade Salitta.

Och Itamar berättade om hur han lämnat landet Tarsis och seglat genom det sund, som förbinder det inre havet med det stora strandlösa världshavet.

— Och vid det sundet, sade Itamar, resa sig på ömse sidor två höga klippor, och om dessa berätta hellenerna, att deras gud Herakles upprett dem, när han färdades här. Ty Herakles begav sig en gång till Atlas' berg och kom då till dessa trakter. Men ut på världshavet vågade han sig dock ej, utan upprett dessa stoder såsom tecken på att så långt hade han nått.

## DAGONSKEPPET

Och därpå berättade Itamar om sin farofyllda färd ute på det stora världshavet, där han seglade norrut, styrande efter Polstjärnan, och kom till de dimmiga öarnas land, där man bröt bly ur bergen. Och där var folket mera högväxt än i Tarsis och mera ljushyllt. Och många hade hår, vilket var rött som koppar, och ögon så skiftande och grå som havsvattnet i dessa kalla trakter.

— Så funnos där väl fagra kvinnor? sade Salitta.

— Ingen så fager som Salitta, sade Itamar.

Och Salitta log förnöjd. Men nu märkte hon, att solen stod nästan i zenith, och brådslande tog hon farväl och skyndade hem.

— — —

Åter gick Salitta ut en morgon, följd av Karuga med en korg på armen. Men denna gång gick hon icke först till Astaroths tempel. Hon styrde strax sina steg mot hamnen. Ty inom henne brann en häftig längtan efter att åter få se den unge skeppshövitsmannen och tala vid honom.

Karuga sade:

— Härskarinna, prästinnorna i templet vilja helst ha offren tidigt på dagen.

— Nå, de skola snart få det, svarade Salitta otåligt.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Så snart hon kommit ned till hamnen, varnades hon av Itamar. Och han skyndade henne till mötes. På hennes frågor begynte han nu åter berätta om sina färder. Han förtäljde om hur stormar rasat och hagelbyar piskat, hur skeppets master och rår blivit täckta av is under seglingen på de nordiska haven, han berättade om hur han och hans män mången gång varit nära att förgås. Och han berättade om klippiga kuster och sandiga stränder, där det nästan icke tycktes växa annat än pinjer med grågröna barr, och där människorna hade hår så gult som mognande säd och ögon så blå som den svala nordiska himmeln. Och i dessa länder var det som man burit till honom de gula stenarna, för vilka infödingarna tillbytte sig varor, som medförts av skeppet från Tyrus.

— Jag hade med mig en tolk, sade Itamar, som kände dessa människors språk. Och en gammal man berättade en sägen om dessa stenar, nämligen att de skulle vara droppar, som deras pinjer svettats ut och vilka sedan kommit ned i havets djup och där hårdnat. Men detta tyckes mig vara en saga, som man ingalunda kan sätta tro till. I det land, jag nu talat om, var det jag fann din kedja.

Salitta sade:

## DAGONSKEPPET

— Ack, det tyckes mig, att denna kedja dock icke var värd att du och dina män skulle så mycket lida för att finna den. Hur mycken möda han I icke haft, och hur mycken oro han I icke måst utstå!

Itamar svarade:

— Ingen möda kunde vara för stor, om den bragte dig glädje, o Salitta!

Och härvid såg han på henne med en blick, i vilken lyste allt det, som han icke längre strävade att dölja.

Då tycktes det Salitta, att solen med ens spratt till av glädje och sken dubbelt så fröjdefullt som förut. Och från strålande himmel och blånande hav och ur tusen vitvingade måsars gälla skrik klang det som ett jublande gensvar till hennes unga hjärtas skälvande glädje.

— — —

Men denna samma morgon hände det, att Etbaal beslöt att gå ut ifrån alla de skrivande slavarna och all omsorgen med sin köpenskap. Annars plägade han icke gå ut förrän mot aftonen, då luften begynte svalkas. Men nu ville han se hur pass stora Dagonsskeppets skador voro efter den långa färden och hur man arbetade på att bota dem.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Så vandrade han då ut, myndig och bred, klädd i en linnerock med många brokiga tofsar, fästa vid fällarna, och med en silverbeslagen stav i handen. Och efter honom gingo tvenne slavar. Var han gick fram, hälsade man honom ödmjukt och såg med beundran hur fet han var och tänkte med avund på att han, om han ville, kunde hela dagen äta stek och fikon och bröd, doppat i honung.

Så kom nu Etbaal ned till hamnen och såg där sitt skepp, i vars förstam guden Dagon skönt utskurna och målade bild glänste. På stranden låg det uppdraget, och många män arbetade på att skrapa snäckor från dess sidor och bota dess revor. Men lojt och lättjefullt sysslade de därmed, såsom trälarna, över vilka ingen övar tillsyn.

Då såg sig Etbaal omkring, vredgad och förundrad. Var finns då Itamar? tänkte han.

Se, där varnade han Itamar och Salitta, stående på något avstånd i ivrigt samspråk. Icke märkte de honom, och icke aktade de på skeppet. Och ett litet stycke ifrån dem stod Karuga med en korg, ur vilken två duvor stucko upp huvudet, vittnande om att gudinnan Astaroth ännu icke fått vad som var avsett åt henne.

## DAGONSKEPPET

Då ropade Etbaal vred — med en stämman, som dånade likt en bullrande åska:

— Här väntar Dagon, och där borta väntar Astaroth! Hur länge ska de behöva vänta?

Då sprutto de till, båda två, liksom träffade av blixten. Och Salitta lopp strax i väg med rodande kinder; uppför backarna skyndade hon mot Astaroths tempel, och efter henne följde pustande Karuga.

Men Etbaal gick med mulen blick ned till skeppet. Förlägen följde honom Itamar. Och han begynte för köpmannen förklara och utlägga vad han gjort och ämnade göra.

Kärvt och buttert svarade honom till en början Etbaal. Men under tiden betraktade han från sidan den unge skeppshövitsmannen. Och han varnade vad han förut ej lagt märke till, nämligen att Itamar var en vacker och ståtlig man. Och han måste inom sig medgiva, att det icke var underligt om Salitta fann mera behag i honom än i den yngling — son till Tyrus' näst rikaste köpman — som han i sina tankar utsett till make åt sin dotter.

Och därefter kom han att tänka på, att det visserligen bleve honom till stor förlust, om denne skicklige och erfarne skeppshövitsman skulle lämna

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

hans tjänst och gå till någon av de andra köpmännen... Och ytterligare kom han att tänka på, att det funnes dock ett sätt att hålla Itamar kvar i hans tjänst...

Så sporde han med ens:

— Säg mig, Itamar, har du offrat i Dagens tempel till tack för lycklig hemkomst?

— Visserligen, svarade Itamar. Det gjorde jag den första dagen jag kom hem.

— Det tyckes mig, sade Etbaal, att du skulle göra klokt om du än en gång ginge till Dagens tempel och både guden styra om att du får en god maka. Ty Dagon sysslar ju ock med sådant. Och kom så hem till mig i afton, när skymnings-svalkan börjar sänka sig, ty jag har något att tala med dig om.

— — —

Åter har Etbaal sänt efter sin dotter. Men denna gång är hon ensam i sin kammare. Alla skrivarslavarna ha fått sluta för dagen.

Och Salitta träder in, darrande och rädd. Ty hon fruktar att få höra hårda ord.

Men Etbaal säger:

— I afton, min dotter, må du pryda dig väl! Sätt ringar i dina öron och bind slöjor kring dina skuldror och krusa ditt svarta hår!

## DAGONSKEPPET

Förundrad ser Salitta på sin fader. Då glittrar det till av munterhet i köpmannens ögon. Han säger:

— Jag tror, att Itamar har offrat till Dagon och bett om en god maka... Och kanske ha Dagon och Astaroth lagt råd — — — Det spörjs kanhända i afton, när Itamar kommer hit — — —





*DAREIOS' DOTTER*



D allrande flöt solljuset in genom den breda tältöppningen. Men borta i det gröna dunklet i en av det silkesskimrande tältets vrår stodo tryckta intill varandra två späda flickgestalter — den ena knappt vuxen, den andra ännu ett barn. Båda stirrade de i förfärad undran på den hjälmkrönte, kitonklädde främling som nyss trätt in — han, den djärve, som vågat utmana deras fader, Persiens storkonung, han, den segerrike, som till deras omätliga häpnad lyckats slå och driva på flykten Dareios och hans tallösa här.

Men han såg ju alls icke så grym och förfärlig ut, som de tänkt sig, denne makedoniske konung...

Nu steg Sisygambis fram, den åldriga kungamodern. På den brokiga mattan, som täckte marken inne i tältets skygd, kastade hon sig ned på knä. Och bedjande sträckte hon sina armar mot segraren. Sorg och ångest skälvde i hennes bruna fårade ansikte, då hon nu bönföll erövraren om förskoning — förskoning för alla de kvinnor

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

som här lämnats värnlösa av den flyende härskaren. Och runt omkring kungamodern störtade de sig på knä, hela skaran av gråtande, ängsliga kvinnor.

Då gled där ett leende av allvarlig godhet över den unge segrarens ansikte. Han sade, att icke var det helleners sed att förgripa sig på de värnlösa, och såsom hellen ville han räknas. Intet ont skulle dem vederfaras. Väl måste de såsom hans fångar medfölja honom på hans tåg, men de skulle färdas såsom förut i sina bärstolar, och med all hövisk vördnad skulle var och en av konung Dareios' hus bli bemött.

Vid det Alexander så talade, flögo hans blickar snabbt kring tältets inre. Och han såg också de båda späda kungadöttrarna inne i det silkesskimrande dunklet. En av dem, den yngsta, hade kastat sig ned på knä liksom alla de övriga, men den äldre stod ännu upprätt. Och i hennes hållning var på en gång stolthet och skygghet, liksom hos en ung hind som väjer undan för faran, men likväl, mitt i sin skälvande oro, har något av konungslig ädelhet i sina rörelser. Och hennes mörka ögon, lysande ur det smala guldbruna ansiktet, voro oavvänt fästa på segraren.

Och Alexander lade märke till att Statira icke

## DAREIOS' DOTTER

betedde sig så som de andra kvinnorna. Och det behagade honom.

\*

På stranden utanför Tyrus, östaden, låg Alexander lägrad med sin här.

Alla städerna i kustlandet — Aradus, det väl befästade, Sidon det skeppsrika, och ännu många andra — hade öppnat sina portar för segraren. Allenast Tyrus — förlitande sig på sina väldiga murar och på havet som likt en gördel omslöt dem — hade vägrat att underkasta sig. Och nu var makadoniernas här sysselsatt med att av jord och stenar bygga en damm ut i havet för att på denna väg tränga fram till stadens murar.

Så hände det en dag, att Statira och Atossa, de båda konungadöttrarna, begåvo sig nedåt stranden och funno en lund av vajande, smärta palmer, i vilkas skugga de satte sig ned. Nedanför dem låg havet, stilla och glänsande under den solfyllda himlen. Och de begynte samtala om varjehanda ting. Men mest talade de om den unge konungen Alexander.

Många voro de sägner om honom och hans bragder som de hört berättas av hans soldater. När krigarna, trötta efter en lång dagsmarsch,

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

slåpade sig fram på de steniga vägarna, då hände det ofta, att de begynte tala om konungen. Strax glömde de då sin trötthet och sina mödor. »Alexander, Alexander,» ljöd det ur skarorna som en vårstorms brusande; hans namn var likt en segerns musik, som gav dem nya krafter och eldig håg. Då sutto kungadöttrarna tankfulla bland bärstolens hyenden och lyddes till. Och ibland, då ropet »Alexander, Alexander» ljöd starkare och mer jublande än eljes, vittnande om att konungen nalkades, då sköto Statira och Atossa bärstolens förhängen något litet åt sidan för att uppfånga en skymt av konungen, där han red förbi på sin guldglänsande springare.

Medan de nu sutto under de vajande palmerna, kommo några makedoniska soldater, vilka buro yxor, och tillsade kungadöttrarna att flytta sig bort något litet, på det att ej träden, när de höggos ned, skulle falla över dem. Och på tillfrågan varför de ville hugga ned dem, svarade soldaterna, att det behövdes bränsle i lägret för att tillreda middagsmåltiden.

I detsamma sågs Alexander komma mellan sandkullarna, ridande på sin guldfärgade fåle och åtföljd av några av sina fältherrar. Då sprang Atossa, vilken var av ett djärvare och muntrare

## DAREIOS' DOTTER

lynne än system, fram emot konungen, sträckte sina späda armar bedjande emot honom och ropade:

— O, Alexander, icke vill du väl tillåta dina soldater att hugga ned dessa sköna palmer, under vilka min syster och jag funnit en så ljuvlig svalka! Säg dock till dem, att de gå längre bort att söka bränslet!

Hefästion och Krateros, vilka åtföljde Alexander, visste att konungen denna dag var vid ett mörkt lynne, emedan tyrierna samma morgon börjat med ett nytt slags kastmaskiner slunga glödande stenar mot de belägrande, varigenom byggandet av dammen högeligen försvårades. Och i detta ögonblick låg över härskarens panna ett moln, som tycktes gömma viggarna inom sig. Därför trodde konungens följeslagare, att han skulle bliva illa tillfreds, när han genom den unga flickans djärva tillrop stördes i de planer han välvde i sitt inre.

Men Alexander höll inne sin springare och tillsade soldaterna att skona dessa palmer och på annat ställe hugga sitt bränsle. Därpå sporde han kungadöttrarna, om de voro nöjda med sin behandling eller om de till äventyrs hade några önskningar. Och då de nekade härtill, hälsade han dem vänligt och fortsatte sin färd.



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Då han var borta, började Atossa med jublande glädje tala om hur god Alexander var, medan Statira teg stilla och icke svarade något. Men då Atossa sedan log och sade: — Har du märkt, min syster, huru Alexander bär sitt huvud snett mot skuldran! och begynte härma honom samt säga: Hefästion är dock mycket skönare än konungen — då sprang Statira upp, stampade med foten i marken och sade: — Vem kan väl se på någon annan, då Alexander är närvarande?

Och hon var vit i ansiktet av harm, så att hennes syster såg förundrad på henne.

— — —

Åter hände det en dag, då havet låg blått och stilla och glänste i solen, speglande östadens väldiga grå murar och de snabba, vitvingade fåglar, som flögo över vattenytan, att de båda systrarna voro nere vid stranden och sutto i skuggan av den lilla palmlunden. Då varnade de Alexander, vilken endast åtföljd av Hefästion, kom ridande norr ifrån; han hade varit ute och spejat efter skepp, dem han väntade från Cypern. Då nu konungen ej var långt borta från palmlunden, sprang han av hästen, böjde sig ned och upptog något från marken. Därpå kom han, ledande sin

## DAREIOS' DOTTER

springare vid tygeln, fram till konungadöttrarna. I sanden hade han funnit några snäckor av en skön och sällsynt art, och han gav dem nu med ett vänligt leende åt Statira och Atossa, såsom man åt barn ger leksaker. Sedan stannade han en stund och talade med dem, därvid berättande bland annat hurusom det var här vid den fönikiska kusten som purpursnäckan blivit upptäckt — sålunda att en herdes hund hade bitit i en snäcka och därav blivit purpurfärgad kring nos och ögon.

Som han talade om detta, utropade Atossa plötsligt:

— Varför bär icke du, Alexander, alltid en purpurmantel, såsom andra konungar pläga?

Alexander visste icke strax vad han skulle svara, ty det som först föll honom in, ville han icke säga — nämligen att för den konung, vilken som Dareios levde i veklighet, medan hans välde föll samman, kunde det ju passa att ständigt bära den veckrika purpurmanteln, men för den, som levde i fält och ville erövra en värld, vore det bättre att endast bära livrock och harnesk.

Då inföll Statira hastigt:

— Alexander behöver ingen purpur, för att man skall se, att han är konungen!

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Men i detsamma hon sagt detta, blev hon blossande röd ända upp omkring ögonen. Då log Atossa och utbrast:

— Nu ser Statira ut som om hon bitit i purpur-snäckan!

— — —

Fallet var det stolta Tyrus. Söderut, till Egypten, hade Alexander dragit; genom den libyska öknen kom han till Ammons tempel.

Där, mellan höga pyloner och rader av dunkelt blickande sfinxer, framskredo emot honom präster, klädda i vita linnekläder; med högtidlig sång hälsade de honom, nämnande honom gudens son. Och han sporde dem, som sågo i det fördolda, om sitt öde och fick svar, dem han för ingen dödlig yppade.

Då han med sina följeslagare återvänt från den libyska oasen till sitt läger, talades det av alla om detta: att Ammons präster förutsagt Alexander hans öde, men att ingen visste vad de sagt. Dock kunde var och en se, att över konungens ansikte låg ett tankfullt allvar.

Atossa sade till sin syster:

— Männe det är lycka eller olycka som blivit Alexander förespådd?

Statira svarade:

## DAREIOS' DOTTER

— Lycka eller olycka — vad är väl det? Storhet har blivit honom förutsagd, och att han är hjälten, som världen aldrig skall förgäta. Jag har sett huru de som gå böjda och träla och städse hava över sig dagens tunga, lyfta upp sina huvud, när han drager förbi, och hur i deras blick tändes sig en vaknande glans . . . Så skola jordens slakten minnas honom: det skall vara dem till en glädje, att han levat . . .

— — —

I konung Oxyarthes' gästabadssal lågo Alexander och hans män å bänkar med brokiga hyenden, medan stockelden sprakade högt och muntert å härden.

I Susas borg hade Sisygambis och de båda konungadöttrarna blivit lämnade, medan Alexander drog uppåt Baktrien och Sogdiana, kuvande furstar och folk och bland dem Oxyarthes, härskaren över Marakanda. Men under det makedonierna befunno sig i detta fjärran högländ, kom en stark köld, så att snön flög i luften och floderna belades med is. Gott var det då att känna värmen i konung Oxyarthes' sal. Och för var gång dörren öppnades till stekarhuset invid, sågos väldiga spett, där vildsvin och hjortar vändes framför elden av flinka trälar. Men ungmör gingo emellan

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

stekarhuset och salen och buro på trätallrikar stora stycken stek till kämparna, ävensom bägare med skummande mjöd. Och bland dessa mör var ock Roxane, konung Oxyarthes' dotter. Hon var skönare än någon annan kvinna. Hennes ögon voro ljuva som den blåa hyacintens blommor, hennes hår var likt lätta skyar, över vilka solen spelar; hennes blickar voro som lockande löften, och hennes läppar voro en löjenas bro. Och Alexander såg henne komma och gå med snabba mjuka steg, kringfladdrad av eldens sken. Med all iver betjänade hon den mäktige segraren. Och hennes ögon glimmade med lockande glans, och kring hennes läppar skälvde trånande löjen, Och Alexanders blickar blevo allt hetare, där de följde hennes steg.

Innan gästbudet var till ända, hade Alexander förkunnat för Oxyarthes — till icke ringa glädje för denne — att han aktade taga hans dotter till äkta.

Så vart nu bröllop firat med många lustbarheter. Sånger ljödo och glädjeeldar brunno, och Alexanders krigare gladdes åt sin unge härskares lycka.

— — —

Solen brände het över Gedrosiens öknar. I

## DAREIOS' DOTTER

spetsen för hären red Alexander, åtföljd av Hefästion. Och som han hade för vana att med stora och dristiga tankar bringa till tystnad kroppens knot över plågor och umbäranden, begynte han nu att med sin förtrogne vän tala om sina planer att till ett helt sammansmälta det välde han vunnit. Ty han ville, att makedonier och hellener ej mer måtte med förakt se ned på perser och meder, kallande dem barbarer, ej heller perserna med avoghet betrakta makedonierna såsom inkräktare och fiender.

— Om en gång, sade han, i det fjärran Baktrien män växa upp, som vörda Athen såsom vishetens vaggga och som sända till Hellas för att begära, att filosofer och skalder måtte komma att undervisa och fröjda dem, och om från de svarta etioperna, som bo vid Nilens källor, komma helgeskänker till den delfiske Apollon — manne ej då hellenerna skola inse, att det ingalunda är till men för dem utan till gagn, om jag vill av hela världen göra ett rike, där det ena folket ger åt det andra vad det har förträffligt.

Vid det Alexander så talade, blickande hän över springarens huvud emot den purpurröda västerhimmeln, strålade hans ögon och hela hans ansikte glödde. Och Hefästion såg på honom

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

och tänkte, att härligare hjälte hade väl ingen skådat.

Yttermera talade Alexander om huru det var hans avsikt att befästa vänskapen emellan make-donier och perser genom att uppmana de make-doniska krigarna att taga sig hustrur ibland persernas döttrar. Och för att i detta giva sina män ett föredöme, ville han taga till sin gemål Dareios' dotter Statira. Ty ehuru det i Hellas och i Make-donien var sed, att en man, som hade en hustru, icke tog sig en annan utan att förskjuta den första, så menade Alexander, att i detta ville han såsom persisk konung efterfölja persernas bruk, vilka tillstodde en konung att hava flera hustrur. Och åt Hefästion ville han giva till maka Atossa.

Då nu Alexander återkommit till Susa, sände han Krateros till den åldriga Sisygambis att förkunna för henne konungens beslut. Och den gamla skyndade till Statira för att meddela henne vilken upphöjelse, som väntade henne: att hon icke mera skulle vara en fånge utan en drottning.

Och medan Statira lyssnade till den gamlas ord, göt sig över hennes anlete ett stilla drömande ljus. Ty hon hade icke kunnat förgäta hjälten med de ljungande ögonen och med glans

## DAREIOS' DOTTER

över pannan; till Alexander hade under hela den tid han varit borta alla hennes tankar gått.

Så vart nu i Susas praktfulla borg firat Alexanders bröllop med Statira, och på samma dag Hefästions med Atossa.

Och Alexander fann behag i Statiras väna anlete och hennes kloka tankar och konungsliga sinne. Dock var Roxane honom mera kär.

Men aldrig yppade Statira för konungen, att han alltsedan första dag hon skådat honom, hade uppfyllt alla hennes tankar.

— — —

Fram över de vida, sollysta slätterna drager den stora hären: i spetsen Alexander på en svanvit fåle; kring hjälmen bär han det gyllne diadem som perserkonungen burit. Då tåget nalkas Babylon, komma trenne män från staden konungen till mötes.

De bära röda och blå kläder, över vilka de vita skäggen bölja ned; kring sina huvud hava de linnebindlar, på vilka de sju planeternas tecken äro utsydda; de äro kaldeiska teckentydare.

Den äldste av dem talar till konungen:

— Hör oss, o konung! Drag icke här in! Från Marduks tempel hava vi spanat i stjärnorna. Här, o konung, bidar dig ofärd.



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Alexander håller inne sin springare och blickar tigande framför sig. Hela hären står stilla, i bidande, andlös spänning. Man hör vinden klagande susa genom de gråa pilarna vid Eufrats strand, man hör vassarna rasslande buga i dess trögt rullande böljor. Ur bärstolen lutar sig Dareios' dotter fram och sänder konungen en sällsam blick, bävande, spörjande . . .

Konungen lyfter upp sitt huvud:

— Alexander viker icke tillbaka! Må mitt öde gå i fullbordan!

Ur Statiras ögon flyger en blixtnöglighet av stolthet. Men i nästa ögonblick skälver ångesten kring hennes läppar.

Genom väldiga portvalv, där dånande ekon väckas, tågar hären in i Marduks uråldriga stad.

— — —

Alexander låter bygga skepp; han färdas med dem utför floden Eufkrat; han vill utröna, huruvida hans härar på denna väg skola kunna föras till den arabiska viken.

Men ur de sumpiga markerna kring floden stiga giftiga ångor; de angripa konungen, vars kropp är försvagad av mödor.

Han har redan febern, då en av hans fältherrar beder honom till ett gästabud. Alexander tänker:

## DAREIOS' DOTTER

Om jag vägrar komma, skall han tro, att jag av högmod ej längre vill deltaga i mina krigares dryckeslag. Därför går konungen till gästabudet. Men i detsamma han tömmer bägaren till Herakles' ära, känner han en häftig smärta, såsom om ett svärd gått igenom hans kropp. Den följande dagen kan han icke mer resa sig från sitt läger. Och inom få dagar vet han och alla som äro omkring honom, att hans liv skall inom kort vara utsläckt.

I det stora palatset, som fordom konung Nebukadnezar byggt, ligger Alexander på sitt döds-läger. Hans fältherrar bida omkring honom i sorg. Klagande säger Eumenes:

— O ve, att Alexander redan går bort från sitt rike!

Då öppna sig konungens ögon, vilka varit slutna, och han säger med ett tankfullt leende, ihågkommande de ord, med vilka Ammons präster hälsat honom:

— Gläder du dig icke, Eumenes, att jag går till min fader?

Och en stund senare:

— Detta skattar jag högst av det stagiriten lärde mig: att Hades icke, såsom våra fäder menat, är en dådlöshetens värld, men att själen

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

också där kämpar och strävar för att bliva lik gudarna. Ty att icke verka, det vore för själen att icke leva.

Då nu Alexander fick höra, att hans soldater stodo utanför palatset, veklagande och begärande att ännu en gång få se sin konung, tillsade han, att de skulle få komma in för att taga avsked.

Genom den stora salen, vid vars portar stå väldiga tjurar av sten med människohuvud och örnavingar, skrida Alexanders krigare fram. Sörjande hälsa de sin konung för sista gången. Och i mångas ögon ses tårar.

Med sitt huvud stött mot ena armen, ligger konungen å sin bädd. Stundom, då där kommer någon av de gamla krigare, som i hans ungdom kämpat vid hans sida på Thessaliens slätter, glider ett matt leende över hans ansikte. Men för det mesta är blicken ur de stora, i feberglans strålande ögonen liksom borta, skådande mot andra syner . . .

Ehuru konungen tillsagt, att inga kvinnor finge dröja inne i dödsrummet, emedan han icke ville höra någon veklagan, hade han dock tillåtit att Statira finge bliva inne. Han visste väl, att hon ej skulle störa honom med jämmer. Sammanhukad satt hon i en vrå, oavvänt seende mot konungens

## DAREIOS' DOTTER

ansikte, ansträngande sig för att hålla tårarna tillbaka och full av stum ångest för varje gång läkarna och fältherrarna, som dröjde kring dödsbädden, ställde sig så att konungen vart bortskymd för hennes blick.

Alla krigarna ha tågat förbi. Konungens huvud har sjunkit ned på bädden. Han tecknar åt fältherrarna att komma närmare, han drager av sitt finger signetringen och räcker den åt Perdikkas.

Strax därpå ser Statira hans ansikte sammandragas av smärta. En stund därefter har det jämnats i dödens tysta ro.

— — —

Bortom Borsippas kulle lyser det rött av den sjunkande solen. Tyst skrider ett tåg fram över slätten: två bärstolar, burna av mörkhyade slavar och omgivna av en livvakt på några få man. Kungadöttrarna ha varit ute vid Hefästions grav. Ty Hefästion hade dött icke långt före Alexander och hade blivit begravnen utanför Babylon. Heta tårar hade Atossa fällt därute vid graven, ty hon hade fått sin make mycket kär. Ännu på hemvägen till staden, inne i bärstolens ensamhet, flödade hennes gråt. Men Statira satt tårlös, änskönt hennes sorg var ej mindre tung. Hon sade sig, att hon ej ens skulle få trösten att gråta vid sin

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

makes grav. Fältherrarna, som tagit arv efter Alexander, hade nämligen beslutat, att han skulle begravas i den stad han själv anlagt i Egypten. Och hon, Statira, måste stanna i sin faders hemland. Aldrig skulle det tillåtas henne att ens besöka Alexanders grav. Hon visste väl att Perdikkas var henne föga blid.

Vilka äro de som nu spränga fram där borta ifrån Borsippas kulle? Mörka ryttare i fladdrande kappor, som teckna sig mot kvällens sista röda sken . . . Hovarna klappa mot marken. Rakt emot den lilla flocken som ledsagar kungadöttrarna, rida de. Nu lyftas lansarna i blänkande hot . . .

Tappert kämpade livvakt och bärare för att försvara sina härskarinnor. Men de anfallande voro alltför många.

Fallna lågo försvararna. Några av ryttarna sprungo ned av sina hästar och revo åtskils bärstolarnas silkesförhängen.

— Giv mig den ena, befallde hövitsmannen.

En av hans män lyfte upp Statira och satte henne i sadeln framför honom. En annan av ryttarna tog Atossa på sadelknappen. Så sprängde man åter bort. Men vägen blev icke lång.

Bland hedens gräs öppnade sig en gammal halvt uttorkad brunn; där stannade ryttarskaran.

## DAREIOS' DOTTER

Ingen av Dareios' döttrar tiggde för sitt liv. Även Atossa förstod att tigande stolt taga emot de grymma dolkhuggen.

Ned i brunnens djup kastades kropparna... Och kvällens sista blodigröda strimma slocknade i mörkret.

— — —

Men ryttarskaran sprängde åter till staden. Dess hövitsman trädde in till Perdikkas och anmälde att värvet var fullgjort. Aldrig mer skulle man behöva frukta, att Persiens folk skulle resa sig för att lyfta på tronen en av konung Dareios' döttrar.

— — —

Solen steg och daggen glindrade i gräset. En liten killing skuttade fram över heden, yr av morgonglädje; han navsade till sig löv av örter och buskar och kom så i närheten av den gamla brunnen. Herdeflickan, som varnade detta, skyndade till för att hindra den lilla killingen från att ramla ned. Då hörde hon ur brunnens djup ett svagt kvidande.

Strax lyfte hon upp killingen i sin famn, lopp hem till sin faders hydda och ropade: — Fader, någon har fallit ned i brunnen.

Herden tog ett rep och gick till brunnen, följd

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

av sin son och sin dotter. Ena ändan av repet band han om livet, bad sonen hålla i den andra ändan och lät så fira sig ned. Därnere i det fuktiga mörkret fann han två kvinnor med blodiga kläder, av vilka den ena var död, den andra ännu vid liv. Den levande tog han i sina armar och ropade till sin son och sin dotter, att de skulle draga upp honom. Så kom han upp, bärande i sina armar Statira.

Och herdefolket kunde av hennes kläder och smycken varsna, att hon var av förnämlig släkt, men att hon var konung Dareios' dotter visste de ej.

Så togo de nu hem henne till sin hydda och vårdade henne med all omsorg. Och att Statira ej dött av dolkstyngen, det berodde allenast därpå att hon alltid vid sin barm bar i en pung ett stycke pergament. En gång hade nämligen Alexander för henne uppläst några rader ur de sånger om tåget till Ilion som han alltid förde med sig på sina fälttåg. Och på Statiras skygga bön hade han sedan skrivit dem åt henne på ett stycke pergament, vilket hon alltsedan gömt vid sitt hjärta.

Och Statira bad herdefolket taga upp ur brunnen hennes systems kropp och begrava den.

## DAREIOS' DOTTER

Och hon tackade dem för deras omsorger och gav dem i lön en gyllene armring. Och när hon sedan blivit återställd, begav hon sig bort ifrån dem, i det hon bjöd dem för ingen yppa, att de ur brunnen upptagit en kvinna som var vid liv.

— — —

Men åt Roxane tillbjöd konung Antigonos sin hand. Och Roxane blev hans maka och bodde med honom och med sin son, den späde Alexander, i den lyckiska staden Olympos.

På en kulle vid havet reste sig konung Antigonos' palats. En dag låg drottning Roxane på en vilsoffa i palatsets portik, medan omkring henne voro församlade män av konung Antigonos' hov ävensom spelmän och poeter, vilka för drottningen uppläste sina dikter till hennes ära. Då varnade Roxane en kvinna, vilken långsamt kom vandrande uppför de vita, i solskenet glittrande marmortrapporna. Hennes dräkt var sliten, på hennes panna syntes fåror av bekymmer, men drag och hållning voro ädla. Och då hon kom närmare, såg Roxane med förundran, att det var Statira, Dareios' dotter, om vilken det berättats, att hon vid Borsippa blivit överfallen av rövare och dödad.



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Statira hälsade, utsträckande händerna framför sig, såsom de hava för sed, vilka begära härbärge. Och då drottningen vinkade åt henne, trädde hon närmare, lyfte upp sina ögon och igenkände drottning Roxane.

Roxane hade hatat Dareios' dotter på den tid, då de båda tillhört Alexander och konungen velat att även Statira skulle hedras såsom drottning. Men nu, då hon såg henne i förödmjukelse, ömkade hon sig över henne.

— Var välkommen i min boning, o dotter av Dareios, sade hon, och bliv här så länge dig lyster.

Statira såg på henne. Så sporde hon:

— Är du nu konung Antigonos' maka?

Roxane jakade härtill.

Då sade Statira:

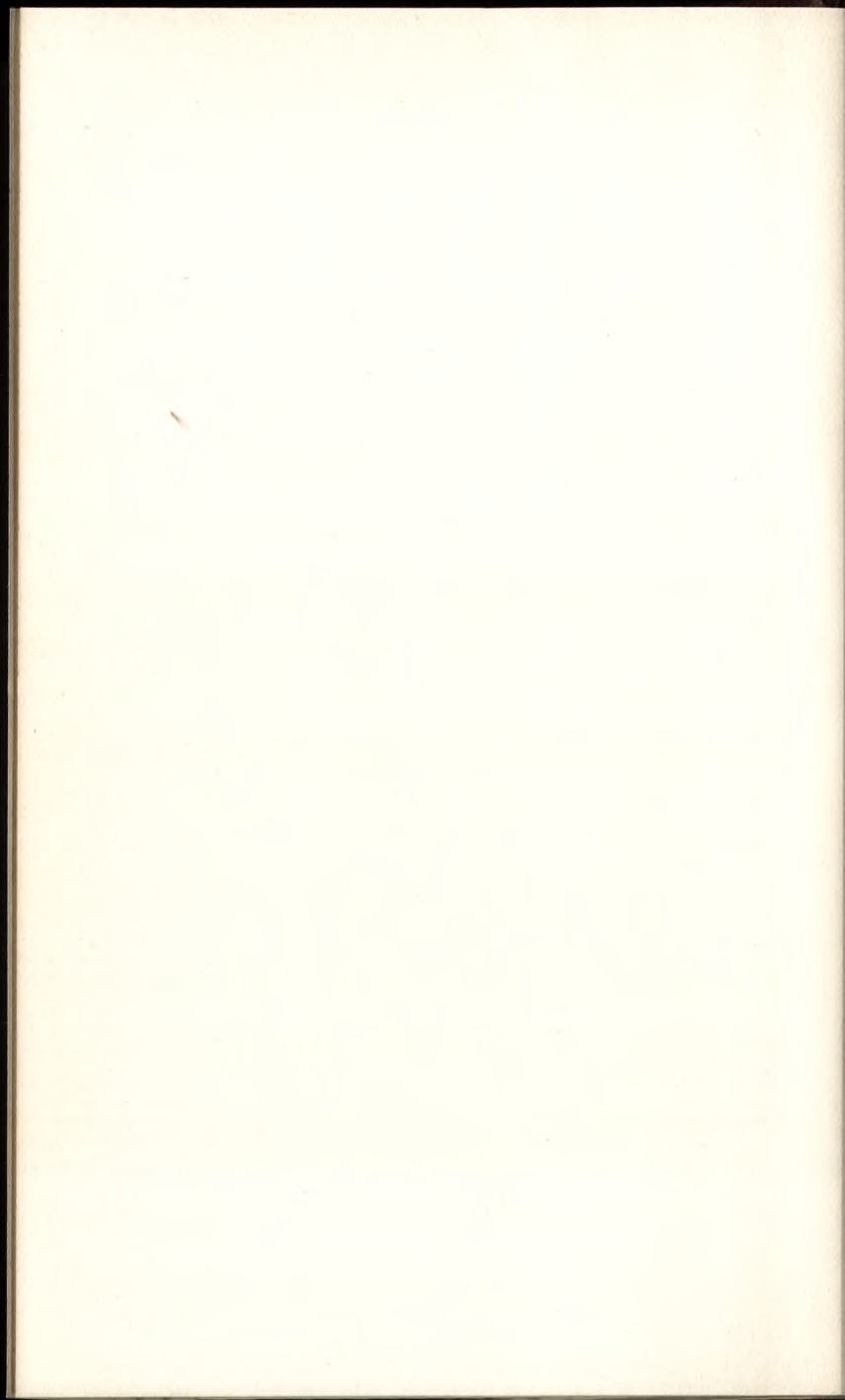
— Se, jag är arm och allena, jag vandrar kring vägarna, sökande mitt bröd och bedjande barmhärtiga människor om härbärge; hunger och törst har jag lidit, bekymmer och förödmjukelser äro min dagliga kost, sorgen sätter sig vid min bädd, när jag lägger mig ned, och bidar där ännu, när jag vaknar. Men detta har dock icke vederfarits mig: att jag tillhört en annan man, sedan jag varit Alexanders maka!

## DAREIOS' DOTTER

Som hon sagt detta, vände hon sig om, gick åter utför trapporna och fortsatte så sin väg.

Tysta sågo de alla efter henne, där hon med rak hållning vandrade den dammiga, sollysta vägen fram emellan silverbladiga oliveträd.

Och Hyperides från Halikarnassos, skalden, tänkte inom sig, att i denna stund var hon mera lik en drottning än den andra, som vilade å purpurhyenden.



*KLOSTREN I TABENNISI*



Utanför sin hydda i Tabennisi satt Pachomius — han som sedan vart kallad den helige. Det led emot aftonen, och Nilfloden som flöt nedanför hans fötter, blänkte i ett rosigt sken. Runt omkring hans boning lågo andra hyddor; där bodde de bröder vilka slutit sig till honom och lovat lyda de klosterregler han uppsatt. Och några av dem sutto nu och flätade korgar, medan andra voro på annat sätt sysselsatta. Ty Pachomius fordrade, att var och en i hans kloster skulle ej endast bedja utan också arbeta.

På andra sidan floden syntes ock en samling hyddor, kringlutna av en mur. Det var kvinnoklostret, också det upprättat av Pachomius.

Nere på floden gled långsamt en båt förbi; det vita seglet glänste i kvällsskenet. Allt tycktes omsvept av aftonens stilla drömmande fred.

Och Pachomius tackade i sitt hjärta Gud för att det blivit honom förunnat att åt många människor, vilkas hjärtan sårats av livets oro och

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

jäkt, bereda den fred som klostrets stillhet skänker.

Nu kom brodern portvakten fram och anmälde, att en kvinna bad att få tala vid klosterföreståndaren. Och Pachomius gick ned till porten för att tala med henne. Ty kvinnor tillätos icke att träda innanför munkarnas klostermur.

Utanför porten stod en ung kvinna. Hennes blick var sorgsen, och över hennes anlete låg en stilla och svårmodig fågring som av en sjunkande dag. Hon sade strax till fader Pachomius sitt ärende: hon önskade inträda i nunneklostret. Det var nämligen så stadgat att Pachomius själv skulle för båda klostren avgöra vilka som där finge inträda.

Och den unga kvinnan berättade om sig själv, att hennes namn var Dione, och att hon var bördig från Alexandria. Hennes fader och moder voro döda, och hennes trolovade hade mist sitt liv under ett krigståg mot libyerna.

Fader Pachomius mottog icke gärna till inträde i klostret kvinnor, som ännu hade sin ungdom och sin skönhet kvar. Men då han nu talade med Dione, märkte han, att hos henne fanns en allvarlig önskan att avsäga sig världen och leva i stillhet; även hade han hört mycket om hennes

## KLOSTREN I TABENNISI

fader, Teofilos, vilken varit en from och lärd man och föreståndare för en församling i Alexandria. Så gav han henne då tillåtelse att inträda i klostret. Ja, han tillstodde henne även något, som icke var vanligt. Ty medan det i allmänhet var förbjudet för bröderna och systrarna att, utom den kåpa och kjortel de buro, äga något för sig själva, tillät han henne att behålla en bok, som hon hade i arv efter sin fader. Nämligen ett arbete av Clemens Alexandrinus, genom vilket hennes fader blivit förd från den hedniska filosofien till kristendomen. Teofilos hade satt det största värde på denna skrift, och då han undervisat sin dotter i konsten att läsa, plägade även hon hämta uppbyggelse därur.

Så hände det nu en dag, när det led mot aftonen, att Dione begav sig upp på den mur, som omgav klosterbyggnaderna och till vars krön några trappsteg ledde; hon satte sig däruppe med Clemens' skrift i handen, i avsikt att läsa. Men hon läste icke mycket. Hennes tankar gledo hän — nu såsom ofta — till den älskade, som hon mist. Dock ej längre med stormande smärta. Hon hade lärt sig förstå, att till detta vanskliga jordeliv sändas icke själarna för att bliva lyckliga utan för att växa; hon hade begynt fatta



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

att det ej är i leende lugn utan i lidande och sorg som mod och styrka vinnes. Nu var hon tacksam för den fristad hon nått — tacksam för dagarnas stränga arbete, tacksam för aftnarnas stilla fred, då själen lyfte sig mot oändliga vidder...

Solen stod röd ovanom Mokattambergens ametistfärgade kammar; från de mäktiga pylonerna, som ännu reste sig höga bland ödemurarna av Ammon-Ras halvt nedbrutna tempel, föllo långa blå skuggor ut över den gnistrande ökensanden; på ett litet näs, som sköt ut i Nilen, höjde sig några palmer, smärta och orörliga, speglade sina kronor i vattnets glidande glans, och ute i floden stod en enslig, vithalsad ibis med mörka vingar och skådade begrundande ned i det böljande djupet.

Diones ögon stodo fulla av drömmar...

Fingrarna, som höllo papyrusrullen, slappnade i sitt tag. Rullen gled ur hennes sköte, ned från muren...

Med ett rop av förfäran sprang hon upp. I nästa ögonblick hade hon klättrat ned för de ojämna trappstegen och skyndat bort till porten.

I porten sitter, fet och bister, syster Apollonia, som är klostrets portvakt.

## KLOSTREN I TABENNISI

— Syster Apollonia, öppna porten, jag ber dig, jag måste strax komma ut.

— Vad har du ute att göra, syster Dione?

— Jag har förlorat min bok, som jag ärvt efter min fader, en helig bok som är min största skatt: den föll ur min hand, när jag satt uppe på muren. Det var just där vägen går ned till färjstället, och kanske kommer nu någon vägfarande och tager den bort eller föres den av en vindstöt ned i floden: jag måste strax gå ut och leta den.

Syster Apollonia reser sig, tung och ovig, och öppnar porten.

— Nå så gå då! Men kom ihåg att vända snart tillbaka!

Dione skyndar ut. Då hon hunnit om murens nordöstra hörn, varsnar hon en munk, klädd i brödraklostrets dräkt: en kjortel av grovt linne och ett vitt getskinn, hängande som kappa över axlarna; han står vid väggkanten och läser i en papyrusrulle.

Hon skyndar fram till honom.

— O, min broder, har du funnit den papyrus jag förlorat?

Munken ser upp. Hans ansikte är ännu ungt och hans panna utan fåror; hans ögon äro mörka och tankfulla.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Är det din papyrus, min syster? Jag fann den här på vägen, stadd på hemfärd från Esneh, där jag på fader Pachomii bud försålt korgar, som vi förfärdigat i klostret. Förstår du också att läsa i denna bok, min syster?

— Ja. Min fader har lärt mig att läsa.

— Det är en stor skatt du här äger. Jag har mycket hört talas om detta den store Clemens' härliga verk och även hört föreläsas stycken därur, på den tiden då jag ännu var i Alexandria. Men aldrig har jag hållit den i mina händer förrän nu. I vårt kloster finnas blott få böcker; du vet, att fader Pachomius helst ser, att vi arbeta med våra händer all den tid vi icke äro upptagna av böner och andaktsövningar. — Han tystnade och hans blick sänkte sig åter mot papyrusrullen. — Se, sade han, utan att lyfta ögonen från skriften, här finner jag just det ställe, där den store Clemens, skönt utläggande huru allt hos de gamla filosoferna pekar hän mot vår mästare Kristus och mot hans lära, anför den stoiske filosofens ord om huru den vise är allsmäktig, därför att han vill blott det som Gud vill. Och är icke detta detsamma som säges i vårt evangelium: Allt det I bedjen det skolen I få, om I bedjen i mitt namn. Ty bedja vi i mästarens namn, då bedja

## KLOSTREN I TABENNISI

vi såsom han; då lyfta vi våra hjärtan mot den allsmäktige och säga: Vad du vill, o Fader, är alltid gott; ske din vilja! Och är detta vårt hjärtas bön, vad kan då stå oss emot?

Den unge munken hade lyft sin blick; i hans ögon glödde en stilla hänförelses eld. Och afton-solens skimmer föll över hans panna. Men åter sänkte han blicken mot papyrusrullen; det syntes att det var honom svårt att slita sig ifrån dess ord.

Dione stod bredvid honom, darrande av oro. Solens glödande skiva rörde redan vid Mokattam-bergen; skuggorna från Ammon-Ras pyloner hade vuxit jättestora, en svag aftonvind vaggade sakta palmernas slanka stammar och mörka kronor, och den ensliga ibisfågeln lyfte vingarna och flög över vajande säv hän att söka sitt bo till natten. Inom några ögonblick skulle vesperklockan ringa... Hon önskade ivrigt, att den unge munken måtte giva henne rullen tillbaka, så att hon finge gå; men hon kunde ej besluta sig för att avbryta honom i hans läsning.

Slutligen lyfte han åter huvudet.

— Dessa äro också djupa ord av den hedniska vise: »Själens skönhet är att vara i harmoni med

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

sig själv» och »Detta är vishet att vi känna varandra och älska varandra» —

Men i detta ögonblick drogos hans blickar mot solen, som låg likt en eld bakom berget och sköt röda flammor högt över himlavalvet.

— Det är sent, märker jag, sade han, jag måste ropa till broder Sozomenos, färjemannen, att han kommer och sätter mig över. Farväl, min syster! — Han lämnade henne rullen. — Jag tackar dig för att jag fått tillfälle att läsa något litet i denna sköna bok.

Dione ilade med sin papyrus i handen snabbt tillbaka till klosterporten. I samma ögonblick hon klappade på, började vesperklockan ringa.

— Du dröjde länge, sade syster Apollonia vresigt, i det hon öppnade. Hade du kommit ett ögonblick senare, skulle du ha kommit för sent till vespergudstjänsten och fått göra sträng penitens.

När systrarna gingo ut från vespern, sade syster Eulalia sakta till syster Macharia:

— Då jag nyss stod uppe i tornet, bidande solnedgången för att ringa till vesper, såg jag något som förundrade mig. Jag såg syster Dione utanför muren i samtal med en munk.

— Nej, vad säger du? utbrast syster Macharia,

## KLOSTREN I TABENNISI

och hennes rynkiga anlete lyste av nyfikenhet. Kunde du se vilken av bröderna det var?

— Det tycktes mig att det var broder Hermias, den unge munk, som förliden söndag var här och läste mässan; han lär för icke länge sedan ha kommit till klostret från Alexandria.

Syster Macharia gick strax till syster Apollonia och sporde henne:

— Har du släppt ut syster Dione i kväll?

— Ja, sade syster Apollonia. Hon hade tappat sin papyrus från muren, den papyrus som fader Pachomius tillåtit henne att behålla — jag vet verkligen inte varför, jag tycker man borde inte göra undantag för den ena, när man inte gör det för den andra; jag hade ett vackert halsband av gul bärnsten, som jag burit sedan jag var barn, det fick jag ej behålla, fastän jag bad därom. Nå, hon hade tappat sin papyrus, och hon gick ut för att hämta den.

— Sade hon så? sporde Macharia och log, så att hennes spetsiga tänder blänkte. Vet du vad hon gjorde därute, syster Apollonia? Hon hade ett samtal med en ung munk från brödraklostret.

— Jaså! Det var då därför hon dröjde så länge!

— Såå, hon dröjde länge? Nå, det har nu alltid

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

varit min tanke, att syster Dione är icke fullt så helig och frigjord från världen som hon vill synas vara! Hon går för sig själv och talar sällan med någon; sådana har man alltid anledning att misstänka. Men hon vet att ställa sig: hon står i gunst både hos fader Pachomius och hos vår moder Teodora.

Samma natt, när midnattsklockan kallade, sade syster Evagria till syster Petronia:

— Har du hört vad som säges: att syster Dione har möten med en ung munk och att hon smyger sig ut under allehanda förevändningar. Han är ifrån Alexandria, därifrån Dione också är kommen; det tros att de redan länge känt varandra och man har sett dem växla tecken, då han sist var här och läste mässan.

Följande morgon, då systrarna, huttrande i morgonkyran, begåvo sig till den tidiga gudstjänst som kallas matutinan, var syster Dione en av de första som inträdde i kyrkan; hon doppade sina fingrar i vigvattensskålen, gjorde korstecknet över panna och bröst och räckte sedan, såsom sedvänja var, åt syster Petronia, som kom närmast efter henne, sina fingrar, på det att hon från dem måtte taga av det signade vattnet. Men utan att akta på hennes framsträckta hand, gick syster

## KLOSTREN I TABENNISI

Petronia henne förbi och doppade själv sina fingrar i vigvattensskålen.

Senare på dagen, då Dione ville av priorinnan begära mjöl och salt, emedan det ålåg henne att denna dag baka brödet åt systrarna, vände hon sig till syster Macharia, som stod i samtal med syster Evagria ute på den öppna plats strax innanför porten, vilken omgavs av kyrkan, priorinnans bostad och en rad av systrarnas små hyddor.

— Kan du säga mig, syster Macharia, var jag kan finna vår moder priorinnan?

Syster Macharia vände sig ifrån henne och svarade henne intet. Ävenså syster Evagria.

Dione bleknade. Ett ögonblick stod hon orörlig, full av harm och förundran. Så gick hon bort emot syster Apollonia, vilken som vanligt satt i portvalvet och mumlade böner för sig själv; av henne ville hon begära svar på sin fråga.

Då Dione nalkades, lyfte Apollonia sitt huvud, kastade en ondskefull blick på henne och sade:

— Nej, i dag skall du icke narra mig att släppa ut dig till några möten!

I klostret fanns en ung flicka vid namn Isidora; hon var dotter till en herde, som vid gränsen



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

till den nitriska öknen vaktat sin boskap. En dag kommo lejon från öknen och revo honom ihjäl, honom själv och hans hjord. Och hans dotter, som var bliven allena, hade sökt sig fram till klostret och där fått skydd. Det var nu priorinnans mening, att hon inom kort skulle prövas och, om hon befundes värdig, avlägga sitt löfte och upptagas bland systrarna. Alltifrån sin ankomst hade Isidora ägnat Dione en stor tillgivenhet. Detta visste alla, och därför hade ingen inför henne vidrört det rykte som i dessa dagar, likt en svart, ringlande orm, smög sig genom alla klostrets vrår.

Så kom Isidora en afton på besök till Dione i hennes cell. Ty på denna tid voro ännu icke de stränga regler givna, som förbjödo systrarna att besöka varandra. Isidora fann Dione liggande på golvet, skakande som av gråt. Och hon blev förundrad och sporde henne om anledningen till hennes bedrövelse.

Då reste sig Dione, och Isidora såg att hennes ögon voro torra, fastän hennes kropp alltjämt skakade och skälvde. Och i korta och avbrutna ord förtalde hon för Isidora, huru under de senaste dagarna systrarna städse undvikit henne och vänt henne ryggen, huru hon kunde märka vägarna

## KLOSTREN I TABENNISI

där det onda förtalet smög fram, i det hon såg den ena efter den andra bliva kylig eller föraktfull eller spefull, och huru hon knappast mera vågade gå över den öppna platsen, ty för varje gång hon mötte en sådan blick, gick den som en vass pil genom hennes hjärta och luften blev svart omkring henne.

Isidora lyssnade bestört, och hennes runda kinder blevo röda av harm.

— Men varför säger du dem icke hur det är, sade hon ivrigt. Du har intet ont gjort; det finns intet i klostrets regler som förbjuder systrarna att samtala med bröderna. Säg dem hur det kom sig, att du talade med den unge munken!

Dione svarade:

— Om de öppet anklagade mig, skulle jag stå fram och svara. Men de tissla blott emellan sig. Och att gå omkring och försvara mig mot en anklagelse som ingen uttalat — nej, det gör jag icke!

— Men tala dock med vår moder Teodora! Och hon skall sedan tala med systrarna, och de skola blygas över sina onda uttydningar.

Dione log, och där var en föraktfull bitterhet i hennes leende.

— Du är ung, Isidora, du känner icke män-

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

niskorna. Jag har också trott gott om dem, men nu vet jag hurudana de äro. Vad ont de höra om en människa, det tro de strax och det glömma de aldrig; vad gott som förtäljes, det förgäta de och tala aldrig därom. Nej, de skola icke blygas...

— Jag skall tala vid dem, utbrast Isidora.

— Nej, sade Dione, gör icke det! De veta att du är min vän, de skola icke tro dig.

Isidora stod en stund rådvill och bekymrad bredvid Dione. Så klarnade hennes blick.

— Du skall se, min syster, sade hon tröstande, att de likväl snart komma att inse huru orätt de gjort dig. Måste icke var och en, som ser ditt anlete, inse att det vore omöjligt att du gjort någonting föraktligt! —

Det var brukligt att i nunnornas kloster syddes icke blott deras egna kåpor utan också de som buros av bröderna. Fader Pachomius lät en dag tillsäga Teodora, priorinnan, att i hans kloster behövdes tre nya kåpor för några nya bröders skull, som intagits i klostret. Då lät priorinnan kalla till sig tre av systrarna och gav åt var och en av dem ett stycke groft linnetyg av det slag som vävdes i klostret och som begagnades till munkkåpor; och hon tillsade de tre nunnorna att,

## KLOSTREN I TABENNISI

innan två dagar förgått, komma tillbaka till henne, var och en med sin kåpa färdigsydd. Och bland dessa tre systrar var också Dione.

Bärande över armen det stycke tyg hon mottagit, gick Dione över den öppna gården innanförl porten, där luften låg dallrande av solhettan. Från det fyrkantiga klocktornet på muren föll en blå slagskugga ut över gården; där hade några av systrarna, sökande svalka, samlat sig. Då de nu sågo vad Dione bar över armen, nämligen tyg till en munkkåpa, sade syster Macharia sakta något till de andra, och hennes mun drogs därvid till ett löje. Och de andra begynte också att le och vände spefulla blickar mot Dione.

Dione blev röd som blod och sedan vitare än döden. Hennes knän skälvde, men hon fortsatte, utan att säga ett ord, vägen till sin cell. Där kastade hon tyget i en vrå och sjönk ned på lergolvet. Och åter skakades hennes kropp som av långa snyftningar, men hennes ögon voro torra och heta.

— O Gud, ropade hon inom sig, o Gud, hur kan du tillåta, att sådant sker? Hur kan du tillåta det?

Hon reste sig och såg sig omkring med förvirrade blickar. — Jag kan icke bära det, mumlade

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

hon. Mycket lidande har jag burit, men detta kan jag icke bära . . .

Hon skyndade ut . . . Och hon begynte stiga uppför de branta trappsteg, som förde upp till murkrönet. Med händerna tryckta mot bröstet såg hon ut i rymden, bort över floden, som trögt flöt fram, glindrande i middagshettan, bort över den rödgnistrande ökensanden och de fjärran disiga bergen. Och hennes blickar voro vilda och brinnande.

Hon hörde röster och vände hastigt på huvudet. Där nere på den öppna platsen stodo några nunnor och sågo upp mot henne. Där stod Petronia, med ögon som en hök, och Macharia med sitt spefulla löje och Rufina med sitt grova ansikte, där skadeglädjen lyste, och Evagria med det kalla, högmodiga föraktet präglat i dragen. Ett ögonblick stirrade hon in i dessa ögon som mötte hennes: kalla, hårda, grymma ögon — — —

Så utstötte hon ett skri, vände sig om och flydde likt ett jagat djur bort emot den del av muren, som gick ända ut till floden. Och hon tog ett språng utåt — — —

Hennes kropp fördes icke bort av flodens böljor. Med huvudet krossat mot strandens stenar blev

## KLOSTREN I TABENNISI

hon funnen. Och man bar henne in i klostret och lade henne på en stenbänk invid muren nära porten. Ty priorinnan visste icke, om hon skulle låta bära ned i kryptan under kyrkan, där annars de döda vilade, en som själv tagit sitt liv; hon måste spörja fader Pachomius härom.

Och hon tillsade en nunna att gå upp på murkrönet och svänga en svart duk. Ty det var så överenskommet, att när priorinnan var i stort bekymmer och önskade råd av fader Pachomius, skulle hon giva det tillkänna genom att låta svänga en svart duk från muren.

Och färjemannen, broder Sozomenos, varnade tecknet och bragte underrättelsen till fader Pachomius. Och fader Pachomius, följd av tvenne munkar, begav sig strax över till systrarnas kloster.

Priorinnan stod innanför porten, omgiven av alla systrarna, och tog emot fader Pachomius; hon visade på den döda och förtalte huru hennes liv ändats.

Fader Pachomius såg på priorinnan och sporde:

— Vad är det som drivit denna unga syster att söka döden?

— Jag vet icke riktigt, började priorinnan, förlägen och tvekande.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Då trängde sig Isidora fram emellan systrarna. Hennes ögon voro uppsvällda av gråt, hon ropade högt och sade:

— Fader Pachomius, jag kan förtälja dig det!

Hon berättade allt det Dione sagt henne aftonen före sin död. Och då hon slutat, ropade hon, i det hennes ögon ljungade av vrede: Icke bliver jag en dag längre ibland eder, som drivit min vän i döden!

Fader Pachomii magra, fårade ansikte hade blivit allt mörkare, under det han lyssnade till Isidoras berättelse. Och när hon slutat, förblev han en lång stund tyst, med det gråa huvudet sänkt mot jorden. I ångest och bävan stodo systrarna omkring honom, bidande hans dom. De visste väl, att det fanns ingen synd fader Pachomius så mycket hatade som förtalet.

Till sist lyfte fader Pachomius sitt huvud. Hans blick var sträng, och han sade:

— I sju år skola alla klostrets systrar varje afton efter vespergudstjänsten gå att knäböja här invid muren, där syster Diones döda kropp vilat på stenbänken, och läsa en bekännelse om sin synd och en bön för hennes själs frid. Och i sju år skall ingen mässa läsas i detta kloster och ingen av klostrets invånare varda delaktig av

## KLOSTREN I TABENNISI

den heliga nattvard, som vår frälsare instiftade i den natten innan han vart förrådd.

En suck, ett samfällt klagorop bröt ut från hela skaran av de församlade kvinnorna.

Och Teodora, priorinnan, utbrast.

— O, min fader, tillgiv mig om jag klagar över din dom! Men är det icke hårt, att vi alla under så lång tid skola berövas det, som är vår dyraste tröst och glädje, därför att några ibland oss visat hårdhet mot denna olyckliga syster och drivit henne till förtvivlan!

Fader Pachomius svarade och sade:

— Om det ibland eder finnes tio som äro oskyldiga till det som i dag skett, ja, om det allenast finnes fem, så vill jag efterskänka straffet. En och en skall jag spörja eder. Men I måsten svara mig så som I svaren i biktens stund. Veten, att Gud, den allsmäktige, skall straffa den som icke nu giver hela och fulla sanningen till svar på mina frågor.

Han vände sig till en av de munkar, som åtföljt honom.

— Tag fram de skrivdon du bär i din gördel, broder Orosius, och skriv det jag bjuder dig att skriva.



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Därpå vände han sig till den som stod honom närmast bland systrarna:

— Svara mig, syster Palladia, har du i anledning av detta ljugande förtal visat syster Dione ovänlighet, eller har du kringspritt detsamma eller lyssnat därtill utan att avvisa det?

Syster Palladia svarade med en ängsligt bedjande blick:

— Ingenting annat har jag gjort än det att jag en gång i går, då hon kom i min närhet, vände mig bort. Jag hade hört ont om henne och hade sett de andra systrarna vända sig ifrån henne . . .

— Skriv, broder Orosius, sade Pachomius, skriv: syster Palladia skyldig till mord.

Och han vände sig till syster Dorotea, som stod näst, och riktade till henne samma frågor.

— Icke har jag vänt mig bort ifrån henne, sade syster Dorotea; jag berättade endast för syster Lucia det rykte om syster Dione jag hört; blott vad man sagt mig berättade jag och lade alls intet till — — —

— Skriv, broder Orosius, sade Pachomius, skriv: syster Dorotea skyldig till mord.

Och han vände sig till Teodora, priorinnan, och ställde till henne de samma frågorna.

## KLOSTREN I TABENNISI

— Icke har jag vänt mig ifrån henne, sade priorinnan, ej heller har jag upprepat för någon det jag hört om henne. Men jag kunde ju ej annat än tro på det som lades henne till last, då det berättades mig av Macharia och Eulalia, vilka jag känner som fromma och aktningsvärda kvinnor. Likväl var det min mening att först tala med dig, fader Pachomius, om saken, innan jag gjorde någon undersökning, och då jag i morse kallade syster Dione till mig och gav henne tyg och befallde henne sy en kåpa därav, visade jag på intet sätt vad jag trodde om henne.

— Och du menar, sade fader Pachomius, att du kunde i ditt hjärta tro ont om henne — då hon var hetsad och sårad av misstro — utan att hon skulle märka det! Skriv, broder Orosius: syster Teodora skyldig till mord.

Och sålunda frågade han dem, den ena efter den andra, och för var och en av dem blev hans dom densamma.

Och när han hade frågat dem alla, sade han:

— Tagen nu syster Diones kropp och given den all tillbörlig omsorg, och bären den ned i kryptan under kyrkan och låten den bliva där tills i morgon. Och i morgon skolen I bära henne ned till floden, och vi skola komma och hämta

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

henne, såsom vår sed är, med palmer och olivegrenar i händerna och föra henne till vår begravningsplats vid floden och jorda henne där. Och under hela natten skola ljus brinna vid hennes bår, och två systrar skola vaka där bedjande. Och nu, gå ifrån mig, I alla, och lämnen mig allena med Isidora. Jag har ännu något att tala med henne om.

Och de gingo alla med sänkta huvud bort och lämnade honom allena med Isidora.

Fader Pachomius såg på den unga flickan; hans blick var trött och tankfull, men hans röst var mild, när han sade:

— Icke klandrar jag dig för att du önskar lämna oss, och icke undrar jag över att dina ögon ännu äro fulla av tårar, ditt hjärta ännu fullt av sorg och bitterhet över det som skett din vän. Men jag vill säga dig något, som du kanske skall minnas, när ditt sinne stillat sig, och som måhända skall hjälpa dig ur den bitterhet som nu vill kväva dig. Kanske har Diones död ej varit helt förgäves; kanske skola dock några av dessa, som drivit henne till ångest och förtvivlan, nu rannsaka sina hjärtan och ångra sig; kanske de skola ha lärt att hädanefter bliva sena till att döma och snara i att tyda till det

## KLOSTREN I TABENNISI

bästa. Det finnes intet så ont och svårt att ej Gud därur kan låta spira välsignelse — det är den visdom livet lärt mig. — Give Gud, min dotter, att dessa hårda hjärtan måtte av vad som skett ha lärt någon barmhärtighet! Och nu, min dotter, gå i frid! —

Nere i kryptan å bädden av sten vilade Dione; hennes armar voro korslagda över bröstet, hennes anlete höljt av en duk. Tvenne ljus brunno fladdrande i det blåa dunklet; två systrar lågo på knä å stengolvet och mumlade böner. Ovanifrån ljud psalmsången, dov och klagande; uppe i kyrkan firade nunnorna den tidiga morgongudstjänsten.

Sången dog bort. De båda systrarna nere i kryptan reste sig; de visste, att de nu skulle bli avlösta.

Och två nya systrar stego ned i kryptans dunkel, och Evagria och Petronia gingo uppför den krokiga trappan och trädde ut i den matta morgongryningen, som kom stjärnorna på fästet att blekna och försvinna.

Syster Evagria såg sig försiktigt omkring, närmade därpå sin mun till syster Petronias öra och sade sakta:

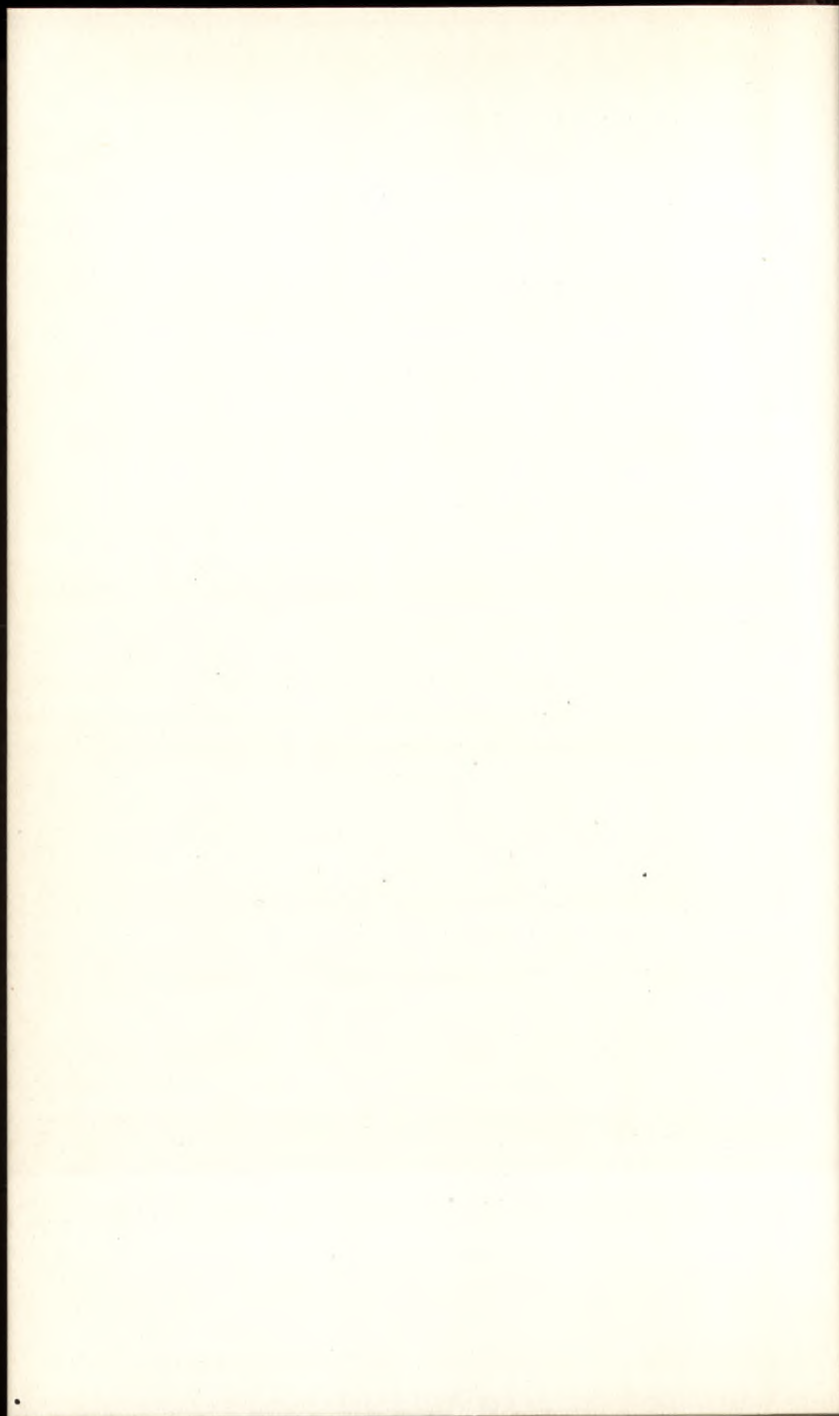
## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Hör nu, tror du ändå att hon var så alldeles oskyldig?

Syster Petronia såg sig också om, för att vara säker att ingen hörde henne, och mumlade därpå sitt svar:

— Å, jag tänker det är nog sant, det som man plägar säga: det stiger väl ingen rök utan att där är någon eld — — —

*SE, SOLEN GÅR NED...*



Vidsträckt var utsikten från den stora terrassen utanför det biskopliga palatset: hela Byzanz låg därnere med skimrande tak, med djärvt himmelssträvande tornspiror och vita solglänsta murar. Och därbortom sågs den glittrande Bosporen med sin bakgrund av blånande höjder.

Men biskop Nicethas, som häftigt gick av och an på terrassen, aktade icke på det fagra skådespel som utbreddes sig för hans ögon. Han talade i upprörd ton till sin sekreterare, en ung präst, som med ödmjuk hållning var honom följaktig på hans rastlösa vandring.

— Vilket högmod hos denne Phocas, utropade biskopen. Helt visst måste han inom sig erkänna, att han har orätt, och dock förfäktar han hårdnackat sin åsikt. Och när jag bevisar honom med de tydligaste skäl och med citat ur våra lärdate och högst vördade kyrkofäder, att saken måste uppfattas så som jag i min skrift framställt den — då blir han ironisk för att dölja sin förlägen-



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

het! Du hörde själv, Eutyches, hur han svarade mig på sammankomsten i dag! Vilken oförsynt-het! Men jag gav honom svar på tal...

— Ja, i sanning, ers högvördighets svar var dräpande, skyndade sig Eutyches att infalla.

— Han blev ond, det märktes nog, fortfor biskopen. Nå, det gör mig ingenting! Det kan göra honom gott att få lära sig, att till mig säger man icke ostraffat sådana saker!

Biskopen stannade ett ögonblick på sin vandring. Hans blick vilade frånvarande på den tavla som skimrande bredde sig framför honom.

Solen hade börjat sänka sig i väster. Alla torn och tinnar å de tusen kyrkorna och kastellen stodo insvepta av ett glimmande rosigt töcken, de blåa höjderna där borta hade fått en skiftning i ametistens färg, och över Bosporens blanka vatten göt sig en flod av eld och purpur.

Biskopens ögon, som nyss lågat av vrede, fingo ett blidare uttryck inför denna anblick av drömmande, ljuvlig aftonglans.

— Se solen går ned..., sade biskopen.

I samma ögonblick var det som om något blixtrat fram för hans inre syn.

Han såg liksom skrivna i eld över fästets strålgans några ord ur den heligaste av böcker:

## SE, SOLEN GÅR NED...

»Låten icke solen gå ned över eder vrede!»

Och med ens var det som om fjäll fallit från hans ögon.

Han förstod, att Gud är stor och att vi äro små. Han förstod, att det är en synd att med bittra, hätska tankar skära in i den värld av frid och harmoni, av vilken Gud var fager, ljusfylld aftonger oss en hägrande bild.

Han stod en stund tyst, kämpande med sig själv.

Så vände han sig hastigt till sin sekreterare:

— Skynda dig, min son, tag en mulåsna och rid med hast till Mariaklostret, begär att få tala med abboten Phocas och säg honom så snart du blivit införd till honom: »Biskop Nicethas låter hälsa dig och säga: 'Se, solen går ned...'» Blott de orden behöver du säga.

Eutyches lopp strax ned till stallet, tog en grå mula, sadlade den i hast, satte sig upp och red bort till Mariaklostret.

Abboten Phocas satt i sin cell, förbittrad i sin hug, och letade i allehanda skrifter av kyrkofäder och andra lärda män för att finna vapen emot den teologiska åsikt biskop Nicethas förfäktade. Med en misslynt min i sitt magra, skarpt skurna ansikte lyfte han huvudet, då en munk trädde in.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Här är ett bud från biskop Nicethas, sade munken, en präst som begär att strax bliva förd till dig, fader.

— Låt honom komma, sade abboten i kort ton och med rynkade ögonbryn.

Eutyches trädde in.

— Biskop Nicethas låter hälsa och säga dig: »Se, solen går ned...»

Förundrad vände Phocas sin blick emot det smala lilla fönstret i cellen. Även härifrån såg man ut över blänkande vatten, över glimmande torn och ametistfärgade höjder. Och abboten såg huru solen i drömmande ljuvlig stillhet sjönk emot horisonten.

Och plötsligt stodo de för honom, de ord som aposteln skrivit:

»Låten icke solen gå ned över eder vredel!»

Och såsom vax för elden, så smälte med ens hans hjärtas hårdhet. Där tändes ett milt ljus i hans skarpa grå ögon, och hans stämma ljöd helt blid då han sade:

— Min son, jag skall redan i denna stund, innan solen hunnit sjunka bakom bergen, begiva mig till din herre, biskopen.

Och han kallade till sig en av de tjänande bröderna och tillsade honom, att med all hast

## SE, SOLEN GÅR NED...

hans vita purpurbetslade mula skulle föras fram. Och följd av en skara munkar, som gingo till fots, begav han sig brådslande på väg till det biskopliga palatset.

Men han hade icke hunnit halvvägs förrän han mötte biskop Nicethas, ridande på en passgångare, i spetsen för en talrik flock av klerker och tjänare. Ty biskopen hade icke känt någon ro vid tanken på att han kanske icke före nattens inbrott skulle få veta om hans trätobroder ville helt förlåta och förgäta.

Då de nu möttes — och det var just på den öppna platsen framför Sankt Cosmas' kyrka — stego de båda skyndsamligen av sina riddjur och hastade emot varandra och föllo i varandras armar. Och ingendera av dem kunde säga något för tårarnas skull, som strömmade ur deras ögon.

Men allt folket, som stod omkring dem på torget, förundrade sig högeligen, ty det var allom bekant, att dessa båda sedan lång tid legat i tvist med varandra för ett teologiskt spörsmål, och att det denna samma dag vid ett sammanträde kommit till hårda och häftiga ord emellan dem. Men biskopens och abbotens följeslagare förklarade snart för folket vad som hänt. Och strax spred sig likt en löpeld det talet ibland alla dem som

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

voro församlade på torget. Och några begynte gråta av rörelse, och man såg många, vilka gingo fram till människor, som de länge levat i fejd och ovänskap med, och räckte dem handen och sade: »Se, solen går ned . . .»

Och innan ännu solens sista glöd hade slocknat i väster, hade över hela den stora staden spritt sig det ropet: »Se, solen går ned . . .» Och det sades, att många hundra människor den kvällen försonat sig med sina ovänner.

Och när följande morgon en kvinna berättade, att hennes lille gosse, som suttit i ett fönster och sett ut mot solnedgången, plötsligt ropat till och sagt: »Se, se en ängel!» och på sin moders fråga talat om att han sett en ängel gå tvärs över himmelen och välsignande sträcka ut sina händer över staden — då förundrade sig ingen som hörde det, utan alla sade, att för visso hade denna afton varit en välsignad afton, då Herrens änglar måst glädja sig över att skåda frid på jorden.

Många år efteråt hände det en gång att någon inför biskop Nicethas, som då var en mycket gammal man, begynte prisa honom för hans gåvor som talare och sade, att allt sedan Johannes Chrysostomos' dagar hade icke Konstantinopel ägt en sådan predikant som Nicethas.

## SE, SOLEN GÅR NED...

Då smålog den gamle biskopen och skakade på huvudet.

— En enda predikan har jag hållit, som var god, sade han. Och den bestod blott av fyra ord...



*RENEGATEN*





På den tid då araberna ännu icke intagit Damaskus — änskönt de redan erövrat en stor del av Syrien — bodde i nämnda stad en rik köpman vid namn Teodoros. Denne Teodoros hade en enda dotter, vid namn Irene; hon hade en späd gestalt, ett smalt vitt anlete och under en allvarlig panna ett par ögon som liknade en drömmande natt.

Gränsande till den stora av rosor och palmer uppfyllda lustgård, som omgav Teodoros' hus, låg en annan, långt oansenligare trädgård; inom denna bodde i ett litet vitkalkat hus den unge Nikanor. Denne hade i sin barndom stundom lekt med Irene. Och även sedan de båda hunnit vuxen ålder, hade de ej sällan tillfälle att tala vid varandra. Ty den mur av soltorkat tegel som skilde de båda trädgårdarna åt, var på ett ställe halft nedrasad. Och vid remnan, där röda och vita klängrosor vällde fram i yppig fågning, möttes mången gång Nikanor och Irene.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Och en kväll, medan rosorna doftade och palmerna vajade för en sakta vind, bekände Nikanor för den unga Irene, att han icke älskade någon på jorden så högt som henne. Och lycklig hörde han hennes svar: att också hennes hjärta var uppfyllt av hans bild.

Men när Nikanor gick till Teodoros för att begära hans dotters hand, möttes han av ett harmset avslag. Den stolte köpmannen förklarade, att Nikanor ingalunda hade ägodelar nog, ej heller vore av nog ädel familj för att kunna vinna hans dotters hand.

Och Teodoros tillsade strängeligen sin dotter, att hon ej mer finge tala med den unge Nikanor eller ens tänka på honom. Och han lät strax iståndsätta muren mellan de båda trädgårdarna.

Dessutom befallde han en gammal tjänarinna, Dorkas, att städse åtfölja hans dotter, när helst hon ginge ut, antingen till kyrkan eller till basaren eller till att spatsera i trädgården, på det att icke Nikanor måtte få tillfälle att vare sig tala med henne eller sända henne budskap.

Nära ett år hade förflutit, varunder dessa båda, som älskade varandra, icke haft tillfälle att byta ett ord sinsemellan.

En dag gick så den unga Irene med de natt-

## RENEGATEN

mörka ögonen, åtföljd av den gamla Dorkas, och lustvandrade i sin faders trädgård. Alltjämt blickade hon hän mot den gråa mur, som skilde henne från den hon höll kär. På andra sidan muren växte i Nikanors trädgård en hög och mörk cypress; lutad emot densamma stod ett träd av det slag som kallas jerusalemsträd, vilket blommar tidigt om våren med tusende små ljusröda blommor brytande fram ur den svarta barken, innan ännu de gröna löven vågat sig fram. Och dess av skära blomster överhöljda kvistar stucko sig in mellan de mörka cypressgrenarna, som om de ville smyga en glimt av ljus och blid fågning in i dessas tunga allvar.

Som nu Irene betraktade de båda träden, såsom hon gjort mången gång förr, varnade hon plötsligt att en av de små ljusröda kvistarna rörde sig av och an. Likväl förspordes i detta ögonblick ingen vindfläkt; allt vilade i solig, drömmande stillhet.

Irene sade till den gamla Dorkas:

— Dagen börjar bliva het; jag är trött. Låtom oss sätta oss att vila på marmorbänken därborta.

De satte sig på marmorbänken i skuggan av ett knotigt fikonsträd.

Efter en liten stund började Dorkas dåsigt nicka.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Snart lutade hon sig sömntyngd emot fikonsträdets stam och slöt ögonen.

Så snart Irene märkte att hon sov, reste hon sig och gick med snabba, lätta steg bort emot den plats där cypressen höjde sig ovan muren.

Hon såg ivrigt uppåt och tyckte sig varsna en flik av en vit mantel uppe bland cypressens täta grenar.

Åter rörde sig den blommande grenen, liksom vinkande, av och an. I nästa ögonblick kastades den över muren och föll till hennes fötter.

Hastigt tog Irene upp den. Kring grenen var virat ett stycke papper. Hon vecklade upp det och läste:

»Min älskade, Gud har menat oss för varandra, och människor ha icke rätt att skilja oss åt. Kom och fly med mig ut i världen, långt bort från din fader och din moder. Då du i kväll går till vespergudstjänsten i S:t Damians kyrka, närma dig då till den tolfte av de pelare som på högra sidan från porten räknat, uppbära valvet. Strax bakom denna pelare är ett förhänge; lyft litet på det-samma, och du skall finna porten där bakom icke låst. Där utanför väntar jag.»

Irene gömde brevet vid sin barm och återvände till marmorbänken, där Dorkas ännu slumrade i ro.

## RENEGATEN

— Vak upp, Dorkas, sade Irene. Jag vill gå in och vila en stund, innan vi begiva oss till vespern.

Inne mellan de smärta pelarstammarna i Sankt Damians kyrka steg rökelsen i blåa skyar mot höjden, från vaxljusen fladdrade eldtungor, och sången av späda gossröster ljöd klingande och vek.

Hundratals kvinnor och män rörde sig därinne i halvdunklet. Somliga gingo till biktstolarna att bekänna sina synder, andra knäböjde framför något litet kapell, där en röd lampa glimmade och en silverklockas klang förkunnade att hostian upplyftes.

Dorkas hade fallit på knä vid den helige Josefs kapell, där hon offrat ett vaxljus, på det att helgonet skulle hjälpa henne att återfinna ett silvermynt som hon förlorat. Hennes läppar rörde sig i bön, och hennes rynkiga ansikte lyste av iver och andakt.

Irene närmade sig den tolfte pelaren till höger. Bakom densamma hängde en grön, guldbroderad sammetsduk. Hon såg sig hastigt om. Dorkas var helt upptagen av den helige Josef; icke heller någon annan gav akt på henne. Hon upplyfte en flik av förhänget, såg en port stå på glänt, sköt upp den och var ute i det fria.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Nikanor stod framför henne.

— Följ mig, sade han lågt och brådskande, men med glädje skälvande i stämman.

Och hon följde honom in i ett hus som låg helt nära kyrkan.

Då de kommit därin, sade Nikanor:

— Vi måste vänta här till mörkrets inbrott. En vän har för ett par timmar lånat mig detta sitt hus.

När mörkret brutit in, vandrade Nikanor och Irene genom slingrande gator till den port som kallades Keisan.

Nikanor gav åt skiltvakten vid porten ett silvermynt och sade:

— Vi ha blivit överraskade av mörkret, min hustru och jag, men vi måste nödvändigt ännu denna kväll vara tillbaka till vårt hem i Merete.

— Tagen er då i akt, sade skiltvakten, i det han öppnade porten för dem. Det spörjes att arabiska skaror blivit sedda icke långt härifrån.

Då de väl voro utom porten, sade Nikanor:

— Min käraste, jag vill gå några steg före dig för att utspana om vägen är säker. Skulle jag stöta på dessa ismaelitiska rövarskaror, skall jag varna dig. Och då må du strax vända om och fly. Ty tusen gånger bättre än att falla i dessa

## RENEGATEN

människors händer är det för dig att vända om till din faders hus. Lova mig, att du strax vänder om, ifall du får höra min varning.

Och hon lovade honom det.

Natten var mulen och inga stjärnor lyste. Långsamt och trevande gick Nikanor framåt. Och Irene såg framför sig hans vita mantel och följde några steg efter den.

Men då Nikanor trädde ut ur en mörk hålväg och hade framför sig en slätt, där mörkret låg mindre tätt, varnade han plötsligt en skara ryttare med fladdrande burnuser, som kommo emot honom.

— Fågeln är fångad, sade Nikanor med en stämma så låg och lugn, att ingen av ryttarna skulle kunnat uppfatta att orden voro ämnade till varning för en annan.

Och Irene, som ännu befann sig inne i hålvägens mörker, vände om och flydde.

Hon kom tillbaka till stadsporten och klappade på. Och då skiltvakten svarade henne, att så sent finge ingen inträde i staden, sade hon med flämtande andedräkt:

— Känner du icke igen mig? Jag är den kvinnan som för icke lång stund sedan gick ut genom denna port med en man. Nu är han tillfångatagen av araberna. Av barmhärtighet: släpp mig in!



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Och hon kom in genom porten och letade sig genom skumma gator fram till sin faders hus och klappade på.

— O, härskarinna, utropade den tjänare som öppnade, var har du varit? Dina föräldrar hava sökt dig under ångest och tårar.

Irene svarade ej, hon skyndade upp till sin kammare.

Dorkas kom emot henne gråtande.

— O, härskarinna, vilken sorg har du icke gjort oss! Var har du väl varit?

— Jag skall gå att säga det till min fader och min moder, sade Irene.

Men när Dorkas såg den sorg som dunkelt brann i hennes ögon, sade hon hastigt under strömmande tårar:

— Säg gärna att det var mitt fel! Att jag glömde bort dig och att du kom vilse. Det är bättre att de slå mig än att de vredgas på dig, o min härskarinna!

— Jag skall säga det som är sanning, genmälde Irene.

Hon gick till sin fader och moder, vilka i oro för dottern ej ännu gått till vila.

— O, min fader och min moder, sade hon, I förbjöden mig att tänka på den som mitt hjärta

## RENEGATEN

älskade, men hur skulle jag väl kunna förgäta honom? Av Gud var den kärlek som drog våra hjärtan till varandra; därför lydde jag er icke. För blott några timmar sedan flydde jag med honom ut genom porten Keisan. Men Gud, som upptänt vår kärlek, hade icke beslutat att den skulle bringa oss sällhet. Arabiska krigarskaror kommo och togo min vän tillfånga, och jag måste fly tillbaka till staden.

— Du eländiga, utropade modern, kommer du och berättar för oss att du rymt från ditt hem för att följa denne usling!

Och hon lyfte sin hand för att slå sin dotter. Men Teodoros hejdade henne.

— Se dock på hennes ögon! sade han. Henne behöver du icke straffa! Hon lider tillräckligt...

\*

De arabiska ryttarna förde sin fånge, så snart dagen brutit in, inför Khaled, den fruktansvärde, han som kallades »Guds svärd». Denne stod utanför sitt tält, klädd i en grov vit burnus, sysselsatt med att rykta sin häst. En arab som talade det syriska språket, översatte för Nikanor fältherrens ord.

— Om du antager den rätta tron, sade Khaled

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

och sammandrog hotande sina bistra ögonbryn, och bekänner att Allah är ensamt Gud och att Muhammed är hans profet, så skall du undgå döden. I annat fall icke. Du har en timma att betänka dig på.

Nikanor låg i skuggan av en sykomor, bunden till hand och fot, och tänkte över den bistre Khaleds ord.

— Vad kan det väl betyda för Gud däruppe i himmelen, tänkte han, om jag kallar honom Allah? Och vad kan det göra honom, om jag säger, att Muhammed var hans profet? Kanske var han en profet? Jag har hört förtäljas märkliga ting om honom. Och till vad gagn är det att jag låter mitt liv? Kanske kan ödet ännu vända sig. Måhända kan jag ännu återfå Irene.

Då han åter fördes inför Khaled, sade han:

— Jag är beredd att uttala eder trosbekännelse.

Och då tolken föresade honom trosformeln, upprepade han den.

— Gott, sade Khaled, du är nu en av de våra, och vårt mål är också ditt. Såsom en av profetens efterföljare måste du liksom vi sträva att vinna alla jordens folk för hans lära. Och främst måste du ivra för att din fädernestads invånare bliva omvända till den rätta tron, på det att de

## RENEGATEN

må komma till paradiset. Nu är det vår mening att erövra staden Damaskus, och då du är däri-från, måste du visa oss varifrån den lättast kan angripas.

Då Khaled såg huru Nikanor bleknade, när tolken översatte dessa ord för honom, tillade han:

— Jag vill säga dig, att antingen du gör detta eller icke, så skola vi intaga staden. Ty oss kan ingen emotstå. Var vi draga fram, bliva folken besegrade, ty Allahs eld brinner inom oss. Men det är till lycka för dina landsmän, ju kortare vår strid emot dem bliver. Ju längre det dröjer innan vi erövrat staden, dess mer upplågar mina krigares nitälskan. Och blir motståndet envist, skola vid intagandet alla stadens invånare bli nedhuggna. Därför gör du din fädernestad en välgärning genom att giva oss din hjälp i detta företag.

— Han talar sant, tänkte Nikanor. Dessa krigare kan ingen motstå. Ha de icke redan erövrat det starka Bosra och det välbefästade Madaiva? Och om jag följer och hjälper dem, skall jag bli i stånd att skydda Irene. Och så skall hon dock till sist bliva min . . .

Och han sade: Jag vill säga dig, herre, var du lättast skall kunna angripa staden.

\*

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Staden Damaskus, den fagra, den rosendoftande, var erövrad av araberna.

»Guds svärd» hade givit sina krigare tillåtelse att under en dag och en natt behandla dess invånare efter sitt gottfinnande. Härjande drogo öknens horder genom de slingrande gatorna, trängde in i husen, plundrade och mördade.

Men vid köpmannen Teodoros' hus stod en skyddsvakt, som avvisade alla plundrereskaror. Ty fältherren hade, på begäran av Nikanor, befallt att detta hus skulle vara förskonat från allt slags övervåld.

Under hela den tid Khaled dröjde i Damaskus med sin här, gick icke Nikanor att uppsöka Irene, fastän hans hjärta trånade efter att skåda henne igen. Ty han blygdes. Men sedan Khaled avtågat, efter att ha insatt en emir som styresman i staden och lämnat en garnison under hans befäl, begav sig Nikanor till Teodoros' hus och uppsökte Irene.

— Min älskade, sade han, nu skall du bliva min. Intet skall skilja oss åt, och för ingen behöva vi frukta.

Men vid det han sade detta, såg han icke på Irene. Då hon icke strax svarade, vände han emellertid sin blick mot henne. Och det tycktes

## RENEGATEN

honom plötsligt, att hennes ögon voro helt förändrade. Ty den natt som brann i dem, var icke längre mild och drömmande, utan den flammade av vrede och förakt.

— Nikanor, sade hon, är det sant, det som jag hört förtäljas, att du avsvurit dina fäders tro och blivit muselman?

— Det är sant. Blott på det sättet kunde jag rädda mitt liv och därmed ditt.

— Är det sant att du hjälpt vår tros fiender att intaga Damaskus?

— Det är sant. Därigenom är det som jag kunnat skydda både dig och dina föräldrar från döden och från det som är värre än döden. Vartill skulle det för övrigt ha gagnat, om jag vägrat att visa araberna vägen? Staden skulle ha blivit tagen i alla fall.

I Irenes ögon hade vreden slocknat; hennes blick var full av trötthet och tankfull smärta.

— Ja, sade hon, så säga de alla, de som svika.

Och åter måste Nikanor, i det han lyfte sin blick emot hennes, tänka på huru hon förändrats på denna tid. Det tycktes honom som om hon vuxit...

— Så säga de alla: upprepade hon, vartillagnar det väl att offra sig? Ock dock — den

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

lilla skaran som, trots allt, *icke* sviker, det är dock den som hämtar elden ned från himmelen, den heliga eld som ger människorna kraft och ljus — — —

Hennes blick sökte sig ut genom de smala fönstren, ut emot bergen som blånade i fjärran. Så vändes den åter mot Nikanor.

— Vet det, o Nikanor, sade hon, att aldrig blir jag din. Aldrig blir jag en förrädares maka.

— Det var en gång, Irene, som du svor mig, att intet kunde förändra din kärlek, att intet kunde döda den. Minns du den gången? Det var en kväll då rosor doftade och solen stod i glödande glans i väster...

— Jag minns den kvällen, jag minns det löftet — men den Nikanor jag då älskade, han *kunde* icke bli en förrädare. Denne Nikanor finnes icke mer — han är död. Eller kanske har han aldrig levat...

Nikanor teg en stund, blickande mörk framför sig.

— Nåväl, sade han, jag förstår att din kärlek är död. Och kanhända skall den aldrig kunna återuppväckas. Men tro icke därför att du ej skall tillhöra mig. Mig beskyddar emiren, dina föräldrar veta det väl och skola ingalunda våga neka mig

## RENEGATEN

din hand. Taga dig skall jag, antingen du vill det eller icke. Det blir väl ej som jag tänkt och drömt. Men ousäglig lycka blir det dock att äga dig — om än motvillig, om än trotsande. Jag skall kyssa dig mitt i din vrede; det skall bliva en bitter ljuvhet att komma dig att gråta tårar av harm. Hellre vill jag äga dig, du stolta — om du så aldrig säger mig ett gott ord eller skänker mig ett enda leende — än vilken annan kvinna som helst, brunne hon än av glödande kärlek.

\*

Nikanor hade befallt, att muren mellan de båda trädgårdarna skulle rivas ned på det ställe där den fordom varit låg och höljd av klängande rosor — det ställe där han och Irene pläгат mötas.

Och genom den breda muröppningen drog i den ljumma och månklara natten med sång och spel ett bröllopsfölje. Kvinnor sjöngo hymner, unga gossar lyfte högt sina brinnande facklor, och fyra svarta tjänare buro den sidenklädda bärstol, i vilken bruden fördes till sin brudgum.

Nikanor var bliven en rik man genom sin andel av härens byte och hade väl kunnat föra sin brud till ett palats. Men i det lilla hus där han en



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

gång drömt sina drömmar om lycka, ville han ock njuta sin sällhet.

Sångerna hade tystnat, flöjternas spel förklingat, bröllopskaran hade dragit bort och facklorna voro släckta.

Men genom fönstrens gallerverk föll månens sken in i klara floder, rosorna doftade i natten och näktergalarna sjöngo i klingande toner ut sin trånad.

Nikanor gick över den lilla gården i husets mitt, hän mot den kammare där hans brud vände honom.

Hans hjärta klappade av vild triumf.

— Denna stund uppväger allt, sade han till sig själv. Jag ångrar icke vad jag gjort, jag fruktar icke för Guds vrede, jag bekymrar mig icke över vad människorna säga — Irene är min!

Han trädde in i brudgemaket. Månskenet strömmade in över vita väggar, över golvets färgrika mattor. Nära till bädden brann en liten röd lampa.

Var det lampans röda sken som glimmade så underligt på hennes hals — hon som vilade där på bädden?

Det var icke lampans sken . . . Det var något som rann — långsamt, oupphörligt. Det var blod . . . Blod, som kom sipprande ut från ett sår. Blod

## RENEGATEN

som flöt utför den vita halsen, ned på den vita dräkten . . .

Han stod där stum, orörlig — — — Stirrande på det livlösa vita ansiktet, det droppande röda blodet.

Men därute sjöngo ännu näktergalarna . . .

— — —

— Gud har straffat honom, sade de kristna, då de sågo Nikanor irra kring stadens gator med stirrande ögon, i vilka förståndets ljus var släckt.

— Allah har förbarmat sig över honom, sade araberna.



*YARIZME*



Detta är sagan om Yarizme, en saga från  
längst försvunna tider.

På den väg, där de stora karavanerna draga fram, de som förbinda Bagdad och Damaskus med den fjärran österns städer, öppnar sig en vidsträckt högslätt, omgiven av bortom varandra blånande fjällåsar, vilken är känd under namnet av Merdahims högslätt. På en kulle, ett litet stycke ovanom den breda, buktande stig, som kamelhovar upptrampat över slätten, höja sig de väldiga ödemurarna av Merdahims uråldriga stad. Längst försvunnen är Merdahims glans och ära. Dess salar stå öde, dess borgar äro grusade, förgättna äro de, som där hava levat. Ingen vet nu att tolka de inskrifter, som mäktiga konungar låtit rista å dess murar till att förkunna för sena tider sina bragder och sin storhet.

Mitt ibland pelare som brustit och murar som remnat, höjer sig väldig och oskadd den jättelika bilden av guden Horgun. På en tron, uthuggen

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

av ett ofantligt klippblock, sitter han med sina knän tätt slutna intill varandra, han håller tvenne fingrar pressade mot sina tigande läppar, och med orörliga stenögon blickar han ut över de ödsliga vidderna. Under vad namn han åkallats i de uråldriga tiderna, då offerröken steg omkring honom, och hemlighetsfulla sånger ljödo till gudens lov — det vet nu ingen, sedan Allah och hans profet besegrat de gamla gudarna. Men de som bebo Merdahims högslätt — få äro de till antalet, och ringa äro deras hyddor — kalla honom på sitt tungomål Horgun, det är uttytt: han som tiger.

Invid det gamla Merdahim ligga några små lerkojor, stödjande sina bräckliga väggar mot dess väldiga murar. I en av dessa kojor bor Yarizme med sin moder, vilken är änka. Yarizmes moder är gammal oeh kan icke mycket arbeta, det är därför Yarizme, som sår och skördar deras lilla vetefält, det är hon, som i en mortel krossar vetekornen och som nedplockar de mjuka frukterna i den fikonlund, som tillhör dem och som växer nära deras hydda. Men så snart Yarizme är ledig från sina sysslor, plägar hon med snabba steg skynda till guden Horguns tempel. Där har hon ett gömställe, som ingen känner, en fristad, där ingen kan finna henne. Högt uppe är det, i

## YARIZME

ett stycke av tempelmuren, som ännu står upp-  
rätt; i dess övre kant ha ett par stenar ramlat  
bort och lämnat ett hål, stort nog för Yarizme  
att krypa in uti. När Yarisme kommit in i det  
halvt grusade templet, ser hon sig omkring med  
spejande blickar; när hon då sett, att ingen mär-  
ker henne, börjar hon klättra upp för muren med  
hastiga och viga rörelser, stickande in sina nakna  
bruna fötter i springor och hål och gripande med  
händerna efter utskjutande kanter. När hon kom-  
mit upp, hukar hon sig ned med benen upp-  
dragna under sig, bakom en kaprifoliebuske,  
vilken slagit rot uppe i muren. Och mellan dess  
vajande rankor blickar hon hän över vidderna,  
hän mot de fjärran, blånande bergen.

Där uppifrån ser hon karavanerna draga förbi.  
Hon ser dem komma genom bergpasset vid Kisil  
Dagh, »det röda berget»; österifrån komma de,  
från det stolta Samarkand och från det sädesrika  
Meru och från Kandahar, omflutet av älvar. En  
och en, i en lång rad komma kamelerna, lastade  
med tunga bördor, fram ur det steniga passet;  
när de kommit ut på slätten, sprida de sig i flere  
led, för att, sträckande på sina buktiga halsar,  
med sina långa mular avbeta de tistlar och torra  
örter, som växa vid vägen. Yarizme hör från sitt



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

gömställe kameldrivarnas rop, när de mana på sina djur; hon ser karavanen draga förbi kullen. Och ropen dö bort, och tåget försvinner, där vägen kröker sig nedom Ak Dagh, »det vita berget». Bort drager den stora karavanen, bort mot den fjärran västerns städer, mot det folkrika Bagdad och det rosendoftande Damaskus och mot Istakhar, den vitglänsande staden.

Karavanerna pläga icke stanna vid Merdahim; de ha redan vid den brunn, som finnes i det Röda bergets pass, låtit kamelerna släcka sin törst och fyllt sina lädersäckar med vatten, och ett stycke bortom det Vita berget ligger den slätt, där de pläga slå läger för natten.

Men för varje gång, som Yarizme ser en karavan nalkas, vaknar inom henne ett hopp, en underlig, orofull förväntan. Och för varje gång hon ser en karavan draga bort och försvinna, lämnande slätten åt sin tystnad och sin ödslighet, sjunker hjärtat inom henne, och hon blir sorgsen, hon vet icke varför.

Yarizmes moder ser icke gärna, att hennes dotter så ofta begiver sig till guden Horguns tempel. — Vakta dig väl för guden Horgun, säger hon. Väl säga mollahs, att när profeten, den välsignade, levde här på jorden, drap han

## YARIZME

alla de gamla hedna gudarna. Men det veta vi dock alla, att guden Horgun lever än, och många äro de, som han förtrollat. Vakta dig väl för honom!

En dag vid den tid på året, då marken begynner att täckas av de gula ginstblommorna, ser Yarizme från sitt gömställe huru genom passet vid Kisil Dagħ en karavan drager fram, en karavan större och praktfullare utrustad än någon hon tillföre sett. Främst skrider en kamel, vilken är behängd med ett skarlakansfärgat täcke. Dess ryttare bär en vit turban, i vilken blänker ett spänne av smaragder; hans hållning är ädel och kunglig. Då karavanen kommer närmare, märker Yarizme, att kamelen med det skarlakansfärgade täcket haltar något med ena framfoten.

Al-Kahir heter karavanens anförare, han, som bär en vit turban med ett spänne av smaragder; han är son till den rikaste köpmannen i Kandahar.

Al-Kahir talar till de andra köpmännen i karavanen och säger till dem:

— I sen, att mitt kamelsto, vilket är ett förträffligt djur, uppfött på stepperna vid Kohat, har fått ett litet sår på sitt högra framben. Jag fruktar för, att om vi fortsätta vår färd, hon skall bliva halt, så att jag nödgas lämna henne på

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

vägen. Viljen I därför, mina bröder, för denna orsaks skull göra rast för natten här nedom Merdahims kulle i stället för på det vanliga lägerstället bortom Ak Dagh, så gören I därmed en god gärning.

De andra köpmännen svara honom och säga:

— Vid Allah, broder, det vore orätt av oss att vilja neka dig detta.

Och Al-Kahir giver befallning åt kameldrivarna att stanna sina djur, och han tillsäger dem att slå upp tälten vid foten av Merdahims kulle.

När tjänarna gå för att hämta vatten vid brunnen, går Al-Kahir med dem för att köpa fikon.

Han ser Yarizme, vilken skyndat ned från Horguns tempel och nu står utanför sin moders hydda.

Han spörjer henne, om hon har fikon att sälja till honom. Yarizme jakar härtill. Och hon går med främlingen till fikonlunden och begynner plocka av dess frukter och lägga dem i en videokorg.

Härunder dröjer Al-Kahir vid hennes sida och talar med henne, förtäljande henne mångahanda underbara ting om den värld hon icke känner. Solen har redan gått ned och fullmånen glänser på fästet, då Al-Kahir återkommer till lägret.

## YARIZME

Då nästa morgon gryr, talar Al-Kahir till de andra köpmännen och säger:

— Ännu haltar mitt kamelsto något litet; jag fruktar för, att om vi nu fortsätta färden, hon åter skall bliva sämre. Viljen I nu för min skull dröja ännu något litet och bryta upp först i kväll, då fullmånen skiner på fästet och luften är sval, så gören I en god gärning.

De andra köpmännen svara honom och säga:

— Vid Allah, broder, det vore orätt av oss att vilja neka dig detta.

När det lidit så långt på dagen, att solen börjat sänka sig emot väster, går Al-Kahir upp mot den lilla by, som ligger bland ödemurarna. Och han ser Yarizme, sittande utanför sin moders hydda och krossande vetekorn i en trämortel. Och han säger till henne: — Lämna ditt arbete och följ mig till fikonlunden. Och hon reser sig upp och följer honom.

Och då de kommit till fikonlunden, säger Al-Kahir till henne: — Sitt här på marken jämte mig. Och hon lyder honom, sättande sig ned.

Då begynner Al-Kahir tala till henne och säga:

— O, du, som blivit mig kärare än mina ögons ljus, kom med mig och bli min maka! O, Yarizme, dina ögon äro lika tvenne stjärnor, vilka skina

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

fram under de dunkla skyarna av ditt hår. Mitt hjärta längtar efter dig, kom och följ mig till mitt hem i det fjärran Kandahar!

Då Yarizme hör detta tal, blir hon förskräckt och bävar. Ty aldrig har någon tillförene så talat till henne. Och hon gripes av ångest, och hon står upp på sina fötter och flyr bort ifrån honom. Hon flyktar från fikonlunden och in mellan murar och valv, vilka dölja henne för hans ögon. Hon hör honom ropa efter henne, men hon flyr blott dess snabbare. Hon hastar in i guden Horguns tempel och klättrar med ilande snabbhet upp till sitt gömställe i muren.

När hon sitter i trygghet däruppe, nedhukad bakom kaprifoliebusken och vetande att ingen kan finna henne, viker hennes fruktan ifrån henne. Och med ens rinner det upp för henne, att detta är det som hon väntat efter, att detta är vad hon bidat och längtat efter i tysta dagar och ensliga kvällar — detta, som hon nu fåvitskt flytt för. Och hon besluter att stiga ned till marken och gå fram till honom och icke mera undfly.

Då hör hon hans röst. »Yarizme», ropar han. Och genom kaprifoliebuskens fläktande grenar ser hon Al-Kahir nalkas. Då griper henne åter ångesten. Och hon förmår icke röra sin fot till

## YARIZME

att stiga ner eller sin tunga till att utsäga hans namn. Tyst och skälvande sitter hon, medan Al-Kahir, häftigt ropande »Yarizme» och letande med blicken, irrar genom de öde tempelsalarna.

Hon ser solen sjunka och fullmånen gå fram på fästet. Hon ser Al-Kahir med dystert sänkt huvud begiva sig ned mot lägret. Där stå kamelerna sadlade och färdiga, med sina packor fastbundna på ryggen. Och hon ser karavanen bryta upp och begiva sig bort, anförd av en ryttare, vars kamel bär ett skarlakansfärgat täcke.

Kameldrivarnas rop höras ej mer, det sakta tassande ljudet av kamelernas steg har tystnat, karavanen har försvunnit bortom Ak Daghs skimrande, snötäckta kägla.

Men hög och tigande sitter guden Horgun på sin tron, blickande med orörliga, gåtfulla ögon ut över den månlysta slätten.

När Yarizme kommer åter till hyddan, bannar hennes moder henne för att hon dröjt så länge ute. Och då hon ser, att hennes dotters anlete är blekt och hennes ögon mörka och sorgsna, börjar hon högt klaga och jämra sig.

— Ve mig, säger hon, har icke nu guden Horgun förtrollat dig! Är det icke detta jag alltid fruktat! Han har bragt olycka över många.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

En dag, då Yarizme går i fikonlunden, börjar hon sakta sjunga för sig själv. Sålunda sjunger hon:

Därför att jag gärna ville vara hos dig, därför flydde jag  
ifrån dig.

Därför att jag längtade till dig, därför gömde jag mig undan  
för dig.

Göra alla flickor så? Eller är jag ensam sådan?

När Yarizme om kvällen kommer in till sin moder, säger hon:

— Moder, jag har hört en underlig sång ute på heden. Kan du tyda den? Sålunda ljöd sången:

Därför att jag gärna ville vara hos dig, därför flydde jag  
ifrån dig.

Därför att jag längtade till dig, därför gömde jag mig undan  
för dig.

Göra alla flickor så? Eller är jag ensam sådan?

Är icke detta en underlig sång? Kan du tyda den, moder?

Men Yarizmes moder är gammal, hon har förgätit hur det var, när hon var ung. Och hon skakar på huvudet och säger:

— Underliga äro flickors tankar — vem kan tyda dem? Det är svårare att läsa i en flickas hjärta än att tolka inskrifterna i Horguns tempel.

När tvänne månvarv gått sedan den dag, då Al-Kahir lämnade Merdahim, sitter Yarizme en afton uppe i tempelmuren, blickande med mörka,

## YARIZME

sorgsna ögon ut över slätten. Då ser hon huru genom passet vid Ak-Dagh framskrider en karavan, vars anförare bär vit turban och rider på en kamel med ett skarlakansfärgat täcke.

Med hast springer hon ned från sin tillflykt, hon skyndar bort till den sida av kullen, som stupar mot väster. Där växa på krönet några mörkbladiga rhododendronbuskar; mellan deras löv ser hon huru karavanen närmar sig. Och hon ser Al-Kahir lyfta upp sitt huvud och ivrigt spejande blicka mot Merdahims kulle. Hon märker, att hans hållning är tröttare än förr, och att hans ögon äro dystra och håliga. Och hennes hjärta fylles av sorg över honom. Hon tänker, att när han kommer helt nära intill kullen, skall hon ropa hans namn, eller åtminstone skall hon stiga fram till kullens bryn, på det att han må se henne och av blicken från hennes ögon kunna märka, att hon har honom kär.

Men då karavanen är helt nära kullen, kommer åter skyggheten över henne och ångest betager hennes sinne. Hon förmår ej öppna sin mun till ett ord, ej heller rör hon sin fot till att stiga fram. Hon döljer sig i stället bättre bland de mörkbladiga rhododendronbuskarna, hon böjer sig ned och gömmer sitt ansikte i sina händer.



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Och karavanen skrider förbi Merdahims kulle, begivande sig hän emot Kisil Dagh, vars skrovliga röda branter skimra i den sjunkande solens strålar. Mellan fjällväggarna försvinner tåget, dragande bort mot österns fjärran städer, mot Samarkand, som är en kejsares stad, och mot det sädesrika Meru och mot Kandahar, omflutet av älvar.

Men guden Horgun blickar med orörliga, gåtfulla ögon långt ut över Yarizmes huvud, ut över tigande vidder, hän mot stumma fjälltoppar, täckta av evig is.

Yarizme ser upp emot guden. Och hon förstår nu, att hennes moder talat sant, och att hon blivit slagen med förtrollning av den tigande guden, med den förtrollning, som kommer människorna att göra det de icke mena och dölja det de helst ville säga. —

Detta är sagan om Yarizme, en saga från längst försvunna tider.

*DET VITA TORNET*  
*I BOKHARA*



Nära till den östra stadsporten i Bokhara finnes ett litet trekantigt torg, där några kruk-  
makare och läderförsäljare sitta bakom långsträckta, av tälttak överskuggade bord, på vilka deras varor äro utbredda. Ett litet stycke ifrån de andra har Abdul, den unge fruktförsäljaren, sitt stånd; han sitter omgiven av stora högar av gula vattenmeloner, blankskaliga äpplen och duniga aprikoser. Så snart någon går över torget, utropar Abdul sina varor med hög och klingande stämma.

— Kom och köp, ropar han. Kom och köp! Vattenmeloner, friska och svalkande liksom snön på Bejaz Dagh, aprikoser, söta och smältande som en houris läppar! Kom och köp! Kom och köp!

Och härvid ler han högt, hans bruna ögon och hans vita tänder blänka av munterhet.

Vid det lilla torget höjer sig ett stort, fyrkantigt torn av åldrigt utseende; dess tjocka murar äro strukna med vit kalk och skimra i

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

solen; dess brant sluttande tak är belagt med grönglaserade tegel. På den sida, som tornet vänder emot det lilla torget, finnes varken port eller fönster, undantagandes en liten glugg högt uppe under taket.

Abdul, som har sitt stånd mitt emot det vita tornet, blickar stundom nyfiket upp emot denna lilla glugg. Men där är ingenting annat se än en kruka av bränd lera, vilken alltid står på fönsterbrädet, blänkande brunröd i solljuset. Bredvid kukan — i det blåa, dallrande dunklet bortom solstrimman — synes stundom en liten vit smal hand röra sig; ibland ses handen stickas ned i kukan, ur vilken den tyckes upphämta något. Men mera ser Abdul aldrig.

Uppe i det vita tornet bor den värdige Tscharibaj, vilken är anställd vid Mir Arabs högskola, där hans göra är att då och då feja lärosalarna samt för övrigt tillse, att ordning och skick där upprätthålles. Tscharibaj och hans maka, den ärevördiga Chadrullah, hava med den mest beundransvärda omsorg uppfostrat sin dotter, den vackra Ferghiane, vilken bebor det rum, vars fönster vetter åt det lilla trekantiga torget. Det finnes icke i hela Bokhara en flicka, som bär en tätare slöja av svart tagel än den, som höljer Ferghianes

## DET VITA TORNET I BOKHARA

ansikte, när hon någon gång går ut i bazaren med sin moder. Och aldrig skulle den ärevördiga Chadrullah, vilken tillbringar mest hela dagen uppe hos sin dotter, tillåta, att denna lutade sig obeslöjad ut genom den lilla fönstergluggen för att se på vimlet nere på torget — såsom dock många av Bokharas unga kvinnor i klandervärt lättsinne pläga göra.

Ferghiane ser sålunda intet av världen annat än det hon uppfångar, när hon, väl inhöljd och kringsvept, går ut med sin moder. Men hon hör bullret och sorlet från torget, hon hör försäljarnas rop och åsnornas skriande och skramlet av de tunga forvagnarna.

En dag, vid den tid på dygnet, då det är föga rörelse på torget, har Ferghiane gått fram till fönsterbrädet för att ur lerkrukan upphämta något av det ris, som där förvaras; härvid bär hon sig nu icke bättre åt än att hon stöter omkull krukan, vilken ramlar ut genom gluggen, faller till marken och klingande slås sönder mot torgets stenar.

Ferghiane ropar till och sträcker ut huvudet genom gluggen; hon ser efter den sönderslagna krukan och börjar högt klaga.

— Ack, ack, min sköna kruka, ropar hon. Ve mig, olyckliga, att jag slagit sönder den! En

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

vacker och präktig kruka var det: det fanns icke *en* spricka på den! Ack, vad har jag gjort!

Den unge fruktförsäljaren har lyft på huvudet, då han hört hennes rop. Han ser på henne och ser, att hennes ögon äro mörka och dock fulla av glans — liksom natten, då den är full av stjärnor.

Men Ferghiane ser alls icke åt honom, hon ser blott efter sin sönderslagna kruka.

— Ack, klagar hon, där fanns ännu en handfull ris uti den! Och nu gå de glupska duvorna där nere och picka det i sig alltsammans!

Den ärevördiga Chadrullah har hela tiden med iver dragit sin dotter i rocken.

— Men, min dotter, ropar hon, vad tänker du på? Hur kan du dock på detta sätt luta dig ut obeslöjad? Tänk dig dock något för!

— Ack, min moder, säger Ferghiane, i det hon drager in huvudet, huru skulle man väl kunna komma ihåg sin slöja, då man just mist en präktig kruka, en kruka, som icke hade så mycket som en enda spricka!

Dagen därpå ser Abdul, i det han blickar upp emot gluggen i det vita tornet, att en ny kruka står på fönsterbrädet. Oftare än förut blickar den unge fruktförsäljaren dit upp, men han ser alls

## DET VITA TORNET I BOKHARA

intet annat än den rödbruna lerkrukan, på vilken solen lyser.

Men några dagar därefter, då Ferghiane, sysslände med sin slända, sitter helt nära fönstergluggen för att få god dager, händer det sig icke bättre än att hon med sländan råkar stöta till krukans, så att denna faller ut genom gluggen och störtar till marken, där den med en skräll slås i tusen bitar.

Ferghiane ger till ett rop och sträcker sig ut genom fönstret.

— Ve mig, ropar hon, vad har jag gjort! Ack, min vackra kruka! Där ligger den nu i tusen bitar! Ingenting i världen kan göra den hel igen! Jag är i sanning en olycklig människa!

Den unge fruktförsäljaren har hastigt upplyft sitt huvud vid Ferghianes rop; han ser på henne och ser, att hennes kinder äro runda och mjuka och att de till färgen likna svagt rodnande persikor.

Men Ferghiane ser alls icke åt honom, hon ser blott efter sin kruka och klagar:

— Ve mig! Ingenting kan göra den hel igen!

Den ärevärdiga Chadrullah rycker med stor iver sin dotter i rocken och ropar förtrytsamt till henne:



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Men, min dotter, vad tänker du dock på? Man skulle i sanning kunna tro, att du aldrig fått lära huru en ung flicka bör uppföra sig! Tänker du då alls icke på vad människor skola säga om dig?

— Ack, min moder, säger Ferghiane, i det hon drager in huvudet, vem kan väl tänka på sådant, då man mist en den vackraste kruka, en stor, brun kruka, präktigt utsirad med en gul buktande rand!

Dagen därpå ser Abdul, då han blickar upp emot den lilla gluggen i vita tornet, att där står en ny kruka på fönsterbrädet. Men ehuru han under de följande dagarna alltjämt sänder blicken dit upp, varsnar han dock icke en skymt av den vackra Ferghiane.

En dag, då under den tyngsta middagshettan allt är tyst och stilla på det lilla torget, då ingen köpare synes till och försäljarna sitta halvsovande i sina stånd, reser sig långsamt Ferghiane, vilken på en matta i den halvdunkla tornkammaren tager sin middagsvila, medan den ärevördiga och fetlagda Chadrullah sover bland några kuddar i rummets svalaste vrå. Ferghiane är törstig av hettan och går med ännu sömndruckna ögon och halvt vacklande steg bort emot den skål av bränd

## DET VITA TORNET I BOKHARA

lera, vilken, fylld med vatten, står på golvet. Härvid går hon helt nära förbi fönstergluggen, och sömnig och vårdslös i sina rörelser som hon är, bär hon sig icke bättre åt, än att hon med armbågen knuffar till den kruka, som står på fönsterbrädet, så att den faller ut och ned på torget, där den slås i tusen bitar.

Ferghiane ger till ett förtvivlat rop och sträcker både huvud och axlar ut igenom gluggen.

— Ve mig, olyckliga! ropar hon, vad har nu åter hänt! Där ligger den sönderslagen, min lilla kruka, min vackra kruka med två öron. Två öron hade den, och icke ett av dem var avslaget! Ve mig, jag är i sanning förföljd av ödet!

Abdul har farit upp ur sin halvslummer vid den vackra Ferghianes röst; han ser med iver och hänryckning på henne. Och han ser, att hennes läppar äro så röda som granatblommor, och att hennes tänder likna vita pärlor.

Men Ferghiane ser alls icke åt honom; hon ser blott efter sin kruka och klagar:

— Har väl ännu någon varit så förföljd av ödet som jag!

Den ärevördiga Chadrullah har rest sig upp från sin slummer; hon rycker vredgad och flämtande sin dotter i rocken.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Vål är det en stor olycka, ropar hon med kort och hastig andedräkt, vål är det en stor olycka att mista tre sköna krukor, av vilka ingen var så mycket som spräckt, men en ännu större olycka är det att hava en dotter, vilken icke förstår att skicka sig! Tänker du då alls icke på, att här mitt emot sitter en ung fruktförsäljare, vilken kanhända i detta ögonblick betraktar ditt ansikte!

— Ack, min moder, säger Ferghiane, i det hon drager in huvudet, vem skulle vål kunna tänka på en fruktförsäljare, då man nyss förlorat en vacker kruka, en kruka med tvenne öron, av vilka intetdera var avslaget!

Dagen därpå, som är en fredag, är Mir Arabs högskola stängd, och den värdige Tscharibaj, som sålunda är ledig, sitter i sin kammare i tornets nedre våning och röker med ett begrundande uttryck sin pipa. Då höres en bultning på porten. Den värdige Tscharibaj reser sig långsamt upp, sticker fötterna i de tofflor, som stå bredvid honom, och går att öppna.

Därute, på de nötta trappstenar, vilka leda upp till den svarta, järnbeslagna porten, står Abdul, den unge fruktförsäljaren.

Den värdige Tscharibaj, vilken strax känner

## DET VITA TORNET I BOKHARA

igen honom, hälsar honom, efter sina vana, med stor hövlighet.

— O, min broder, säger han, vilken ära låter du icke vederfaras detta hus!

Och han beder Abdul att träda in, han för honom genom en mörk och sval gång till ett stort halvdunkelt rum. Där sätta sig de båda männen på golvet på var sin matta, och Tscharibaj bjuder sin gäst en pipa.

— I sanning, säger den värdige Tscharibaj, det är en stor heder du bevisat mitt hus genom att inträda däri! Vad är det väl, som förskaffat mig denna glädje?

— Det har blivit mig sagt, o Tscharibaj, säger den unge fruktförsäljaren, att du äger en dotter, vilken är så dygdig och väluppfostrad, att hennes like icke finnes i hela Bokhara. Och då jag länge aktat att taga mig en hustru, därvid åtlydande profetens, den välsignades, bud, så är jag nu kommen för att spörja dig, om du vill skänka mig denna skatt.

— Vid Allah, säger den värdige Tscharibaj, hela Bokhara vet, att du, o Abdul, är en högst förträfflig och rättsinnad ung man; jag skulle aldrig kunna önska mig en bättre måg. Dock måste du förlåta mig, min broder, om jag, såsom

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

sedvänja är, spörjer dig huru mycket du är villig att giva mig för min dotter.

Härom varder nu avhandlat emellan de båda männen, och komma de till sist överens, varpå avtalet bekräftas med många högtidliga försäkringar och aktningsbetygelser. Därpå säger Abdul:

— O Tscharibaj, vredgas icke på mig, om jag till dig framställer en anhållan, vilken kanhända synes dig alltför stötande emot skick och bruk. Jag vet väl, att det icke är sed, att en brudgum får skåda sin brud före bröllopsdagen, men mitt hjärta brinner av otålighet, emedan jag hört sägas, att din dotter är lika skön som dygdig, och jag vill därför spörja dig, om det icke av din godhet kan förunnas mig att nu ett ögonblick få skåda henne?

Då svarar den värdige Tscharibaj och säger:

— Ingalunda, o Abdul, kan jag tillåta dig att få se din tillkommande brud obeslöjad; sådant vore oerhört, och hela Bokhara skulle undra därpå, ifall det bleve bekant. Men jag vill av aktning och vänskap för dig tillstädja, att du en liten stund får se henne beslöjad. Jag skall strax gå och hämta henne.

Och den värdige Tscharibaj reser sig upp, begiver sig uppför trappan och in i sin dotters kammare.

## DET VITA TORNET I BOKHARA

— O, min dotter, säger han, den unge frukt-försäljaren, vilken har sitt stånd här nere på torget, har kommit till mig och begärt av mig din hand. Och då jag vet, att han är en dygdig och förträfflig ung man, om vilken intet ont finnes att säga, och då han dessutom bjudit mig en passande summa, har jag lovat dig åt honom. Jag har även på hans begäran och av aktning för hans förträffliga egenskaper lovat honom att nu ett ögonblick få se dig beslöjad. Följ mig nu därföre ned!

Den vackra Ferghiane börjar gråta och klaga.

— Ack, min fader, vill du nu sända bort mig från hemmet och lämna mig åt en, som jag icke känner? Ve mig, olyckliga!

Men den värdige Tscharibaj säger med eftertryck till henne:

— Du vet, Ferghiane, att en dotters första plikt är att foga sig i vad hennes föräldrar i sin vishet beslutit för henne. Kom strax och följ mig!

Och Ferghiane måste lyda, hon sveper in sig i sin tätaste slöja och går med sin fader utför trappan, medan den ärevördiga Chadrullah med oviga rörelser följer efter.

De träda in i det rum, där Abdul befinner sig. Tscharibaj och Chadrullah gå fram till den unge

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

fruktförsäljaren, men Ferghiane stannar orörlig vid dörren.

Då begär Abdul av sina svärföräldrar tillåtelse att gå fram och säga några ord åt sin tillkommande brud. De tillstodja honom detta, och Abdul går med förlägen hållning fram till Ferghiane och säger till henne:

— Vredgas icke på mig, sköna Ferghiane, därför att jag bett din fader kalla dig hit ned! Förlåt din slav hans djärvhet!

Då glimmar det till bakom den svarta tagelslöjan, där blänka ett par mörka ögon, där glittrar en rad vita tänder.

— Väl var det, mumlar med låg röst den vackra Ferghiane, väl var det, att du nu kom till sist! Ty nu hade jag inga fler krukor att kasta ned!

*ARWENDRUDS SÅNGARE*





På den tiden, då kalifen Mostanser härskade över de rättrogna, fanns i den nordliga delen av Iran en skön och folkrik stad, som hette Arwendrud. Invånarna i den staden voro i hela Iran kända för sin kärlek till sång och strängspel. När de om kvällarna församlades på det stora torget, vilande ut efter dagens mödor på de marmorhällar, som kantade brunnen, eller i de arkader, som omgävo torget, då var det sällan, att icke någon sångare trädde fram och sjöng för de lyssnande skarorna. Och det var sed i Arwendrud, att när helst någon diktat ett skönt och förträffligt kväde, så vart han belönad med en vit mantel, och hans namn och ära utropades kring gatorna av kadins tjänare.

Nu var det många som åtrådde att vinna denna ära, och sålunda hände det stundom, att sådana, vilka icke av Allah undfått sångens gåva, likväl trädde fram inför folket till att sjunga, oaktat

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

de hade gjort långt bättre i att gräva i jorden eller i att hålla sig till förfärdigandet av kaftaner eller tofflor. Då nu dessa klena sångare alltjämt blevo flera till antalet och folket vart uttröttat av att höra deras usla sånger, församlades en dag Arwendruds invånare till rådplägning om vad som vore att göra för att stävja detta ofog. Och vart då antagen följande lag: »Eho som dristar sig till att framträda och sjunga, utan att därtill hava fått gåvan av Allah — vilken allena kan giva den — han skall straffas med tio par slag av spö samt, bunden på en åsna, trenne dagar å rad föras kring stadens gator till spe och gyckel för alla. Ty det är en synd emot den Allahögste att sjunga blott för att vinna fåfänglig ära, utan att av sitt hjärta vara driven därtill.» Och det vart beslutat, att i kadins hand skulle läggas makten att pröva värdet av de sånger, som sjöngos, och att utdela straff eller belöning, allt efter som var och en det förtjänade. Och varje kväll satt nu kadin, den gråskäggige Nasr-ed-Daula, i portiken till Omars moské, vilken låg invid det stora torget, och lyssnade till de sånger, som sjöngos, och dömde över deras värde. Och sedan några av de uslaste rimsmidarna blivit vederbörligen bestraffade, kom där en hälsosam skräck ibland

## ARWENDRUDS SÅNGARE

de andra, så att Arwendruds invånare ej mer så ofta blevo plågade med jämmerliga kväden.

Vid denna tid ansågs det i hela Iran, att ingen skald kunde dikta väl, som icke bildat sig efter den oförliknelige Firdusi. Han var Irans stolthet och ära, han hade diktat de skönaste sånger, i vilka han prisat sitt lands tappra hjältar och besjungit dess härliga lustgårdar och blomsterrika ängar, dess väldiga floder och dess klara stjärnätter. Och först och sist hade han prisat den Allahögste, vilken är den, som styr världen och leder människornas öden. Det skattades av varje skald som den största ära att bliva jämförd med Irans paradisiske sångare.

Då hände det en kväll, vid det att Arwendruds invånare efter sin sedvana voro församlade på torget, att en man vid namn Abu Thaher trädde fram för att sjunga. Hans uppsyn var icke lik dens, vilken kommer för att ur sin cittra framlocka ljuva och smekande toner. Hans blick var mörk och trotsig, hans ansikte var likasom förhärjat av stormvindar, hans skägg var tovigt och grått — dock mindre blekt av åren än av bittra sorger och kval.

Och han begynte sjunga en sång, sådan som man icke förut hört i Arwendrud. Han hädade

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Allah och sjöng, att hans värld var usel och ond. — Skåden ut över jorden, ropade han, skåden dess elände och jämmer, skåden huru den svage förtryckes av den starke! Och I prisen Allah såsom rättvis och barmhärtig! Fege stackare ären I, som ej vågen säga ut vad I tänken.

Alla lyssnade förfärade till hans sång. Ty den var full av lössläppta stormars kraft, där ljud i den likasom det hotande dånet av annalkande åskor. Det tycktes dem, att andedräkten förgick dem vid att lyssna till dessa vilda ord. Och dock kände somliga, som om någonting befriats inom dem, när de hörde Abu Thahers sång.

Men när Abu Thaher slutat, uppsteg ett mummel ibland folket: — Denne hädar Allah — är sådant tillåtet?

Och Nasr-ed-Daula, kadin, höjde sin stämma och ropade: — Gripen denne och fören honom inför mig!

Och Abu Thaher vart gripen och förd inför kadin.

Då talade kadin och sade: — Du har sjungit såsom det icke är tillåtet att sjunga. Annorlunda sjöng Firdusi, Irans stolthet och ära. Du är i sanning ej av dem, som av Allah undfått skaldegåvan. Och vändande sig till sina tjänare, sade

## ARWENDRUDS SÅNGARE

kadin: — Fören bort denne och given honom tio par slag av spö, och binden honom på en åsna och fören honom kring staden, ropande: Så varder den bestraffad, vilken diktar usla sånger!

Men då höjde sig röster ibland folket, som sade: — Icke var det för detta vi stadgade straffet! Ty huru skulle denne ha kunnat sjunga så som han gjort, om han icke fått gåvan därtill av Allah? Har han icke skakat våra hjärtan i deras innersta? Och många, som ryst för Abu Thahers ord, sade likväl: — Det var icke rätt att straffa honom sålunda.

Ehuru nu Abu Thaher fått lida för sin sång, lät han dock icke tämja sig till att sjunga annat än vad hans hjärta ingav honom. Ej heller blev han utan efterföljare. Många av dem, vilka känt hans ord såsom en befrielse, begynte att sjunga såsom han, utan att låta sig förskräckas av det straff, som alltid låg hotande över dem. De blevo allt flera, som gingo i Abu Thahers fotspår, och det var icke mera något nytt för Arwendruds invånare att höra huru världen är mörk och människorna lumpna och livet icke värt att leva.

Då hände det en kväll, att fram på torget trädde, med den tresträngade cittran hängande

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

över sin arm, en yngling vid namn Yussuf; hans lockar glänste liksom mörknat guld i skenet från den sjunkande solen. Han ställde sig invid en dadelpalm, som växte vid brunnen, och lutade sig vårdslöst mot dess stam. Och medan hans djärva, sorglösa ögon flögo ut över åhörarskaran, begynte han sjunga sin sång.

— Livet är kort, sjöng han, dess solskensdagar äro icke många. Så låtom oss då girigt fånga varje glimt av sol, varje stund av fröjd, som bjudes. Må vi ej möda oss med att grubbla, må vi ej ängsligt skygga för vad mänskorna enats om att fördöma såsom orätt — livet är kort, skyndom att fånga dess solsken!

När Yussuf slutat sin sång, gick där ett mummel ifrån många av hans åhörare. Men för andra ljud hans sång såsom en brusande vårvind, och det tycktes dem, att genom själva jorden under deras fötter lopp en sprittning av nyväckt liv.

Då ropade den gråskäggige Nasr-ed-Daula från sitt domaresäte:

— Gripen denne och fören honom hit!

Och rättstjänarna grepo Yussuf och förde honom inför kadin.

Nasr-ed-Daula talade och sade:

— Du har icke sjungit så som de gudingivna

## ARWENDRUDS SÅNGARE

skalderna sjunga; du har uppmanat människor till att bryta de bud, som Allah i sin vishet pålagt dem. Du skall icke förbliva onäpst. Och han sade till rättstjänarna: — Fören bort denne till att bestraffas!

Men ibland folket blev ett starkt mummel, och många av dem, som harmats över Yussufs ord, sade dock: — Icke var det så vi menade, då vi gävo åt kadin makten att döma över sångerna. Och där blev ett upplopp ibland menigheten, och de fördrevo Nasr-ed-Daula från hans ämbete och sade: — Han är icke värd att vara vår kadi, ty han dömer icke rätt. Och de togo till kadi Hakem, vilken var en av dem, som under Nasr-ed-Daula fått lida för sina meningars skull.

Och Hakem lät utgå ett bud och säga: — Här-efter skall sången vara fri, så att ingen sångare skall dömas efter sina meningar, utan var och en må sjunga såsom hans hjärta ingiver honom. Allenast den skall bliva bestraffad, som diktar usla sånger, sjungande för att vinna fåfänglig ära och icke för att han därtill fått gåvan av Allah. Ty detta är inom sångens rike den enda och stora synden: att sjunga utan att vara av sitt hjärta driven därtill.

Och där blev glädje ibland folket för detta



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

budets skull, att sången skulle vara fri. Och man begynte nu att hedra dem, som tillförene fått lida för sina meningars skull. Och där voro allt flera, som sjöngo likt Yussuf, så att det var icke mera något nytt för Arwendruds invånare att höra, att viktigare än något annat är att gripa i de fladdrande lockarna den hastigt bortflyende glädjen.

Så hände det en dag, att fram på torget trädde en främling, vilken ingen kände. Ute i öknen hade han levat och sällan varit samman med människor; under tysta stjärnätter hade han strövat omkring i ödemarken, i ensliga kvällar hade han sett solen, strålände likt den Eviges öga, sjunka över tigande vidder. Och vad han drömt och tänkt i ensligheten, det sjöng han nu för dem, som voro församlade på torget.

Då begynte en flock av dem, som sutto å marmorhällarna kring brunnen, att le och säga: — I sanning, var har denne levat? Ty hans tankar likna de skalders, vilka sjöngo i tiden närmast efter Firdusi. Hur kan man i våra dagar tänka sålunda?

Och där hördes ett rop bland folket: — Fören denne inför kadin till att bestraffas!

Då sade främlingen förundrad: — I män och

## ARWENDRUDS SÅNGARE

bröder, huru stämmer detta med vad I tillförene sagt? Ty I haven ju sagt, att ingen skall dömas efter sina meningar. Fjärran i öknen har jag levat, långt ifrån eder — dock har även till mig nått ryktet om huru det gick med Abu Thaher och med Yussuf. Och jag harmades över deras dom, om jag än ej tänkte som de, och jag gladdes, när deras ära blev återupprättad, och det blev utropat, att sången skulle vara fri. Är nu min sång dålig, så sägen mig det, men dömen mig icke efter mina meningar!

De svarade: — Att tänka såsom du visar, att man icke har tänkt. Ty vi skriva nu året det fyrahundradesjuttioförsta efter profetens — den välsignades — flykt, och såsom du nu tänker, så tänkte människor i detta århundrades mitt. Men det är icke möjligt, att människors hjärtan skulle kunna vara desamma nu som för tjugu år sedan.

Främlingen svarade och sade: — Fjärran från eder alla har jag levat, törhända har jag blivit olik eder andra. Vad under är det då, om jag sjunger på annat sätt? Skall icke var och en sjunga efter sitt hjärta?

De svarade: — Hundraden hava förut tänkt såsom du — det är icke dina egna tankar du sjunger.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Främlingen sade: — Före Firdusis dagar hava män funnits, vilka tänkt såsom Abu Thaher och såsom Yussuf. Vad finnes nytt under månen? Och i dessa dagar är det både här och i Bagdad och i Damaskus, många vilka följa Abu Thaher, många vilka sjunga som Yussuf. Till ingen av dem haven I sagt, att de ej själva tänkt vad de sjunga — varför sägen I det nu till mig?

Men de hörde icke på hans tal, utan togo fatt på honom och förde honom inför kadin och sade: — O kadi, du har själv hört denne mannens sång — döm om han icke är straff värd?

Och Hakem sade med stränghet till främlingen: — Vem är du, och vad har du att anföra till ditt försvar?

Främlingen svarade: — Mitt namn är Yazuri; i öknen har jag levat och aldrig förut sjungit inför människor. Jag tänker väl ej lika med dem, som i dessa dagar hava makten, men icke vill väl du, o kadi, döma mig därför, du som själv i gångna dagar fått lida för dina meningars skull.

Hakem sade: — Måhända är din sång ej sämre än mången annans, vilken undgått att bestraffas. Jag skulle därför kunna släppa dig samt tillsäga dig att komma åter, sedan du lärt att sjunga

## ARWENDRUDS SÅNGARE

bättre. Men ett är det som visar att du icke är en verklig skald: du sjunger för att behaga människor och icke efter ditt eget hjärta. Ty du sjunger i den tonart, som de gamle älska, de vilka ännu hänga fast vid Firdusi.

Yazuri svarade: — Hade jag sjungit för att behaga människor, varför skulle jag då söka behaga de gamle, vilka nu ej mera hava makten? Skulle jag då icke hellre hava sjungit sådant, som behagar eder, I som nu haven makt till att förläna en sångare ära och anseende?

Men kadin hörde icke på hans tal, utan vände sig till rättstjänarna och sade: — Tagen denne och fören honom bort till att bestraffas.

I en vrå av torget, lutad mot den vita muren av ett karavanseraj, satt den gamle Ibn Mostali; med en sorgsen blick i sina ögon hade han åhört vad som försiggått. Då nu Yazuri fördes bort till att bestraffas, böjde den grånade vise sig ned, och i det vita dammet på stenhällarna framför honom skrev han med sitt finger några ord. Därpå reste han sig upp och gick med lutad huvud hemåt mot sin boning.

Några män av dem, som stått i hans närhet, gingo fram för att se vad den vise skrivit. Och de läste:

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

»När skola människor förstå varandra och människors barn tillgiva varandra, att den ene icke tänker lika med den andre?»

*YUNNA*



**E**n man låg sjuk i Akkon på den syriska kusten.

Hans namn var Bernardo, och han var en köpman från Piemont. Vida omkring hade han färdats i Iran och Khowaresmien; stadd på hemfärd till Italien, hade han sjuknat in. Men han skattade sig lycklig att ha funnit vård å det hospital, som i Akkon upprättats av Johanniterorden.

Bland de johanniterriddare, som där vårdade de sjuka, var en vid namn Boemund, vilken likaledes stammade från det nordliga Italien. För honom berättade Bernardo — när han begynte tillfriskna — allehanda om sina resor. Och då han var en vetgirig man, vilken under sina handelsfärder städse sökt lära känna de länder och folk han kom till, hade han mycket att förtälja. I synnerhet berättade han om de folkstammar, vilka på de sista tiderna förhärjande trängt fram från det inre Asiens högslätter och redan hunnit bliva till fasa och förfäran för världen. Bernardo



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

talade om tatarernas framfart såväl under Dschingiskhans dagar som under hans ättlingars: huru de jämnade städer med jorden, förvandlade blomstrande länder till ödemarker och plågade och mördade människor i tusental. Sådana voro hans skildringar, att riddarens hjärta ryste av medömkan därvid, änskönt han icke var ovan vid att se blod och fasor.

Bernardo förtalde vidare det rykte han sport, att stor-khanens broder, den mäktige Hulagu Khan, aktade draga ut och underlägga sig allt land intill Medelhavets strand, varpå sedermera tatarerna skulle samla all sin makt för att översvämma och förhärja Europas länder.

Riddaren sporde Bernardo vad han visste om dessa folks tro. Och köpmannen svarade, att han hört berättas, att, fastän de voro hedningar, trodde de likväl på en Gud, som rådde över alla; även hade han hört sägas, att de voro fördragsamma emot andra trosläror. Och hade därför Bernardo mången gång tänkt, att det kanhända skulle vara lättare att för Kristi lära vinna dessa vilda tatarer än de högmodiga muselmännen, vilka föraktade alla, som ej voro av deras tro.

På allt detta tänkte nu riddar Boemund ganska mycket. Och det tycktes honom allt mer och

## YUNNA

mer, som hade han hört Guds röst i dessa den piemontesiske köpmannens ord. Ty han kände i sitt hjärta, att han måste själv gå dit bort till dessa vilda hedningar och predika evangeliet för dem.

Och då där nu på sjukhuset fanns en man, som en tid varit fången hos tatarerna och talade deras språk, begynte riddar Boemund — vilken redan förut lagt sig vinn om att lära känna de olika tungomål, som talades i Österlandet — att av honom lära sig också det tatariska språket.

Så trädde han en dag inför sin ordens stormästare och bad om orlov att draga åstad till de tatariska folken och predika för dem om Gud och Kristus. Ty hans hjärta lämnade honom ingen ro av medömkan för alla dem, som ledo och förgingos under de grymma förtryckarnas härjningståg.

Stormästaren svarade:

— Ganska många äro de av våra bröder fransiskanerna och dominikanerna, vilka gått ut till dessa folk för att predika evangeliet. Och vad ha de väl förmått? Se, länderna förhärjas, folken förtrampas, och dessa tatarer äro alltjämt en fasa för Gud och människor.

Riddaren svarade:

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Min kraft är ringa, min röst är svag, jag förmår mindre än någon av dem, som gått före mig. Och dock måste jag gå för att giva vad jag har att ge. Gud behöver många tjänare.

Då sade stormästaren:

— Är det så, att ditt hjärta bjuder dig att gå, så vare det långt ifrån mig att vilja hindra dig. Gack i frid, min broder!

Och Boemund begav sig ut på sin färd. Till Samarkand ville han draga, till den stad, där det sades att Batu khan nu vistades.

— — —

Långt och länge hade riddar Boemund färdats — över vidsträckta högslätter och över snöhöljda fjäll. Så kom han en dag mot aftonen in i en långsträckt dal, vars gräsrika sluttningar sänkte sig emot en forsande bäck. Och Boemund följde utmed bäckens slingrande lopp. Då nåddes hans öra av kamelers och åsnors skriande och ljudet av människoröster. Och han varsnade i den sjunkande solens sken en mängd bruna tält, förfärdigade av buffelhudar, vilka voro uppslagna ej långt från bäcken. En eld brann på marken; omkring densamma voro lägrade en skara mörkhyade män. Från bäcken kommo kvinnor, bärande på sina huvuden krukor, fyllda med vatten. Och

## YUNNA

tjustrade vid i marken nedslagna pålar, stodo kameler och åsnor, vilka betade av markens gräs.

Riddaren trädde fram till männen, vilka tigande åsågo hans annalkande; han prövade på att tilltala dem med det språk, vilket talas av iranierna, och märkte att han blev förstådd. Och han bad om tillåtelse att få bliva ibland dem över natten.

Stammens hövding — Kerawun var hans namn — gav sitt tillstånd härtill.

— Var välkommen, o främling, sade han, och bliv ibland oss så länge dig lyster.

Då nu riddaren sedermera förnam, att stammen om någon tid skulle bryta upp från sin nuvarande lägerplats samt draga emot öster, beslöt han att dröja bland dessa män och färdas med dem så länge som de gingo i den riktning, dit han ämnade sig.

Dessa kallade sig själva keraiter och voro av de folk, som sedan urminnes tider bebott dessa bergstrakter. De trodde, liksom deras fäder före dem, på himmelens stjärnor, och varje kväll, då de eviga ljusen blänkte fram, föllo de ned och tillbådo dem.

När Boemund såg detta, tänkte han, att han måste även till dessa hedningar tala om den ende

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

sanne Guden. Och han begynte lära dem och predika för dem.

Men denne riddaren hade icke gåvan att tala till enkla och olärda hjärtan; han talade djupsinniga och visa ord, ty han var en lärd man, vilken studerat och forskat mycket, innan han ingått i Johanniternas brödraskap. Och stäppens barn förstodo ej det han sade. Dock lyssnade de till hans ord, när de under middagshettan vilade i pilträdens skugga invid bäcken eller då de om aftonen voro lägrade kring elden — såsom man drömmande lyssnar till hemlighetsfulla, dunkla sånger eller till det mumlande suset av en kringströvande vind.

Yunna hette hövdingens dotter; hon var vacker och smidig som en ung gasell. Hon lyssnade till främlingens ord, hon förstod honom icke. Men hon såg, att han var olik alla, dem hon förut sett, och att han var förmer än alla andra. Och hon älskade honom.

En dag, då riddaren trädde ut ur det tält, vilket Kerawun givit honom till bostad, gick Yunna emot honom. Hon sade:

— Jag har sett, att din klädnad är sliten, och att du själv försökt hjälpa dess brister; jag har märkt, att du själv gått ned till bäcken för att

## YUNNA

hämta dig vatten. Men sådant är icke göra för män. Du behöver en hustru till att hjälpa och tjäna dig. Nu har jag tänkt, att du säkert icke har något att köpa en hustru för. Ty varifrån skulle du taga det gyllene pannsmycke, som man bör giva åt en jungfru, då man tager henne till äkta, och huru skulle du kunna hava de två kameler, vilka man måste giva hennes fader? Men nu vill jag säga dig detta, att om du vill, skall jag bliva din hustru och nöja mig utan det gyllene pannsmycket, och jag skall bedja min fader, att han ger mig åt dig, utan att utkräva de två kamelerna. Min far har tillräckligt många kameler dem förutan, och han är mycket god emot mig; han skall icke neka mig vad jag beder honom om.

Riddar Boemund vart förundrad över hennes ord. Det harmade honom, att en kvinna kunde tala sålunda, Han sade:

— Jag kan icke taga dig till min hustru. När man ingår i det brödraskap, vilket jag tillhör, offrar man åt Gud varje tanke på sådant.

Yunna förstod icke hans ord. Men hon förstod, att han icke ville taga henne till sin hustru. Och hon teg en stund. Sedan sade hon:

— Kanhända behagar dig Ferimeh mera? Hon

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

har svartare ögon och rödare läppar än jag, och många finna henne vackrare. Dock försäkrar jag dig, att jag är starkare att arbeta än Ferimeh. Men ifall du skulle kunna vinna henne, vill jag nöja mig med att vara din andra hustru, fastän det annars tillkomme mig, såsom hövdingens dotter, att intaga den första platsen. Min fader lär väl detta ganska mycket misshaga; dock vet jag, att han icke skall neka mig vad jag beder honom om.

Då vredgades riddaren ännu mer över att en kvinna kunde tala sålunda. Och han sade strängt:

— Du förstår icke vad du talar! Det är en synd att hava två hustrur, och för mig vore det dödlig synd att hava en enda. Ty jag har svurit inför min Gud att aldrig äkta någon kvinna.

Åter teg Yunna en stund. Sedan öppnade hon på nytt sin mun och sade:

— Om du icke vill hava mig till din hustru — vill du då icke låta mig bliva din tjänarinna? Detta skulle visserligen aldrig min fader tillåta, men då du lämnar oss för att begiva dig bort på din långa färd, vill jag gärna, utan att min fader vet om det, följa dig, och gå med dig vart du går. Jag kan hjälpa dig med många saker: jag vet att finna de ätliga rötter, som växa på

## YUNNA

stäpperna, jag kan leta reda på vipornas bon och taga deras ägg; jag kan även lägga ut giller för fåglar samt göra upp eld åt dig om kvällarna, när du är trött och frusen. Du tror kanske, därför att du sett mig så mycket le och dansa, att jag icke kan arbeta mycket. Men jag är stark och vill gärna arbeta för dig.

Då såg riddaren på henne, att hon var vacker och smidig som en ung gasell. Det syntes honom, som om den lede frestaren själv sänt henne i hans väg för att locka honom ifrån den rätta stigen. Och han sade till henne:

— Gå bort ifrån mig och tala aldrig mera om detta!

Och Yunna sänkte sitt huvud och gick bort ifrån honom.

Men Boemund fortfor med att tala till folket och lära dem. Och Yunna var alltid bland dem, som lyssnande sutto omkring honom. Dock talade han aldrig till henne.

När det nu blott var tvenne dagar kvar till nymåne, vilket var den tid, då Kerawun bestämt att stammen skulle bryta upp, så beslöt riddar Boemund att spörja dem, som lyssnat till honom, om det till äventyrs vore någon av dem, som ville låta döpa sig och bekänna sig tro på den



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

ende sanne Guden. Och han sporde dem, den ene efter den andre. Men de svarade, att deras gudar hade många gånger hjälpt dem i nöden, och de ville icke nu svika dem för en ny gud.

Allra sist vände sig riddaren till Yunna och sporde henne, om hon ville låta döpa sig och tro på Kristus.

Hon svarade strax:

— Jag tror det, som du tror.

Då genmälte Boemund strängt:

— Du skall icke tro detta, därför att jag sagt det, utan därför att du känner denna tro vara den enda sanna.

Yunna sade, upprepande hans ord:

— Jag känner denna tro vara den enda sanna.

Då tog Boemund vatten ifrån bäcken och öste över hennes huvud och döpte henne. När detta var gjort, såg Yunna glad upp på honom och sade:

— Får jag nu bliva din tjänarinna?

Han svarade: — Nej, och gick bort ifrån henne.

Morgonen före den dag, då stammen skulle bryta upp från sin lägerplats, väcktes alla av ett dån liksom av en annalkande brusande storm.

Alla sprungo ut ur sina tält. Kerawun böjde

## YUNNA

sig ned och lade sitt öra intill jorden. Han reste sig åter upp och sade:

— Tatarerna äro över oss!

Strax begynte nu alla att i stor hast rycka upp tältpålarna och lasta tält och husgeråd på kamelernas och åsnornas ryggar. Men innan man ännu hunnit göra sig färdig till uppbrott, syntes för de förfärade keraiterna i det pass, som från norr ledde in i dalen, en flock tatariska ryttare. Liksom en stormvind kommo de framsusande på sina snabba hästar; både och spjut svängde de i luften. Och bortom den första skaran syntes nya överskådliga massor tåga in i dalen.

Kerawun sade:

— Det är bättre att dröja här än att fly. Under flykten skulle de nedskjuta oss alla med sina träffsäkra pilar; om vi bliva här och underkasta oss, skola de kankända skona våra liv.

Tatarernas förtrupp hade hunnit fram till lägret och omringat keraiterna. Och Kerawun och hans folk nedlade sina vapen inför övermakten.

Hela den väldiga huvudmassan av hären kommer nu dragande fram genom dalen, uppfyllande luften med rasslet av vapen och dånet av hovar och gnäggandet av ivriga fålar.

I spetsen rider den mäktige Hulagu khan på

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

en springare, som är behängd med ett grönt, guldstickat täcke. I det gula ansiktet glimma de små, grå ögonen, kloka och grymma glimma de fram under halvslutna ögonlock.

Hulagu khan stannar och befäller, att de fångar, som tagits av förtruppen, skola föras fram inför honom. Och han talar till dem:

— Böjen edra knän och sänken edra pannor i stoftet! Och svärjen att lyda Hulagu khan samt stor-khanen, vilken är världens behärskare.

Alla fångarna böja knä inför den fruktansvärde och sänka sina pannor i stoftet, svärjande honom eden. Alla utom en. En är det, som står upprätt, och vars läppar icke röra sig.

Hulagu khan rynkar pannan.

— Fören hit den djärve, befäller han.

Och riddaren Boemund föres närmare fram till khanen.

— Du är en frank, ser jag, säger khanen. Varför är du här?

— Jag har kommit till dessa länder för att predika om den ende sanne Guden.

— Jag känner din lära, säger Hulagu khan. Jag har förut träffat dessa galna munkar, vilka draga ända bort till Merv och till Karakoran för att predika sin tro. Jag vet, att I prediken öd-

## YUNNA

mjukhet — huru lyder du då din egen lära, när du ej vill böja knä inför mig?

— Vore du fattig och ringa, säger riddaren, skulle jag gärna ödmjuka mig inför dig och tjäna dig. Men nu är du stor och mäktig och hyllas av mång tusenden — därför skall du aldrig se mig böja knä inför dig!

Då förvandlas khanens ansikte av vrede över denne främling, som djärves trotsa honom. Och han ropar till sina tjänare:

— Fören strax bort denne och skjut honom till döds med edra pilar!

Och tatarerna taga fatt på riddaren och föra honom bort till en av de pålar, vid vilka kamelerna stått tjudrade, och binda honom där. Tolv män skjuta på honom med bågar. Och genomborrad av tolv pilar sjunker riddaren till marken.

Men Hulagu khan, som ser att keraiterna äro stridbara män, befäller, att de alla tillika med sina kvinnor och sina kameler och åsnor skola draga med tatarerna på deras tåg.

Och de väldiga härskarorna sätta sig åter i rörelse och draga bort igenom dalen, förtrampande gräset och grumlande bäckens böljor.

— — —

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Stjärnorna glimmade på fästet. Nattvinden ven genom gräset. Ett svagt kvidande hördes från en man, som låg fjättrad vid en påle, genomborrad av tolv pilar.

När riddar Boemund slog upp sina ögon, kände han en svidande smärta av sina sår, han kände repen skära in i köttet. Och han önskade, att han fått dö strax i stället för att nödgas under långsamma plågor vänta på sin hädanfärd.

Då hördes ur fjärran ett dån, ett dunder som av åskans mullrande. Det ljöd från samma håll därifrån tatarerna kommit framstormande. Var det en ny härskara, som var i annalkande? Nej, bullret var icke likt smattrandet av snabba hovar. Det var som ett tungt tramp, blandat med ett knakande, rasslande ljud.

Närmare och närmare kom dånet, starkare och starkare ljöd det. Nu hördes rop och smällandet av piskor.

Och vid stjärnornas svaga sken såg riddar Boemund en underlig syn.

Jättestora vagnar kommo rullande, dragna av långhornade oxar — åtta eller tio i bredd spända för varje vagn. Och varje åkdon var överbyggt med ett fyrkantigt tält av svart filt, vilket liknade ett rullande hus. I en omätligt lång rad gingo

## YUNNA

dessas vagnar fram; det var som om en hel stad kommit vandrande i natten.

Riddar Boemund hade hört Bernardo tala om tatarernas vana att vid sina härfärder medföra sina familjer och sina hem. Och han förstod, att detta var Hulagus vagnhär och att några ryttare, som redo bredvid, voro av khanen sända för att visa vägen till den plats, där hären gjort halt.

Allt närmare kom tåget. Jorden darrade under oxarnas tramp. Skulle de styra rakt på honom? Skulle detta bliva hans död: att trampas av hårda klövar, att krossas under tunga hjul?

Nej, de som drevo oxarna fram på deras stiglösa väg, styrde förbi den plats, där riddaren låg. Ingen såg honom.

Och hade de än sett honom, vem skulle väl ha fäst sig vid, att en död eller döende man låg på den väg, där Halugu khan färdats fram?

Dånet av vagnarna hade dött bort. Åter sjönk riddaren in i en medvetlöshet, som bragte glömska av plågorna.

När han åter slog upp ögonen, hade den första gråa gryningen brutit in. Han hör lätta, snabba steg, som nalkas. Och han ser Yunna, vilken, hastande över det daggiga gräset, närmar sig honom.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Hon träder fram till honom, och då hon ser, att han lever, uppger hon ett anskri av glädje. Och hon begynner strax att sköta om hans sår; med hjälp av en liten dolk, som hon bär i sin gördel, lossar hon de pilar, som trängt in i hans kropp och avskär de rep, som fängsla honom vid pålen. Sedan hämtar hon vatten från bäcken och tvättar hans sår samt förbinder dem med stycken, rivna av hennes egen klädnad.

Riddaren sporde henne:

— Huru har du kommit tillbaka?

Yunna sade:

— Då de rastade för natten och alla voro selsatta med att vattna sina hästar, smög jag mig ifrån dem. Hela natten har jag sedan vandrat för att komma hit till dig.

Riddaren sade:

— Vad skall din fader säga, då han finner dig vara borta?

— Min fader är död, sade Yunna. Khanen befallde, att han skulle dödas, på det att stammen bättre skulle lyda den nye hövding, som han gav dem.

— Din fader är död, sade riddaren, och du gråter icke?

— Nej, sade Yunna, jag är ju hos dig.

## YUNNA

Då vart riddaren vred för det att hon talade sålunda. Och han sade henne knappast ett gott ord, fastän hon vårdade och tjänade honom med trägen omsorg, sällan unnande sig sömn eller vila. Av grenar från pilträden byggde hon ett tak, vilket skyddade honom mot solens brännande strålar och mot nattens kalla dagg; hon tvättade hans sår och lade på dem helande örter, vilka hon sökte upp på fjällsluttningarna. Och hon grävde upp ur jorden ätliga rötter och letade reda på vipägg till hans föda. Men han sade henne sällan ett gott ord därför.

En afton, just som solen gått ned och stjärnorna började blänka på fästet, såg riddaren huru Yunna på något avstånd från honom knäföll på marken, vändande sig emot söder och sakta rörande på läpparna.

Riddaren sporde henne:

— Vad gör du?

Yunna svarade:

— Jag beder till guden Rigol, vilken bor på den klara stjerna, som just nu rinner upp i söder; jag beder honom, att dina svåra sår snart måtte bliva helade. För sår och skador är det allra bäst att bedja till guden Rigol; han hjälper för sådant.

Riddaren sade:



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Du är döpt till att tro på den ende sanne Guden; till honom skall du bedja och icke till dina hedna gudar.

Yunna sade:

— Din gud är ju mycket god och mäktig, det har du berättat mig, men kanhända förstår han sig icke så bra på sårskador som guden Rigol. Jag försäkrar dig, att det är av mycken nytta att åkalla guden Rigol, när man är sårad eller sjuk. Många ha därav blivit hulpna.

Men riddaren förbjöd henne strängeligen att någonsin mera bedja till sina gamla gudar. Han sade henne, att då människor trott sig bliva hulpna genom böner till dem, så hade detta endast varit vantro och oförstånd. Ty vad de menat vara en verkan av bönens makt och gudarnas hjälp, det hade endast varit en följd av tillfälligheter och naturliga krafter.

Yunna vart ganska mycket bedrövad över detta, att hon icke mera skulle få bedja till de gudar, som hon plägat åkalla sedan hon var barn; dock lydde hon honom även häri.

Då riddarens sår blivit helade, sporde han en dag Yunna, om hon visste vägen till staden Sarmarkand. Och då hon härtill svarade ja, sade han, att då ärnade han strax draga dit, om hon

## YUNNA

ville följa honom och visa honom vägen. Yunna bad honom att ännu dröja något litet, ty hon fruktade, att han ännu vore alltför svag för att begiva sig ut på en lång och mödosam vandring. Men riddaren ville strax gå.

Så begåvo de sig på väg ut genom det norra bergspasset och vandrade genom slingrande dalgångar och över vidsträckta högsätter — i begynnelsen i helt korta daghåll, emedan riddaren ännu icke hade mycket krafter.

Men alltsom riddaren återvann sin styrka, vart han allt mera dyster och fåordig. Och när han någon gång talade till Yunna, var det i kort ton och liksom med vrede i stämman. Ty han kunde icke hindra sina ögon från att se huru fager hon var; därför värjde han sig emot henne genom att vara hård emot henne.

Yunna svarade aldrig något, då riddaren talade sträva ord till henne. Icke heller klagade hon någonsin över hans hårdhet. Endast en gång, då hon såg honom hjälpa en liten sårad fågel, vilken de funnit på vägen, sade hon med en sakta klagan i stämman:

— Emot alla andra är du god!

Så kommo de en dag litet före middagstiden till ett bergpass, varifrån de kunde skönja de

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

brungrå murarna och de vitglänsande moskéerna av den stolta staden Samarkand.

— Innan kvällen äro vi där, sade Yunna.

Solen brände het, riddaren var trött, ty de hade vandrat allt ifrån soluppgången. Han satte sig ned för att vila. Men därvid kom han att med foten röra vid en orm, som låg hoprullad i gräset, en liten svart orm av det slag, som där i landet kallas yewche. Ormen reste sig strax upp på stjärten. Men innan han ännu hunnit slunga sig fram mot riddaren, hade Yunna hastigt böjt sig ned och gripit om hans hals tätt invid huvudet. Då bet ormen henne i handen. Men Yunna släppte honom icke, utan klämde honom hårt och slog med en sten på hans huvud, tills han vart död, och kastade honom så bort ifrån sig. Sedan sjönk hon ned på marken, och hennes kinder blevo vita.

Riddaren sporde henne med ångest i stämman:

— Vad är att göra? Vet du icke någon bot?

Yunna sade:

— Det finnes icke någon bot för den, som blivit biten av yewche-ormen. Inom kortare stund än den, som förflyter emellan första och andra hanegället, skall jag vara död.

Och då hon såg, att där var sorg och ångest i hans blick, sade hon:

## YUNNA

— Du skall icke sörja över mig, ty det är mycket bättre, detta. Jag vet nog, att så snart vi hade kommit fram till staden, skulle du ha drivit mig bort ifrån dig och icke velat se mig mera. Och jag skulle icke ha vetat vart jag skulle gå, ty allt sedan den första dagen jag såg dig, har det tyckts mig, som om jag ej kunde leva på annat ställe än där du var. Därför är nu detta mycket bättre.

Och hon sade:

— Ett vill jag bedja dig om, nämligen detta, att du så snart jag är död, går bort ifrån mig och icke vänder på huvudet för att se dig om. Ty jag har sett människor dö av yewche-ormens bett, och jag vet, att de strax svälla upp i ansiktet, sedan de dött. Men jag vill icke, att du skall se mig sålunda. Därför måste du lova mig att strax gå bort ifrån mig, då jag är död.

Och han lovade henne detta.

Sedan begynte hennes kropp att skälva och skaka såsom dens, vilken skakar av stor köld. Över hennes läppar gick en sakta kvidan, och hon gav upp andan och vart död.

Då lade riddaren hennes ögon tillhopa och reste sig sedan strax upp och gick bort ifrån henne, såsom han lovat henne.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Hän emot den stora staden, den fjärran okända staden, dit hans Gud sände honom, gick han fram sin ensliga väg. Men tårarna runno utför hans kinder.

*VID FLODEN ZER-AFSJAN*



På en grönklädd sluttning av det höga berget Kalan Dagh låg en liten enslig hydda, i vilken bodde Ezaïr ibn Tharad samt hans moder. Vida omkring ser man från berget Kalan Dagh. Man ser i öster en blånande kedja av höga fjäll, vilkas toppar skimra vita av snö, man ser mellan gröna ängar och trädbevuxna kullar framblänka det slingrande loppet av Zer-Afsjan, den guldbringande floden. Och längst bort i väster öppna sig stora fria vidder, där himmelen möter jorden.

Ofta satt Ezaïr ibn Tharad utanför sin hydda och blickade hän mot fjärran, okända rymder. Och hans hjärta var fullt av längtan. En dag sade han till sin moder:

— Moder, jag måste bort härifrån. Jag måste draga ut i den vida vackra världen.

— O min son, är du då icke lycklig här?

— Huru skulle jag kunna vara lycklig här, då världen är så vid och full av under, så rik på glädje och härlighet!



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— Ack min son, världens glädje och härlighet äro blott för den, som mycket äger, icke för den som intet har.

— I floden Zer-Afsjan finnes guld; jag går att leta rikedom i dess böljor. Och när jag där funnit skatter nog, skall jag följa den ilande flodens lopp, jag skall följa den, tills den hinner Samarkand, kejsarens stolta stad. Och där skall jag njuta av världens glans och glädje och härlighet. Och sedan skall jag gå in i kejsarens här och kämpa tappert och vinna ära och till sist erövra åt mig själv ett rike, såsom väl mången gjort före mig.

Och Ezair ibn Tharad tager farväl av sin moder och drager ut i den vida vackra världen. Genom gröna dälдер, över blommande ängar drager han hän mot den guldbringande floden Zer-Afsjan.

Bland de fjärran bergen i öster upprinner floden Zer-Afsjan; brusande och ung störtar han sig utför brådbranta hållar. Gröna leende ängar, vitblommande träd omgiva hans lopp, då han sorlande och sjungande drager fram genom dalen. I väster öppnar sig dalen; där kommer floden ut på de vida slätterna, där måste han vattna åkrar och fält, och hans lopp blir stillare. Till kejsarstaden kommer han, till det stolta Samarkand; hans böljor

## VID FLODEN ZER-AFSJAN

spegla dess prakt och härlighet, dess brokiga, larmande vimmel. Åt väl hundra kanaler i dess parker och lustgårdar måste han giva av sina böljors rikedom. Och med mattad kraft lämnar han den stora staden för att begiva sig ut på de ensliga stäpperna. Där silar han tyst fram i sin djupa fåra, tills han trött går att gömma sig i Kara-Kul, »den svarta sjön».

Ezair ibn Tharad byggde sig vid flodens strand en koja av grenar; till föda hade han medtagit ris och dadlar i tvenne små lädersäckar. Och varje dag satt han nere vid floden, upptagande sand från dess botten och letande däri efter guld-korn. Det guld han fann lade han i en pung, som han bar vid sin gördel. Långsamt och enformigt var hans arbete, men han tänkte på lönen som väntade, han drömde om glansen och glädjen i kejsarens stad, om makt och rike, som han skulle vinna långt borta i främmande land.

Ett litet stycke ovanom den koja, som Ezair byggt, fanns en bro över floden, en smal bro, bestående av tvenne poppelstammar, vilka fällts, avkvistats och lagts tätt utmed varandra. Nära brons landfäste å andra stranden skymtade mellan gröna träd ett litet hus, uppfört av saltorkad lera och täckt med bjälkar, belagda med vassknippor;

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

detta hus tillhörde den gamle Melikh ibn Chodscha. Skuggrika plataner och lågstammiga mullbärsträd omgävo det lilla huset; mandelträden sträckte ut sina fina kvistar, höljda av ljusröd vårfägring, och nere vid stranden stod en liten vit slånbuske, full av blommande glädje. I en öppen solig sluttning, ej långt från floden, låg ett fält, bevuxet med vattenmeloner av det slag, som tidigt mognar; några av frukterna hade redan börjat antaga en mogen guldgul färg.

Ezaïr sitter vid sitt arbete, letande i slammet efter guld; då hör han genom flodens brusande en sakta sång. Han lyfter huvudet och blickar uppåt floden, därifrån sången höres. Nedom Melikhs hus, helt nära intill den lilla vita slånbusken, sitter vid flodbrädden en flicka, vilken doppar i vattnet sina vita fötter och sakta sjunger en sång, medan hon ser ned i de förbiilande böljorna. Sålunda sjunger hon:

Du vackra flod, du brusande flod,  
som kommer från de fjärran kullar.  
du bringar guld åt dem, som söka guld —  
vad skall du bringa åt mig?

Uppifrån huset höres nu en röst, som ropar:  
— Djamileh, kom in!

Och flickan reser sig hastigt, torkar fötterna i

## VID FLODEN ZER-AFSJAN

gräset, sticker dem i tofflorna, som stå bredvid henne, och springer in.

Följande dag, då Ezaïr sitter vid sitt arbete, blickar han alltemellan uppåt floden, emot den högra stranden, där Melikh ibn Chodschas gård ligger. Och han ser Djamileh komma ut ur huset. Hon bär i sin famn ett fång kläder, hon går ned till stranden, lägger sig på knä och begynner två och skölja kläderna i floden. Härunder sjunger hon med klar och låg stämma sin drömmande sång. Nu händer det, att ett vitt huvudkläde av fint bomullstyg glider ur hennes händer och föres bort av böljorna. Djamileh ger till ett rop och sträcker sig efter duken, men når den ej. Ett litet stycke nedom poppelbron finns en virvel i vattnet; härav föres nu duken hän emot den strand, där Ezaïr sitter. Ezaïr reser sig, räcker ut sin arm och fattar tag i det vita huvudklädet. Sedan begiver han sig uppåt stranden till bron, går över denna och fram till Djamileh, åt vilken han räcker duken. Hon tackar honom, och Ezaïr återvänder över bron till sin plats.

Men han arbetar icke mycket denna dag; han förgäter stundom helt att leta efter de glimmande guldkornen.

Följande dag ser Ezaïr ofta uppåt den högra

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

flodstranden. Men Djamileh kommer icke ned till floden. Dock ser han hennes röda kjortel skymta emellan gröna träd och vitblommande buskar; hon går och sysslar i trädgården och han hör henne sjunga sin drömmande sång:

Du vackra flod, du brusande flod,  
som kommer från de okända höjder,  
du bringar guld åt dem, som söka guld —  
vad skall du bringa åt mig?

Djamileh går fram till fältet, som är bevuxet med vattenmeloner; hon letar efter en frukt, som är mogen till skörd. Och hon finner en, vars skal glänser likt guld i solen. Hon avplockar den och lyfter upp den för att bära den in i huset.

I ett mullbärsträd har en flock kråkor slagit ned. En örn seglar med starka långsamma vingslag högt uppe i den klara luften; nu ses han sänka sin flykt ned emot dalen. Då flyger hela kråkflocken upp med stort gny; kraxande och larmande draga de svartgrå fåglarna bort, klapprande med sina tunga vingar. Det plötsliga bullret förskräcker Djamileh, hon tappar ur sina händer den gula melonen. Denna trillar snabbt utför den sluttande marken ned emot floden. Djamileh springer efter, men innan hon hunnit upp det

## VID FLODEN ZER-AFSJAN

rullande, guldfärgade klotet, har detta med ett plumsande fallit ned i floden.

Genom det klara vattnet kan man se melonen, som rullar fram på flodbotten och av virveln föres hän mot vänstra stranden.

Då den närmar sig den plats, där Ezaïr sitter, reser sig denne, springer ut i floden, böjer sig ned och griper frukten. Därvid halkar han emelertid och ryckes med ett stycke av böljorna; han måste hårt kämpa mot strömvirveln, innan han lyckas komma ur den och arbeta sig fram mot den högra flodbrädden. Han klättrar där upp på stranden, går fram till Djamileh och räcker henne den melon hon tappat.

Djamileh ler, då hon tackar honom.

— Aldrig såg jag förr en man våga sitt liv för en melon.

— Det var icke heller för melonens skull.

Och vid det att Ezaïr säger detta, ser han på henne.

Då sänker Djamileh hastigt sin blick, och hennes bruna kinder färgas röda ända upp till ögonen. Och hon säger intet till svar.

Ej heller säger Ezaïr något mera. Han går bort ifrån henne och vänder över poppelbron till-

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

baka till sin koja. Nedanför denna sitter han sedan vid stranden hela dagen. Men han förgäter helt att leta i dyn efter guld.

Trenne dagar förgå. Ezaïr sitter vid flodens strand, han letar icke guld, han blickar endast upp emot Melikhs gård. Men Djamileh kommer icke ned till stranden, ej heller höres hennes sång; Djamileh har förgätit att sjunga.

På den fjärde dagen står Ezaïr ibn Tharad upp och går över bron och fram till det lilla huset bland mandelträden och begär att få tala med Melikh ibn Chodscha. Och han säger till Melikh sitt ärende, nämligen att begära av honom hans dotters hand. Då säger honom den gamle Melikh vad han äskar för sin dotter, nämligen sexhundra kran. Ezaïr löser från gördeln sin pung med guld-korn; de båda männen mäta och väga guldet, och det befinnes, att det till värdet är lika med sexhundra kran och något därutöver. Full av glädje överräcker Ezaïr pungen åt den gamle, och denne lovar honom sin dotters hand.

Därpå sändes bud till mollahn, som bor i Usun Kurgan. Och en solig morgonstund kommer den gråskäggige mollahn, ridande på en vit mula, till Melikhs gård. Och han läser en bön över Ezaïr ibn Tharad och Djamileh och lägger deras händer

## VID FLODEN ZER-AFSJAN

samman och välsignar dem i Allahs, den Allrahögstes, namn.

Och Djamileh sätter sig upp på en liten grå åsna, som har varit hennes, sedan hon var barn. Och Ezaïr fattar i åsnans tygel och begiver sig åstad, ledande henne varligt över den smala poppelbron.

Över gröna ängar, genom blommande dälder begiver sig Ezaïr ibn Tharad hemåt mot berget Kalan Dagh, ledande efter sig den lilla grå åsnan, på vilken hans hustru sitter. Djamileh bär en röd kjortel av groft silketyg, sådan som kvinnorna pläga bära i Zer-Afsjandalen; kring midjan har hon en ambrafärgad gördel och en vit duk är bunden kring hennes mörka hår. Hon blickar ut över de blommande ängarna, hän mot de blånande bergen, och hennes ögon äro fulla av soliga drömmar.

Den lilla grå åsnan har bjällror kring halsen, vilka klinga och pingla vid varje steg. Glittrande bland gräset flyter den lilla bäcken Giök Su, vilken kommer från berget Kalan Dagh och sorlande och skrattande söker sig väg mot floden Zer-Afsjan. På marken växa konvolvler, vita och ljusröda, fyllande luften med sin doft; invid bäcken



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

stå klungor av gyllene ranunkler, glimmande i solens egen färg.

Framför dem reser sig det höga berget Kalan Dagh; dess snötäckta hjässa skimrar vit mot den blåa himmeln. Uppför de gröna sluttningarna, där hagtorn och rhododendron blomma, drager Ezaïr ibn Tharad på en smal och buktande stig mot den klippavsats, där den ensliga lilla hyddan står. Ezaïrs moder står i hyddans dörr, skuggande för ögonen med handen; hon ser sin son komma uppför stigen, ledande efter sig en åsna, på vilken en kvinna sitter.

Och hon ropar till sin son:

— O, min son, har du nu funnit vad du sökt? Har du funnit det glimmande guld?

— Glimmande guld har jag funnit, bättre än guld har jag funnit vid den alltid brusande Zer-Afsjan.

— O, min son, skall du nu draga ut i den vida vackra världen?

— Varför skulle jag draga ut i den vida vackra världen? Ingenstädes är den väl vidare att skåda än från berget Kalan Dagh, där man ser himmeln möta jorden, ingenstädes är den väl vackrare än där blommor le och flickor sjunga vid den lyckobringande Zer-Afsjan.

## VID FLODEN ZER-AFSJAN

— O, min son, vill du nu icke strida för att vinna dig ett rike?

— Varför skulle jag strida för att vinna mig ett rike? Jag har vunnit ett rike att ensam härska över: ett hjärta har jag vunnit vid den evigt vällande Zer-Afsjan.



*FÅNGARNA I KARAKORAN.*



I sin gästabadssal i Karakoran satt Mangu khan, den mäktige härskaren över tallösa skaror av plattnästa, gulhyade tatarer. Med brokiga vävnader voro väggarna behängda i den stora salen; på den ena av de långa bänkarna sutto hans hövdingar, på den andra sutto deras hustrur, eftersom det var tatarernas sed att vid gästabad även kvinnorna voro med. Själv satt Mangu, klädd i en rock av glänsande skinn och med en guldkedja om halsen, på en upphöjning å salens ena kortsida; nära honom, fastän något lägre, satt hans favorithustru. Men mitt emot härskaren sågs ett kostbart verk: ett stort träd av rent silver, på vars löv glindrade ädelstenar likt klara daggdroppar. Bland bladverket glänste fyra ormar av skinande guld; med stjärten slingrade de sig kring trädets stam, men bland grenarna stucko deras huvud ut med öppna gap. Och överst i trädets topp sågs en vingad gestalt med gyllne basun i handen.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Nu vinkade khanen åt sin överste munskänk, vilken stod vid trädet, omgiven av de andra munskänkarna. Och överste munskänken ropade:

— Blås i basunen! Blås! Ty vår nådige herre khanen önskar dricka!

Strax lyfte mannen uppe i trädet sin gyllne basun till munnen och blåste en gäll signal. Då flödade det vin ur alla ormarnas gap, olika vin ur var och en av ormarna. Och vinet rann ned i fyra stora silverskålar, vilka stodo vid trädets fot.

Och överste munskänken tog en guldbägare, prydd med ädla stenar, och sedan han fyllt den till randen med vin som var berett av jäst stommjolk, bar han den fram till khanen och ställde den bugande på ett bord, som stod framför härskaren. Och sedan Mangu druckit, fyllde de andra munskänkarna bägare, dem de buro omkring till alla khanens gäster.

Mitt ibland tatarhövdingarna satt en man med västerländska drag och rakad hjässa, klädd i en grå yllekåpa. Nu vände sig khanen till honom.

— Säg, främling, har du någonsin förr sett ett sådant konstverk? frågade han i triumferande ton, pekande på silverträdet.

— Nej, o Mangu, svarade munken ödmjukt, något sådant har jag aldrig förr sett.

## FÅNGARNA I KARAKORAN

— Säg, främling, fortfor khanen, äger väl frankernas konung ett palats så stort och härligt som mitt?

För ett ögonblick tvekade munken. Där tedde sig för hans inre syn en bild av kung Ludvigs stolta slott i Vincennes, med härliga bildstoder och kostbara bonader och ljuvliga blomstergårdar. Det var som att tänka på ett fjärran paradys, närhelst hans tankar gingo till det sköna Frankrike. Men han svarade:

— Nej, o Mangu, härligare palats än ditt har jag icke skådat.

Då glimmade det till av belåtenhet i khanens små skarpa grå ögon. Och i sin förnöjelse tog han en fårbog ifrån sitt bord och kastade den till munken.

Och munken bugade sig ödmjukt och tackade och begynte gnaga på fårbogen. Men den var ganska stor, och en ej ringa del därav måste han nog stoppa ned i påsen. Ty så pass länge hade broder Vilhelm nu vistats bland mongolernas folk, att han väl visste det skulle betraktas som en grov kränkning mot härskaren att lämna kvar oförtärt något av det han behagat kasta till en av sina gäster. Därför kom ingen till khanens gästabad utan en skinnpåse, i vilken han ned-



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

stoppade för framtida förtärande de ben som han ej förmått helt aväta.

Men allt under det broder Vilhelm gnagde på sin fårbog, bad han inom sig ivrigt till Sankt Fransiscus, sin ordens skyddshelgon, att förlåta honom den osanning han uttalat. Dock — helt visst måste den helige Fransiscus förstå, att om han prisat khanens stora hus av soltorkat tegel såsom skönare än kung Ludvigs slott, så hade det skett endast därför att khanen, om han blivit förtörnad, aldrig skulle ha tillåtit honom utföra det goda verk han trädde att få fullgöra: att predika den sanna tron för dessa vilda hedningar.

— — —

Broder Vilhelm såg sig förnöjd omkring i mäster Stefans, guldsmedens, kammare. Vita lyste de kalkstrukna väggarna, ett skönt arbetat silverkrucifix hängde över ett bord, där några böcker lågo; på trästolarna voro mjuka hyenden lagda, och golvet var renskurat — i sanning, det var en lisa för öga och sinne att här i den fjärran tatarstaden komma in i ett sådant hem. För att nu inte tala om lyckan av att möta en landsman och åter få tala sitt modersmål.

Och mäster Stefan, guldsmeden, var icke mindre glad. Tänk att få hälsa som sin gäst en man, som

## FÅNGARNA I KARAKORAN

för icke längre tid sedan än tre år varit i Paris, i hans ungdoms sköna stad, och kunde berätta om hur där nu såg ut.

Själv berättade mästern Stefan om de öden som drivit honom till det fjärran Karakoran. Han hade varit gesäll hos mästern Nicolas, den berömde guldsmeden, som bodde nära Stora bron över Seinefloden. När han blivit fullärd, hade han gett sig ut på vandringar, såsom mången annan ung hantverkare; han kom till Ungern och fann, att där var god förtjänst för en skicklig guldsmed, enär både furste och folk älskade prydnader å sin dräkt och i sina hus. Och då han där träffat på landsmän och fattat kärlek till dottern till en av dem, hade han gift sig, slagit sig ned i Pesth, haft det gott och kommit i ropet som den förnämste guldsmeden i hela landet. Men så kom den olycksdag då mongolerna bröto in i Ungern, härjade, dödade och brände. Många blevo då bortförda som slavar. Isynnerhet voro mongolerna angelägna om att få med sig till sitt land skickliga hantverkare. Och det var väl därför de varit skonsamma nog mot honom och tillåtit honom ta med på färden sin hustru och sin lilla dotter, vilken blott var fem år gammal.

— Det var ett under, sade mästern Stefan, att

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

den lilla blev vid liv under den långa mödosamma färden. Men det fick jag förmärka, att även grymma män icke äro okänsliga för ett litet barn — det var mången gång vi blevo hjälpta blott därför att vi hade lilla Yvonne med oss.

Hon hade för övrigt varit deras tröst under alla dessa år i Karakoran. Tre barn hade de här fått, vilka snart dött; nu hoppades de på att få behålla lille Roger. Kanske — det var mästern Stefans innerligaste önskan — skulle denne en gång i framtiden få komma till sina fäders land; själv hade han intet hopp därom längre. Aldrig skulle tatar khanen släppa honom. Mangu var högeligen tillfreds med att ha en skicklig guldsmed, som kunde utföra allt arbete han önskade.

— Det är väl I, mästern Stefan, som förfärdigat det stora silverträdet, sade brodern Vilhelm.

Mästern Stefan nickade. Jo, det trädet hade varit hans största arbete här. Khanen var orimligt stolt över det; han gladdes mycket, när han kunde få någon att tro att det var trolleri med det.

— Men I, fader Vilhelm, har helt visst gissat hur det hänger ihop?

— Jag gissar, sade munken, att det är någon gömd under trädet?

— Just så, sade guldsmeden. I en håla under

## FÅNGARNA I KARAKORAN

trädet rot sitter en yngling, som har i uppdrag att, så snart överste munskänken ropar ut sin befallning, blåsa av alla krafter i ett rör. Det röret går upp till bilden, som sitter däruppe i trädet, och blåsningen sätter i rörelse en konstfull mekanism, vilken gör, att mannen griper i basunen och blåser i den. Den basunstöten hörs av tjänarna som hålla till nere i källaren, och så hålla de strax vin, rismjöd, honungsmjöd och kumys i fyra behållare; från dessa gå rör upp till trädet, och så stiga de olika dryckerna upp i rören och spys ut av ormarna.

— Det gläder mig, sade munken, att I satt en ängel i trädets topp.

— Ja, sade mästern Stefan, nog tänkte jag på de heliga änglarna, när jag formade bilden, men tatarerna mena att det är deras gud Nagatai. Ty de tro att utom den högste guden, vilken råder över hela världen, finnes en gud som har bestyret om jordiska förhållanden, och den guden kalla de Nagatai.

— Hur gärna skulle jag icke vilja göra dessa hedningar till kristna, sade munken. Det var den gode kung Ludvig själv, som uppmanade mig att begiva mig hit. Han har ju i Egypten tappert kämpat mot saracenerna, och det tyckes honom,

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

att det vore en stor vinst för kristenheten, om tatarerna, som också äro saracenernas fiender, ville sluta förbund med frankerna, så att de otrogna bleve anfallna från två sidor. Så begav jag mig då av, och under osägliga mödor, under hunger och törst på de öde stäpperna, under skälvande köld i de höga bergspassens snöstormar har jag kommit hit till storkhanen. Ty Sartach och Batu, som jag förut varit hos, sade mig, att storkhanen själv måste avgöra denna sak. Men Mangu dröjer med sitt svar.

Nu kom mor Katarina in och bad dem stiga ut i köket och spisa middag.

Mor Katarina var hjärteglad, även hon, över den helige mannens besök. Nu kunde hon ju hoppas att än en gång få åtnjuta den heliga mässan, så som hon i sitt hemland varit van vid. Visst fanns här en nestoriansk kyrka i Karakoran, men där hade man olika bruk och ceremonier mot de katolska, och mor Katarina kunde inte tro att den heliga hostian hade fullt samma kraft, när den utdelades på dessa nestorianers sätt.

— Det var en skön soppa detta, sade munken med förnöjelse, i det han lade skeden ifrån sig. En mycket god soppa! Jag trodde icke, att jag skulle få smaka en så god soppa här borta i hed-

## FÅNGARNA I KARAKORAN

ningarnas länder. Det märks att ni är en fransk husmoder, mor Katarina.

— Ack min fader, sade mor Katarina, jag har aldrig varit i Frankrike, fast det är min faders och min moders hemland. Jag är född i Ungern. Men min mor undervisade mig med mycken omsorg i konsten att tillreda mat.

— Det kan märkas, sade munken. Jag tror inte det är någon på jorden som kan laga soppa så som en fransk husmoder.

Yvonne gick omkring och passade upp. Det var en vacker flicka, behagfull och sedesam i sitt väsende. Munken följde henne med ögonen. Vad öde hade väl en sådan ung flicka att vänta här borta i hedningarnas land?

Åter började han att tala om hur han med största iver väntade på Mangus tillåtelse att predika korsets lära. Och han berättade om hur khanen för någon tid sedan, på den plats där han först sammanträffat med honom, ställt till med en disputation, där buddhister, muhammedaner och kristna skulle tvista om sina lärors förtjänster. Även berättade han hur han inför Batu khan utlagt den kristna läran. Men när han sagt, att den som icke varder döpt, han varder fördömd, då hade Batu och hans män börjat skratta.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Mäster Stefan såg tankfull ut.

— Det finns dock något gott hos dessa hedningar, sade han. Och somligt av det de säga om Gud och själen tyckes mig ganska förnuftigt. Jag tänker att i varje religion finnes dock en glimt av sanning.

Mor Katarina puffade sin man i sidan. Varför skulle han säga sådant som kunde förtörna munken? Kanske skulle denne sedan förvägra dem den heliga hostian . . . Mor Katarina var helt glad att samtalet i detta ögonblick avbröts genom att någon trädde in. Det var en ung man, som bragte bud från khanen. Han hade med sig en silverdosa, vilken mäster Stefan en gång förfärdigat; nu var locket sönder, och khanen önskade få det lagat.

— Ja, Haiton, sade mäster Stefan, säg khanen, att det skall snart vara gjort.

Och då måltiden nu var till ända, reste sig mäster Stefan och munken.

Men mor Katarina sade: — Sätt dig här, Haiton, och ät en tallrik soppa, det kan du behöva.

— Den där ynglingen, sade mäster Stefan, då han åter satt med munken i sin kammare, det är just han som sitter under silverträdet och blåser i röret. Var dag måste han sitta där i flera timmar. Jag har bett khanen, att han ibland skulle

## FÅNGARNA I KARAKORAN

taga någon annan till detta värv, men han säger att Haiton sköter det så bra. Om jag satte dit någon annan, skulle han sitta och somna därinne, sade han.

— Han ser ut som en syrier, sade munken.

— Han är också från det landet, sade mästern Stefan. Han är en av de fångar som Hulagu khan tog på sitt tåg ditbort, och när Hulagu en gång sände sin broder storkhanen som gåva en skara slavar, så var Haiton med. Det är en god-sinnad yngling, och jag har sagt honom att han får komma hit ibland, när han har en stund ledigt.

Munken satt vid fönstret och såg ut. Fönstret vette åt en liten trädgård, innesluten av vit-rappade murar. Det var den första trädgård munken sett, sedan han kom till dessa trakter, och det fröjdade honom att se hur väl mor Katarina ordnat den. Hade hon inte redan grönsaker som spirade upp därborta? Och ändå låg snön kvar på de skuggiga ställena — fast man redan var i slutet av april.

Ja, mästern Stefan var nog den som hade det bäst av alla fångarna i Karakoran — det märktes att khanen var honom bevågen.

Nu kommo två unga människor gående på den gång, som löpte genom trädgården. Det var



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Haiton och Yvonne. De gingo långsamt fram under ivrigt samtal. Smärta och vackra voro de båda, där de gingo mellan de unga fruktträden, på vilkas fina vajande grenar ännu inga knoppar syntes. Nu gingo de bort åt ett hörn av trädgården, där broder Vilhelm ej kunde se dem. Han såg blott deras skuggor som rörde sig blåaktiga mot den solvita muren.

Det var som om mästern Stefan gissat vilka tankar som rörde sig inom munken, ty han sade:

— Ja, egentligen skulle jag ju hellre vilja ge min dotter till honom där . . . Men sade jag det till khanen, så skulle han väl låta hugga huvudet av mig. Han anser det nämligen som en stor ära för oss, att en av hans hövdingar önskar gifta sig med Yvonne. Bayan har nyligen mist sin favoritgemål, och nu vill han ha en annan, en som är ung och vacker. Nu nekar jag inte till att tatarerna visa sina hustrur ganska mycken aktning, och det är förunderligt att fastän de ha flera hustrur, så pläga dessa oftast leva i endräkt med varandra. Men ni förstår nog, fader, att jag i alla fall med sorg och harm tänker på att min dotter skall tillhöra en smutsig tatar och föda barn åt honom. Dock — hur skulle väl någon våga sätta sig upp emot Mangu khans vilja?

## FÅNGARNA I KARAKORAN

— — —

— Se där, din slarva, ropade mor Katarina förtörnad till sin dotter, se där! Har du inte spillt ut vatten på golvet, och så bryr du dig inte ens om att torka upp det! Du förtjänar i sanning inte bättre än att bli gift med den smutsige Bayan.

Yvonne stod blek. Inte av förfäran över moderns vrede. Det visste hon av erfarenhet, att den brukade inte räcka så länge. Men nu hade hon ju fått bekräftat vad hon redan fruktat: att hon skulle giftas bort med en tatar. Nu visste hon sitt öde.

— — —

Haiton hade kommit för att hämta khanens dosa. Och medan mästern Stefan sysslade med att ge den en sista avputsning, gick den unge syriern ut i trädgården. Där fann han Yvonne. Han sade:

— Jag har kommit för att bjuda dig farväl, Yvonne! I denna natt rymmer jag från Karakoran.

Förundrad såg hon på honom. Då begynte han tala om hur han haft det: hur det kändes att sitta i många timmar i den mörka kvava hålan under silverträdet, sitta där som en hund, vilken väntar på sin herres nyck. För att sedan kanhända — ifall khanen var drucken — bli be-

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

handlad som en hund — med slag och sparkar. Aldrig brukade annars Haiton yttra ett ord av klagan, om än hans mörka ögon oftast voro sorgsna; man kunde märka att han var en av dem vilka genom att tidigt pröva på tunga lidanden, lärt sig att kuva varje yttring av vrede och varje uttryck av sorg. I denna stund flödade den dock över, den innestängda smärtan och bitterheten.

— Men hur skulle du kunna komma ut ur staden? sporde Yvonne. Vid var och en av de fyra stadsportarna sitta ju vaktare, som om natten ej släppa någon ut eller in.

— Tror du icke jag tänkt på detta i månader och år? Jag vet ett ställe på vallen, där man osedd kan klättra över den.

— Men i morgon, när man saknar dig och sätter efter dig — hur skulle du väl kunna undkomma dina förföljare på deras snabba hästar?

— Vägen är icke lång till floden Orkhon; där finns en bukt, där en båt ligger dold bland vide-snår. Innan morgonen grytt, har jag hunnit lång väg utför floden. Sedan borrar jag båten i sank och simmar i land — så skall ingen av den tomma båten kunna sluta sig till var jag landstigit.

Yvonne började plötsligt gråta.

## FÅNGARNA I KARAKORAN

— Å, gå inte, Haiton, bad hon snyftande. Gå inte bort ifrån mig!

Den unge mannen skälvde till.

— Skulle du sakna mig, Yvonne? frågade han.

— Visst skulle jag sakna dig. Å, gå inte!

Ett par ögonblick stod Haiton tyst. Så sade han:

— Hur svårt jag än har det — aldrig skulle jag ha beslutat mig för att lämna Karakoran — aldrig skulle jag ha kunnat lämna den plats där du är, Yvonne, om jag inte fått veta att . . . att . . . Du skall gifta dig med Bayan, säges det. Jag vill inte vara här, då det sker.

— Aldrig blir jag Bayans maka, ropade Yvonne. Aldrig! Jag vill inte gifta mig med en plattnäst tatar och bo i en smutsig tältvagn och följa med på rövartåg. Förr vill jag dö!

Ynglingen stod blek och upprörd.

— Hur skulle du kunna sätta dig emot kha-nens vilja? sade han.

— Tag mig med dig, Haiton! utbrast flickan. Tag mig med på din flykt! Ännu i denna natt!

Det sköt en stråle av jublande fröjd ur syrierns mörka ögon. Men han behärskade sig och sade stilla:

— Intet skulle vara mig en större glädje än

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

att få skydda dig och hjälpa dig . . . men det blir en svår och farlig färd.

— Vad bryr jag mig därom! Om de så också hinna upp oss och döda oss, så är det för mig bättre än att bli Bayans hustru. Å, tag mig med, Haiton!

— — —

Vinden ven i gräset. I hela den lilla dalsänkan fanns inte mer än ett träd, en knotig förvriden sälg, vars grenar lyste i sin vårliga blomning. I en remna i dess bark hade Haiton stuckit fast det lilla silverkrucifixet, som Yvonne en gång fått av sin fader och som hon tagit med sig på flykten.

— Nu, Yvonne, sade Haiton.

Och så knäböjde de båda inför bilden av den korsfäste.

Haiton sade:

— Gode Kristus, förlåt oss vad vi gjort! Men du vet, att vi kunde inte handla annorlunda.

Yvonne snyftade till.

Haiton såg oroligt på henne. Så fortsatte han:

— Var oss nådig, o Kristus, och välsigna oss!

Han tystnade, tycktes leta i sitt minne. Men så ihågkom han de heliga orden, som han hört någon gång för länge sedan:

— Det är icke gott, att mannen är allena. Han

## FÅNGARNA I KARAKORAN

må hava sig en hjälp som sig till honom hålla må... Hör mig, o Kristus, jag lovar inför dig att alltid älska och trofast hjälpa den kvinna som jag nu tager till min hustru.

— Nu, Yvonne, tillade han sakta.

Och Yvonne eftersade:

— Jag lovar inför dig, o Kristus, att alltid älska och trofast hjälpa den man som jag nu tager till min make. Välsigna oss, Herre Kristus!

Och vinden ven i gräset, och lärkor drillade i skyn. Och de båda unga sågo in i varandras ögon. Och mitt i faror och ångest och umbäranden smög där fram i deras hjärtan en stråle av hemlig lycka — liksom solljuset bryter fram emellan mörka moln.

— — —

Mellan gröna dungar stucko spetsiga gula halm-tak upp. Ute i trädgårdar och på åkrar arbetade snedögda gulhyade män. Nere på den blanka floden gled breda, i fören rundade båtar fram, lastade med säckar och bärande brokiga lyktor på mastens rår.

Utanför sitt hus stod en gammal man och hackade i jorden. Nu släppte han hackan och satte sig ned att vila. Där var ett vänligt god-sinnat drag i hans gamla trötta rynkiga ansikte.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

De båda flyktingarna stannade — dessa som nyss kommit ned från bergens vill samma stigar och otillgängliga vrår. Haiton tänkte på hur väl det var att han i Karakoran lärt sig kinesernas språk. Där fanns ju en hel stadsdel, uppfylld av kinesiska hantverkare, och Mangu khan hade önskat att hans syriske slav skulle lära deras tungomål, för att härskaren sedan måtte få så mycket bättre användning för honom.

Haiton bugade sig inför den gamle mannen och sade: — Mätte dina dagar bli lyckliga, o herre! Männe du, o herre, vill taga i din tjänst två arma flyktingar?

Den gamle såg uppmärksamt på dem och frågade:

— Från vem ha ni flytt?

— Från khanen i Karakoran.

— Karakoran? Det är lång väg.

— Ja, i många dagar ha vi irrat bland de vilda bergen, alltjämt sökande oss mot söder. Men här tro vi oss vara säkra för Mangu khan.

— Ja, himlen vare lovad, ännu ha icke tatarerna kommit och underlagt sig dessa trakter. Men ha ni så länge irrat omkring, så tänker jag att ni behöva mat.

Han gick in i sitt hus och kom tillbaka med en skål ris.

## FÅNGARNA I KARAKORAN

Och när flyktingarna ätit sig mätta och tackat honom, sade han:

— Icke behöven I tacka för detta. Det har jag lärt sedan barndomens dagar, att mot alla människor måste man visa barmhärtighet och allra helst mot fattiga vägfarande. Härom har Lao-tse — välsignat vare hans minne! — sagt månget skönt ord. Och vad det beträffar att ni önska arbete, så vill jag säga eder något. Sen I detta hus?

Han pekade på ett litet hus, som låg nära hans, i skuggan av ett stort blommande träd.

— I det huset, fortsatte den gamle, bodde min son och hans hustru. Men det behagade himlen att sända dem en sjukdom, varav de båda dogo. Nu är jag ensam, och jag märker att jag ej längre har krafter nog att bruka jorden så som det kräves. Därför säger jag eder: om I viljen bliva här och arbeta åt mig, så skolen I få till bostad detta hus, och av föda skolen I få tillräckligt, men av lön kan jag blott giva eder helt litet.

Då gladde sig de båda flyktingarna, att de funnit en hamn efter sitt långa kringirrande, och de tackade den vänlige gamle mannen för hans godhet.



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

— — —

På sin bädd låg Yvonne och grät.

Haiton, som ännu i sena kvällen varit ute och vattnat i trädgården, trädde in. Han böjde sig med ömhet över sin hustru och sporde:

— Varför gråter du, Yvonne?

Då kom den lik en brusande ström, hennes hjärtas klagan:

— Aldrig mera skall jag se min fader eller min moder eller min lille broder! Aldrig, aldrig mera! Alla mina återstående dagar skall jag leva bland främlingar, vilka intet veta om mig och de mina. Späd var jag, när jag fördes bort från det ungerska landet; icke förstod jag då vad det ville säga att lämna sitt hemland; då följde jag ju ock med fader och moder. Men nu är jag långt ifrån dem och skall aldrig se dem mer, aldrig höra något om dem.

Under flyktens dagar, under ångesten och spänningen och strävandet att finna en knapp näring, hade hon ej haft tid att känna saknaden. Men nu, sedan de hunnit hamn, nu bröt den upp likt ett sår som illa förbundits.

— Å, jag tänker jämt på Karakoran... Jag tänker på vår trädgård — där har väl nu snön gått bort... Visst var det kallt i Karakoran, och

## FÅNGARNA I KARAKORAN

våren var sen, och öde var stäppen därutanför, men där har jag dock vuxit upp... Jag minns blommorna, som lyste ute på stäppen om våren... Små blå blommor... Jag har inte sett sådana blommor här... Och jag minns gatorna och torgen. När jag gick till torget med min moder för att köpa mat, alltid mötte jag någon som jag kände. Där var en gammal tatar, som känt mig alltsedan jag kom till Karakoran, och han log alltid så vänligt emot mig. Han var så ful, men han log alltid så vänligt mot mig. Men här är det ingen som känner mig...

Haiton stod tyst. Han visste inte vad han skulle säga för att trösta sin hustru. Han förstod ju så väl hennes sorg. Hade han icke själv känt allt detta ve, när han som trettonårig gosse släpats bort från sitt hem, från sin faders gård på de sköna sluttningarna av Libanon — förts oändliga vägar, utan hopp om att någonsin få vända åter! Var fanns väl bot för en sådan smärta?

— När vi sutto där hemma om kvällarna framför den sprakande brasan, fortsatte Yvonne, då talade vi ibland om hur det skulle bli, när vi en gång finge återvända till Ungern, eller kanske rentav till Frankrike — inte trodde vi just på det, men det var i alla fall en fröjd att måla ut

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

för sig hur det då skulle bli. Men nu — aldrig kan jag ens drömma om att åter få se min far och min mor.

Hennes make förstod att det var sant. Och han visste icke hur han skulle kunna trösta henne.

— Om jag åtminstone sagt farväl åt min far . . . Han var alltid så god mot mig! Han skulle ha förstått, att jag inte ville bli Bayans maka. Han skulle kanske ha givit sitt bifall och sin välsignelse . . . Och fast vi skulle ha gråtit, då vi sagt varandra farväl, så skulle jag dock ej nu ha sört så bittert.

— Om du talat om vår plan för din far, sade Haiton fogligt, så skulle du därmed ha äventyrat hans liv. När det blev upptäckt, att vi båda försvunnit, då har helt visst khanen förhört din far. Mangu har en skarp blick, han skulle ha märkt om din far vetat något om saken, och hur bevågen khanen än varit honom, skulle han helt visst ha straffat honom strängt. Men nu har han kunnat se, att din far i sanning var förvånad och sorgsen och upprörd över vad som hänt.

Yvonne förstod, att hennes make hade rätt. Men hon grät alltjämt.

— De ha väl alla trott, fortsatte Haiton liksom

## FÅNGARNA I KARAKORAN

halvt för sig själv, att om du flytt med mig, så var det därför att du älskade mig...

Om det var någon bitterhet i hans stämning, så var det blott som en den svagaste aning. Han visste ju väl — hade ju från början vetat, att då hon flytt med honom, så var det ej av kärlek till honom, det var av motvilja för Bayan.

Nu strök han sakta över hennes mörka hår.

— Man måste ha tålmod, mumlade han.

Men han visste inte själv vilken av dem båda som mest behövde lära sig detta: att tåla, att vänta...

— — —

Andedräkten stod som en vit rök ur oxarnas öppna näsborrar i den svala morgonstunden. Frustande och med långsamma steg vandrade de fram över åkern. Fet och svart var den jord som plogjärnet vände upp; rika skördar skulle här spira och gro.

Solen steg allt högre. Det var tid på att gå hem och få dagvard. Haiton tjudrade de långhornade oxarna vid ett kastanjetråd, där de runt omkring sig hade grönt gräs till bete, och gick så hemåt.

Utanför deras hus stod Yvonne och strödde ut korn åt de grå pärlhönsen. De skockades omkring

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

henne och pickade i sig kornen, allt under det de kacklade och skrockade av alla krafter. Yvonne stod där skrattande och glad.

— De känna redan igen mig, ropade hon. När jag kommer med en skål i handen, så börja de strax kackla, de förstå så väl, att jag bringar dem mat.

När Haiton vände åter till sina oxar, gick han och log för sig själv. Han tänkte på den tid då Yvonne skulle ha annat än höns att pyssla med . . . Måne hon inte då skulle känna saknaden efter hemmet mindre tung?

Dagen skred framåt; när skymningen begynte falla, hade Haiton fått fältet färdigplöjt. Trött och belåten, vandrade han hemåt, körande sina oxar. Han förde in dem i deras skjul och bragte dem foder och vatten. När han stod i begrepp att gå in i sitt hus, stannade han ett ögonblick och såg sig omkring.

Nere på floden glimmade tända lyktor; här och där lyste det ur husen. Uppe på fästet tindrade stjärnorna klara. En kvinna hördes sjunga någonstans. Haiton lyssnade till orden:

När morgonens vindar vana,  
när solen på fästet stiger,  
då stiger glädjen ur mänskors bröst,  
stiger i sång mot höjden.

## FÅNGARNA I KARAKORAN

När aftonens vindar susa,  
när stjärnor på fästet vandra,  
då stiger bönen ur mänskors bröst,  
stiger i längtan mot höjden.

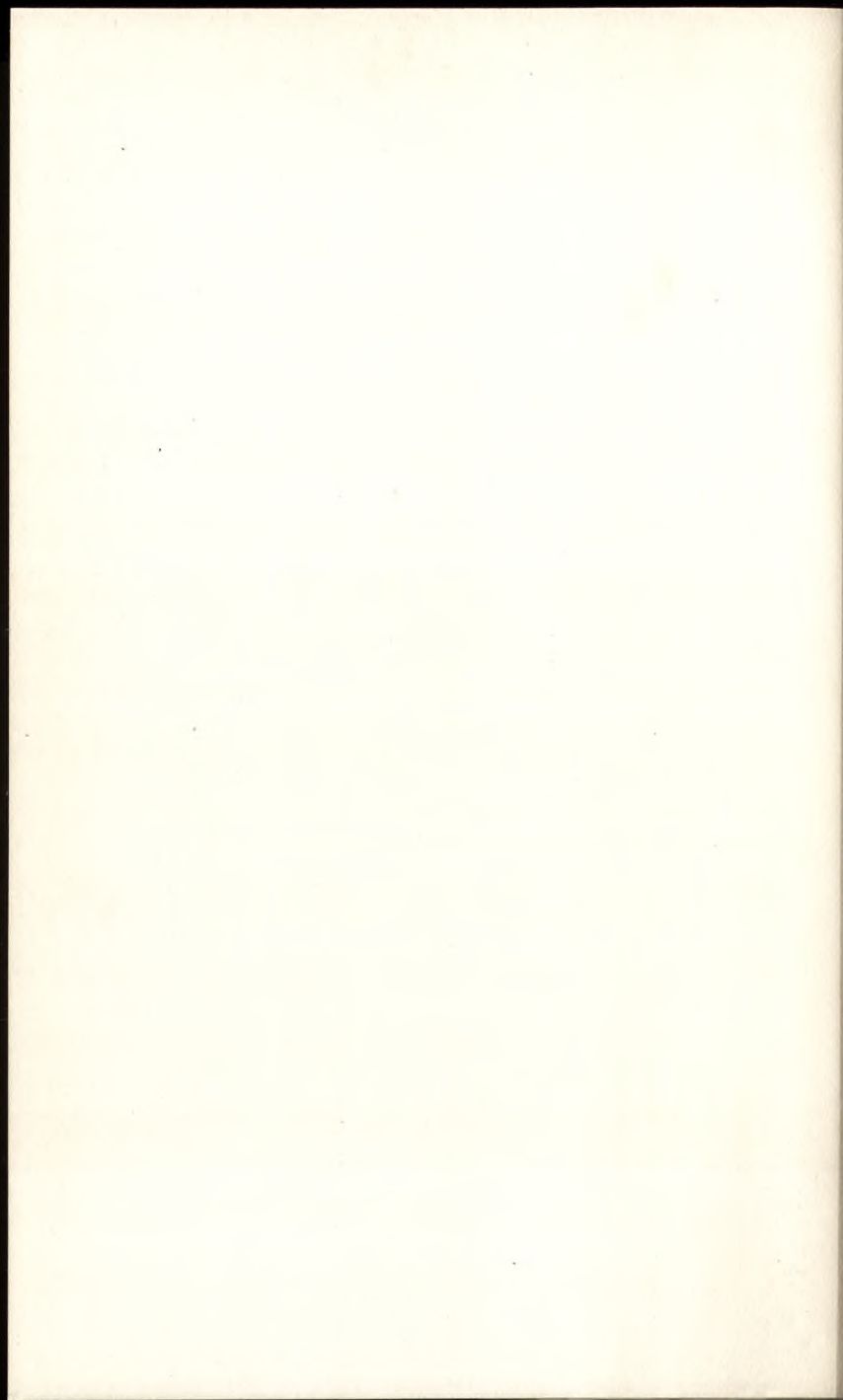
Sången hade förklingat, men Haiton stod kvar stilla, tigande. Mitt framför honom lyste Orions stjärnbild. Huru många gånger hade han ej i undran och längtan sett upp till dessa stjärnor från sin barndoms hem på sluttningen av Libanon! Hur många gånger hade han ej på frusna stäpper utanför Karakoran i svårmod blickat upp till dem! Vart man än kom på jorden, alltid såg man dessa strålande himlaljus — lika fjärran eller lika nära.

I denna stund vidgades hans hjärta av en stilla tacksamhet. Han tackade den evige Guden, som uppfyller rymden med sin härlighet och som förbarmar sig över människors barn, så att de icke för beständigt må sörja. Ty sår läkas och sorger glömmas; när gamla band brista, knyts nya. Och för den ensamme och hemlöse kan det spira glädje ur själva lidandets natt.



*PRINSESSAN LI-HANG-TSE*





Detta är sagan om den sköna prinsessan Li-Hang-Tse.

Prinsessan Li-Hang-Tse var den mäktige kejsar Tschung-Lungs högt älskade unga syster; hon bodde i sin broders palats med de sju Drakarnas port och med de elvahundra silverklockorna, vilka, hängande i silkessnören utmed det svängda takets kant, sakta och ljuvligt pinglade för västanvinden. I palatsets trädgårdar växte i rader sköna gula tulpaner och konstfullt odlade dvärgträd med klippta kronor. Emellan dem på de raka gångarna vankade vita påfåglar, stolt släpande sin silverskimrande prakt i den gula, glittrande sanden.

Li-Hang-Tse hade sneda, mandelformade ögon, vilkas blick var full av trånad, hennes hy var lik det matt gulvita elfenbenet, och hennes mörka hår hängde i en tung fläta utmed hennes smala och smidiga rygg.

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Den unga prinsessan var omgiven av tjugo slavinnor, vilka hade i uppdrag att förströ henne på bästa sätt, och det var intet av det prinsessan kunde önska som hennes broder, kejsar Tschung-Lung, skulle hava nekat henne. Och likväl hände det stundom, att den unga prinsessan greps av ett svårmod, vars orsak hon icke själv visste; då satte hon sig, helt allena, på den sjufärgade mattan i sitt innersta gemak, tog sin fyrasträngade cittra och begynte på densamma spela en gammal visa, den vemodigaste av alla sånger, den vars omkväde är:

Ti tam, tili lili, ti tam — peh!

Och medan hon med sakta röst sjöng detta omkväde, stego henne tårarna i ögonen, hon visste icke varför.

De små dvärgträden utanför hennes fönster susade sakta, springvattnen sorlade, de elvhundra silverklockorna pinglade för vinden och de vita påfåglarna upphovo gälla skri — det tycktes henne, att de alla instämde i den sorgmodiga refrängen:

Ti tam, tili lili, ti tam — peh!

En dag hände det sig, att när prinsessan i sin förgyllda bärstol, som var prydd med blåa drakar och hade förhängen av blommigt silketyg, bars

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

av fyra starka slavar genom Pekings, purpurstadens, gator, fick hon, vid det att hon passerade utmed en gulvit trädgårdsmur, höra en stämma som sjöng, under det att en cittras ljud sakta och behagfullt ledsagade sången.

Det var poeten Ah-Song som satt utanför sin trädgård — just på det ställe, där ett guldregnsträd, som växte innanför muren, lutade sig ut och skänkte skugga åt en liten gräshöljd sluttning vid den dammiga gatan. Han sjöng sakta, under det han blickade ned åt den buktande floden, där båtar med rödbruna segel gled fram i aftonsolens glans. Han sjöng en trånfull liten sång om magnoliaträdets fågring, när det blommar om våren.

Prinsessan Li-Hang-Tse befallde sina tjänare att stanna. Och hon satt, gömd bakom sina förhängen, och lyssnade till sången, tills den var ändad och sångaren knäppte några klagande slutackord på sin cittra. Då tog hon ur sin malvafärgade, silverstickade gördel en vitblommande magnoliakvist, som suttit där instucken, drog litet åt sidan ett av de silkesblommiga förhängena, stack försiktigt ut sin smala hand och lät blomman falla till marken. Men i samma ögonblick som hon gjort detta, befallde hon hastigt, med

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

förskräckt och lätt skälvande stämman, sina tjä-  
nare att genast bära henne hem till de Sju Dra-  
karnas palats.

Poeten Ah-Song hade, under det han sjöng  
och under det hans blickar voro fångslade av  
flodens glimmande vatten och av de båtar som  
gledo fram på dess yta, icke varsnat den bär-  
stol, som höll stilla i hans närhet. Men då han  
slutat sjunga, kom han att vända sina ögon mot  
den plats, där prinsessans bärare stannat. När  
han såg den smala, elfenbensvita handen, som  
sträcktes fram emellan förhängena, och den vita  
blomman, som fälldes till marken, sprang han  
upp, full av hänryckning. Han hastade fram, tog  
upp från vägen den doftande magnoliablomman,  
tryckte henne till sitt hjärta, kysste henne och  
mumlade: »Din vällukt är mig ljuvare än livet  
självt.»

Men av de blåa drakarna som prydde bär-  
stolen och vilka han hunnit varsebliva, innan  
denna försvann bortom murens krök, hade han  
förstått, att det var själva prinsessan Li-  
Hang-Tse, som lyssnat till hans sång och belö-  
nat honom därför. Och hans hjärta fylldes av  
soliga drömmar.

Han diktade strax en ny sång, vilken han  
benämnde: »Den till marken fallande vita blom-

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

man», och han sjöng densamma hela dagarna, där han satt utanför sin trädgård och såg utåt den sorlande floden. Beständigt hoppades han, att prinsessan med den elfbensvita handen skulle ännu en gång låta bära sig den muromgärdade väg fram, som ledde förbi hans boning.

Och en solig dag hände det sig ock, att den sköna prinsessan befallde sina tjänare att bära henne den väg, som emellan vita murar ledde ned till floden och som plägade kallas »Guldregnets väg», därför att inom murarna växte lunder av guldregnsträd. Och då hon hörde Ah-Songs stämma och ljudet av hans cittra, befallde hon sina slavar att stå stilla. Då hon nu hörde sången om den vita magnoliablomman, som föll till marken, började hennes hjärta slå med sällsam hastighet, och med en snabb och oöverlagd rörelse sköt hon ett av förhängena något åt sidan och lutade sig ut för att se sångarens ansikte. Ah-Song reste sig hastigt och uppgav ett rop av glädje, då han varnade en skymt av det elfbensvita ansiktet och de mörka, smala ögonen med deras trånfullt dunkla blick.

Men i detsamma greps den lilla prinsessan av en häftig förskräckelse, och brådskande tillsade hon tjänarna att strax bära henne därifrån. Ty

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

hon var uppfylld av blygsel över detta, att hon lutat sig ut för att se en främmande man och låtit honom beskåda hennes ansikte.

— Vad skall han väl tänka om mig? sade hon ångestfullt till sig själv. — Måne han icke skall anse det som en föraktlig oblyghet, att jag böjt mig fram för att betrakta honom?

Hon lät sig icke mer bäras ner till Guldregnets väg. Men hon kunde icke få den främmande sångaren ur sina tankar. Beständigt såg hon framför sig hans ansikte, som syntes henne vara fullt av på en gång mod och mildhet; beständigt hörde hon för sina öron hans stämmas klang. Av sina slavinnor erfor hon vem sångaren var, nämligen poeten Ah-Song, vars dikter voro ryktbara i hela landet och icke sällan sjöngos av de slavinnor, vilkas uppgift det var att med musik förströ kejsar Tschung-Lungs system. Det blev nu prinsessans största nöje att höra dessa dikter sjungas; även erfor hon en obetvinglig lust att tala om denne, som fyllde hennes hjärta med drömmar. En stor och hemlig glädje tycktes det henne vara att blott uttala hans namn. Men då hon fruktade att, ifall hon ofta talade om honom, någon skulle kunna ana, huru kär hon höll honom,

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

företog hon sig att alltid yttra sig klandrande om honom.

— Jag kan i sanning icke förstå, sade hon, vad människor finna att beundra hos denne Ah-Song! Vad är det väl han sjunger om? Om kärlek sjunger han och om blomster och om vårens ljuvlighet. Och jag medger, att han gör detta med mycken konst och skicklighet. Men hör man honom väl någonsin lovprisa dygden och uppmana människorna till att vörda de gamle och lyda kejsaren och göra det som rätt är? Nej, om sådant synes han alls icke bekymra sig. Därför är Ah-Song icke en av de goda skalder, som det är av nytta att lyssna till; jag kan icke förstå att man sätter Ah-Song så högt!

Och då hennes tärnor gjorde invändningar och berömde ljuvheten av hans dikter, upprepade den lilla prinsessan ivrigt: — Nej, jag kan icke gilla Ah-Song; jag finner hos honom mycket att klandra.

Men Ah-Song å sin sida tänkte också beständigt på den sköna prinsessan. I många dagar väntade han på att få se henne återkomma till Guldregnets väg. Men då han såg sitt hopp vara fåfängt, fattade han det beslutet att genom flit och ihärdighet bana sig väg till hennes upphöjda



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

närhet. Han begynte att med den största iver idka de studier, vilka skulle föra honom till den röda knappens mandarinvärdighet. Och så underbart sporrade honom kärleken att, sedan han i två år fördjupat sig i lärdomens hav, var han färdig att låta sig prövas för uppnående av mandarinskapet. Fyra mandariner undersökte på det grundligaste hans kunskaper i det himmelska rikets annaler, i dess vitterhet och i Konfutses morallära. Och han vart befunnen värdig och erhöll tillstånd att pryda sitt huvud med den röda porslinsknappen, vilken gör innehavaren berättigad att inträda i det kejsrerliga palatset med de sju drakarna och de elvahundra silverklockorna.

Lycklig var nu Ah-Song; dock menade han, att detta vore endast det första steget och att han skulle fortsätta sina studier ännu, till dess han bleve mandarin av den blåa glasknappen, varigenom han skulle befinna sig bland de utvalda, som erhålla rikets högsta värdigheter och som till och med kunna våga att eftersträva en kejsrerlig prinsessas hand.

När kejsar Tschung-Lung förnam, att poeten Ah-Song lyckligen genomgått mandarinernas prövning och erhållit den röda porslinsknappens vär-

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

dighet, vart han högeligen glad. Ty kejsar Tschung-Lung var en man, som älskade konster och vetenskaper och särskilt höll diktkonsten i ära, varför han mycket önskat att få se och tala med den ryktbare poeten Ah-Song. Men, såsom envar lätteligen kan inse, hade han icke kunnat inbjuda Ah-Song till sitt palats, så länge denne ännu ej bar den röda porslinsknappen.

Nu sade kejsaren en dag till Tsong-Hai, den överste mandarinen för det kejsarliga palatset: — Vet, Tsong-Hai, att jag aktar inbjuda till mitt palats diktaren Ah-Song, på det att mitt öra må fröjdas åt hans sånger. Ja, jag vill bereda mig en dubbel fest, ty jag skall på samma gång inbjuda den lärde Fei-Fo, vilken redan mer än en gång för oss uppläst sina dikter, och jag skall låta det bliva en tävlan emellan de båda skalderna, sålunda att vardera läser upp en dikt för mig och mitt hov och för min högt älskade och i sång väl förfarna syster. Dold bakom ett förhänge, skall hon lyssna till de båda sångarna och döma emellan dem, i det hon låter en blomma falla till dens fötter, som hon menar hava sjungit bäst.

Och den överste mandarinen, Tsong-Hai, lät utgå en befallning till Fei-Fo, vilken sedan länge

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

innehade den rubinröda knappen, och till Ah-Song, vilken nyss förvärvat densamma, att de på en utsatt dag skulle infinna sig i det kejsrerliga palatset och inför Solens höge Broder uppläsa var sin dikt.

Till sin syster sade emellertid kejsaren blott, att han ville bereda henne nöjet att lyssna till två utmärkta poeter och döma emellan dem, men deras namn sade han henne ej. Ty han hade hört sin syster tala klandrande om Ah-Songs dikter, och den vise kejsaren menade, att enär hon tydligen hade något emot denne, vore det bättre, att hon ej visste vem sångaren vore. Sålunda skulle hon mera rättvist döma.

På den utsatta dagen trädde nu Fei-Fo och Ah-Song, bugande sig till jorden, inför kejsaren, som satt å en gyllene tron, omgiven av tjugutvå mandariner. Å en läktare, uppburen av låga, vridna pelare, kring vilka drakar slingrade sig, satt bakom ett förhänge av grönt, guldstickat siden prinsessan Li-Hang-Tse med sina tärnor.

På en vink av kejsaren begynte nu den lärde Fei-Fo att, med av ålder något skälvande stämma, uppläsa sin dikt. Den behandlade med stor grundlighet den kejsrerliga dynastiens ärorika ättledning, beskrev noggrant den geografiska beskaffenheten

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

av det land som var ättens vagga och berättade de bedrifter, som utförts av dess medlemmar, varvid poeten ingalunda försummade att berätta om den ryktbara drottning Tao, som själv med ett spjut nedstack sin son, då denne ville fly ur drabbningen; ej heller underlät han att vidröra den sköna och lärorika berättelsen om kejsar Ho-Sai, vilken hade förmågan att, lika så väl som någon helig bonz, skåda det som tilldrog sig i fjärran och vilken, då två mandariner från en fjärran trakt, eftersträvande att vinna den gula topas-knappen, inställde sig inför honom för att undergå prövning, strax sade till den ene: — »Jag såg dig, när du uppe i Kuen-luns fjäll hjälpte en myra att färdas över en vattenrännil; du är en god man, och du är värdig att vinna den gula topasen», men till den andre: — »Jag såg dig, då du lät tordyveln, vilken hjälplös sprattlade i vattenpölen, omkomma, utan att du räckte ut din hand till bistånd; du är ingen god människa, och inga kunskaper kunna göra dig värdig att ernå den gula knappens utmärkelse.»

Av två tusen fem hundra sjuttio verser bestod Fei-Fos dikt, och vid dess slut sutto kejsaren och alla mandarinerna sakta nickande, så att om icke dikten hade varit så högst förträfflig, skulle

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

man hava trott, att de voro angripna av sömnlust.

Då Fei-Fo slutat, gav kejsaren en vink åt Ah-Song. Och denne begynte med klar och väljudande stämma uppläsa sin dikt. Den hette »Plommonträdet om våren och kärlekens uppvaknande i människohjärtat», och den skildrade huru plommonträdet, som under vintern stått kalt och torrt, efter några få solskensdagar står höljt av en underbar, vitblommande fågring samt huru en människas hjärta på samma underfulla sätt blir förvandlat av kärleken, så att då den älskande blickar ned i sin egen själ och där skådar en rikedom av spirande vårgrönt hopp och rosenfärgade drömmar, känner han knappast mer igen sitt eget inre, som förr legat mörkt och kallt. Till detta anknöt nu Ah-Song några berättelser om älskande, som lidit och fröjdats, och han inflätade därjämte åtskilliga sinnrika anspelningar — dem ingen mer än prinsessan kunde förstå — på den dag vid Guldregnets väg, då han ett ögonblick skådat den älskades ansikte. Ah-Songs dikt var full av ljuvhet och behag, så att allas hjärtan veknade vid dess åhörande; slavinnorna, som sutto med prinsessan bakom förhänget, fällde tårar, och de tjugutvå mandarinerna började —

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

sedan de övertygat sig om att kejsaren såg tillfredsställd ut — att skina av välvilja och belåtenhet.

Då Ah-Song slutat, talade kejsaren och sade:

— Nu är stunden kommen, då min högt älskade syster, prinsessan Li-Hang-Tse, skall avgöra vilken av de båda skalderna som sjungit skönast och är mest värdig att mottaga den purpurfärgade nejlika hon bär vid sin gördel. Ehuru det icke är vanligt, att kvinnor visa sig vid kejsarens fester, är det dock min vilja, att för denna gång förhänget må dragas åt sidan och prinsessan själv till sgeraren överlämna priset.

I detsamma drogs på kejsarens vink det gröna sidenförhänget av tvenne slavar åt sidan. Och på läktaren, som uppbars av de låga, drakprydda pelarna, vart den sköna prinsessan Li-Hang-Tse synlig, tillika med sina tärnor.

— Må du nu, o min syster, sade kejsaren, avgöra vilken av sångarna som behagat dig mest: denne till höger, som sjungit om vår ätts bragder, eller denne, som står till vänster ifrån dig och som sjungit om plommonträdet vita blommor och om kärleken.

Då steg blodet upp till den stackars lilla prinsessans elfenbensvita kinder, så att de fingo den

## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

mörkröda rosens färg, och hennes smala händer begynte hjälplöst skälva. En ångest kom över henne, ty det tycktes henne, att man begärde hon skulle här inför alla bekänna det hon höll Ah-Song kär och aldrig ett ögonblick kunde upphöra att tänka på honom och hans sångers ljuva ord. Hennes läppar voro torra av ångslan. — Jag kan det icke, tänkte hon förfärad. Utan att veta vad hon gjorde, räckte hon den purpurfärgade nejlikan till den ärevördige Fei-Fo.

Det gick som en susning av undran genom salen. Men den lärde Fei-Fos skrynkliga ansikte lyste upp av glädje, han bugade sig intill jorden och utropade: — Jag tackar dig, o min härskarinna!

Kejsar Tschung-Lung hade icke väntat, ej heller önskat, att hans syster skulle döma såsom hon gjort. Men efter ett ögonblicks tystnad sade han blott: — Min syster har dömt med mycket förstånd, då hon belönat den lärda och förträffliga dikt, som Fei-Fo med så stor möda utarbetat. Men även du, o Ah-Song, är värd vårt tack för de ljuva och sköna verser, med vilka du smekt vårt öra.

Därpå gav kejsaren tecken, att de båda skalderna kunde gå. Och de fördes in i en mindre

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE

sal, i vilken allehanda fiskar voro skönt målade på väggarna, och där blevo de av tjänare bjudna på varmt te, upphäلت i äggskal, samt mångahanda kostliga rätter, medan en förnämlig mandarin, Tong-Ping, var deras värd och trugade dem att äta av allt. Av tio olika slags stuvningar på lamm måste Ah-Song äta, medan hans hjärta var sjukt av sorg — — —.

Men i sitt innersta gemak satt prinsessan Li-Hang-Tse på sin sjufärgade matta och grät och grät — — —

\*

Ah-Song tänkte icke mera på att söka vinna den blåa glasknappens värdighet. Han lämnade Peking, purpurstaden, och begynte ströva omkring landet, stundom sjungande visor för folket i de städer han kom till. Men icke mer täcka och ljuva visor utan dystra och sorgfulla. Någon gång kunde det hända, att han — helst när aftonsolen göt sitt milda sken över vårgröna marker — sjöng sången om »den vita blomman, som föll till marken», fastän han icke kunde göra det, utan att tårarna strömmade utför hans kinder. Men aldrig kunde han förmås att sjunga den ryktbara sången om »Plommonträdet om våren».



## ÖSTERLÄNDSKA NOVELLER

Den gode kejsar Tschung-Lung kunde icke förstå varför hans unga syster alltid var så sorgsen numera. Aldrig sågs hon le som förr. Inne i sitt gemak satt hon, slog på den fyrasträngade cittran och sjöng den sorgmodigaste av alla sånger:

Ti tam, tili lili, ti tam — peh!

Utanför susa de små dvärgträden, springvattnen sorla, de elvahundra silverklockorna pingla för vinden, och de vita påfågelnarna höja gälla skri. Det tyckes den stackars prinsessan, att de alla instämma i den svärmodiga refrängen:

Ti tam, tili lili, ti tam — peh!

## INNEHÅLL.

Dermah .....	5
Stenen som stannade .....	17
Dagonskeppet.....	25
Dareios' dotter .....	43
Klostren i Tabennisi .....	69
Se, solen går ned ... ..	95
Renegaten .....	105
Yarizme .....	125
Det vita tornet i Bokhara .....	139
Arwendruds sångare .....	153
Yunna .....	167
Vid floden Zer-Afsjan .....	191
Fångarna i Karakoran .....	205
Prinsessan Li-Hang-Tse .....	233



*Pressuttalanden om de novellsamlingar, ur vilka  
föreliggande berättelser delvis äro hämtade:*

TYSTA DJUP.

En märkvärdigt mogen teknik, behaglig, klar och lugn stil äro de goda egenskaper som utmärka Alfaros berättelser — men det mest utmärkande draget i hennes samling ligger ej häri utan i den slöja av mystik, av färgmättad drömton som hon ställvis förmått ge berättelserna och som förlänar dem något av den gamla sagomusikens trollkraft.

Stora, alltför stora, äro ofta ämnena, så att författarinnan ej mäktat uttrycka dem så kraftigt som läsaren kanske velat, men man förbiser gärna dessa brister, ty de ersättas av skönheten i språket, som ibland får cittrans eller mandolinens sångackord i sitt tonfall, ibland låter den majestätiska orientaliska fornvärlden stå fram i sitt halvdrömsliv med vallmodoft, ökenstillhet och färgglöd. — — Äkta flicklynne med spelande skalkaktighet genomgår en annan av historierna »Det vita tornet i Bokhara». Man nästan beklagar, efter att ha läst denna ungdomligt kända berättelse, att författarinnan ej mera avgjort ägnat sig åt det täckt humoristiska. — — En sådan berättelse, framställd i ett behärskat språk, men med skalken framträttande bakom varje rad, är verkligen en liten pärla, till vilken författarinnan måste lyckönskas, liksom hon måste lyckönskas till hela den stora syn, den andaktsfulla uppfattning av kärleken som hon visat i sin berättelsesamling.

*Hellen Lindgren i Dagny.*

Huvudfigurerna i dessa berättelser äro poetiskt levande väsen och icke, som eljest så ofta händer, blott åskådningmaterial till belysande av några älsklingsteorier. Därtill kommer förtjänsten av klarhet och enkelhet i komposition och språk, dubbelt erkännansvärda i en tid då symbolistoväsendet börjat förleda en och annan att förväxla det anspråksfulla dunklet med poetiskt djup.

*Svenska Dagbladet.*

Mera älskliga berättelser än de med vilka Anna Roos riktat svenska litteraturen i sitt senaste arbete »Tysta djup» kan man sällan finna.

*Östergötlands Dagblad.*

Utän tvivel ett av de bästa alster vår nyaste bokmarknad har att erbjuda. Det är något rent och upphöjt, något innerligt men på samma gång storslaget som träder oss till mötes i dessa berättelser. — — Man vet ej vad man skall mest beundra. — *Sv. Morgonbladet.*

I denna samling, som innehåller saker av mindre vanligt värde, visar sig en fantasi, som icke övergår till lösligt och nebulöst fantasteri, en romantik, som icke är sökt och svulstig utan naturlig, samt mycken förmåga av koncentration. — — Uttryckssättet är så koncist att knappast en rad skulle kunna vara borta. Författarinnan — — har den vackra gåvan att föra läsarens inbillning långt utom den knapp avmätta konstnärliga ramen för sagobilderna, att väcka idéer till livs och på detta sätt låta det lilla och begränsade förete en inre oändlighet. Den som kan göra så, har det sant poetiska sinnet. — — Dermah är ett originellt stycke; — — hennes bild framträder ytterst livfull och gripande. — — Yarzime — — är förtjusande i sin sorgfullhet, lika väl som berättelsen »Det vita tornet i Bokhara» verkar intagande genom sitt skälmska behag. — — Ingen skall utan glädje taga del av författarinnans arbete, och de lovord som här lämnats detsamma, säga snarare för litet än för mycket. *C. D. af Wirsén i Vårt Land.*

På ett sällsynt fint och intagande sätt har författarinnan i dessa dikter på prosa varierat det evigt unga temat om kärlek och hängivenhet, och ehuru handlingen mest försiggår på främmande botten och i främmande omgivningar, har hon dock lyckats giva sina hjältar och hjältinnor liv och åskådighet. *Åbo Underrättelser.*

Sällan ser man en konstnärinna så hastigt nå mästerskap som Anna Roos gjort. Detta arbete röjer något som vi skulle vilja kalla en imponerande genialitet. Den finhet, ro och poesi som vilar över hennes österländska motiv äro högst beundransvärda, hennes förmåga att skildra naturen lika originell som rik på färg och sanning. *Borås-Posten.*

Hela samlingen kännetecknas av en fin och nobel uppfattning, som är desto angenämare att i berättelselitteraturen möta, ju sällsyntare den är. — — Kvinnoidealet — — framträder så rent och skönt att läsarens fantasi värmes därvid. *Smålandsposten.*

## PRINSESSAN LI-HANG-TSE.

Anna M. Roos' novellböcker — — äro alla så outplånligt stämplade av hennes starka, stilla, medvetna individualitet, så genomträngd av samma djupa, själfulla innerlighet, så konstnärligt formade av en alltid säker hand, att de alla i grund och botten måste frambringa samma intryck, hur skilda deras ämnesfärer än må förefalla. Det synes mig, att intet högre lovord kan beskäras en dylik samling i dess helhet.

*K. F. i Nordisk Tidskrift.*

Det är en verklig beundransvärd rikedom av former i alla dessa teckningar med motiv från vitt skilda tider och länder, var för sig konstnärligt avrundade.

*A. U. i Dagny.*

Den lilla vackra och sorgmodigt lustiga berättelsen från Kina efter vilken boken fått sitt namn, är — — av oneklig finhet, poesi och gratie.

*Oscar Levertin i Sv. D.*

Denna begåvade författarinna — — har i ovanlig grad förmåga att i korta sammanträngda bilder, som äro fria från överflödigt fyllnads-gods, lämna ett idéinnehåll. — — Ett finkänsligt behag, som verkligen förtjusar. Det finnes i alla dessa stycken på en gång ett rikt själsliv och en ganska stor objektivitet.

*C. D. af Wirsén i Posttidningen.*

## SYSTER DIONE.

I sin linjerena byggnad och sin arkaiskt stiliserade satir — — gör berättelsen intryck av en målning i lysande klara färger och guld på något legendariskt pergament. Så verkar ock — och i än högre grad — den av en mäktig universell fridstämning strålande »Se solen går ned». Om Syster Dione löpte ut i en udd av resignerad ironi, så jublar en triumferande fromhet ur detta lilla ljuva mästerverk.

*K. F. i Stockholms Dagblad.*

Anna M. Roos hör till våra mångsidigaste författarinnor. Hon är en lärd, som givit oss det utmärkta arbetet »Fariseism i våra dagar», och en sagoberätterska som sjungit sig in hos det yngsta släktledet med många vackra och roliga visor. Hon är också skald. — Nu har hon givit ut en liten samling berättelser, helt få men med mycken poetisk fägring och med kärna och innebörd. — — Syster Dione är en vacker och poetisk bok. Den sprider värme och glädje. Den är lätt att komma igenom, men icke lika lätt att komma ifrån när man läst den. Det bästa i den minnes man med tacksamhet för angenäma stunder.

*Bo Bergman i Dagens Nyheter.*

I stilsträng skönhet och andlig nobless tar väl Anna Maria Roos' lilla samling »Syster Dione» priset.

*Den Svenska Familjejournalen.*

Av denna mycket framstående så högt begåvade författarinna, en av de djupast anlagda inom hela vår nyare litteratur, föreligger en ny berättelsesamling — — Syster Dione.

*Smålandsposten.*

Fröken Anna Maria Roos har utgivit dikter och sagor som utmärka sig för gemytsdjup och en viss stilla innerlighet. Hon har dessutom en egenskap som blott undantagsvis tillfaller kvinnorna: hon har historiskt sinne. — — En samling sjäfulla och fina små medaljonger. Ovillkorligt jämför man dem med Strindbergs »historiska miniatyrer».

Sakna de den särskilda strindbergska styrkan i detaljer — den tillhör givetvis endast Strindberg själv i hans lyckliga ögonblick — så blir det i gengäld hos fröken Roos aldrig fråga om underhaltighet eller dålighet. — — Hennes skisser äro verkliga små helheter för sig.

*Fredrik Vetterlund i Aftonbladet.*

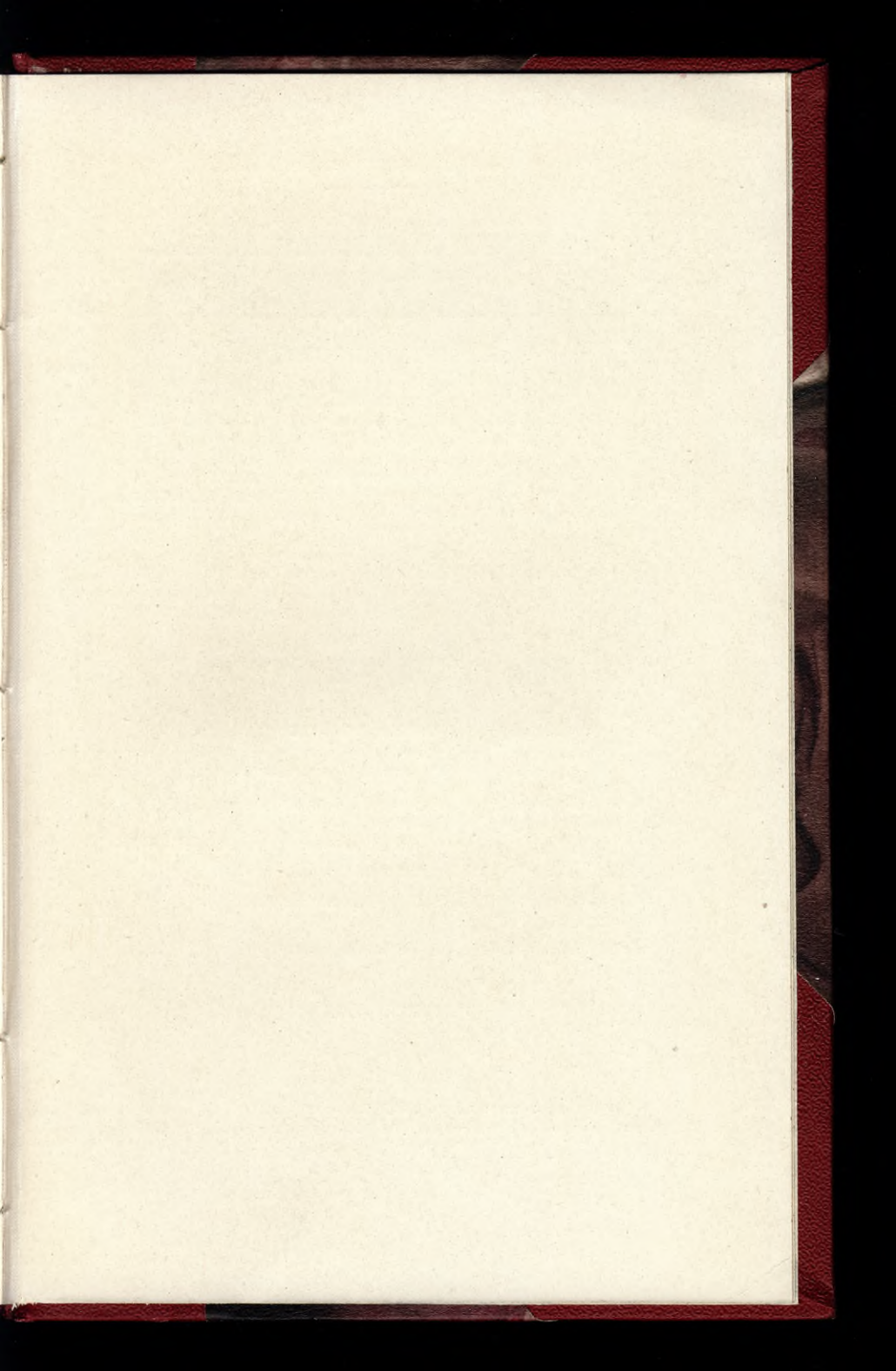
Formfulländade och poesimättade. — — Full av den storslagenhet man med glädje minnes från förf:s bästa verk. *A. U. i Dagny.*

Detta är ej en bok som andra. — — Dessa bilder från en förgången tid äro med de talangfulla uttrycksmedel Anna Maria Roos är känd för, så levande, med så friska färger, så mänskligt sannt, nästan smått impressionistiskt utförda, att deras novellistiska fantasifulla charm håller en fånglad från första bladet till det sista.

*Borås Tidning.*

Vackra prov på en mindre vanlig skildringskonst — — ett par av dem kunna med fog räknas till något av det allra bästa inom nyare svensk novellistik. — — Gjord med osedvanlig kraft och must.

*Landskrona Veckobl.*





ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

# ANNA MARIA ROOS SAMLADE ARBETEN

FÖR BARN OCH UNGDOM

FÖRSTA BOKEN

## SAGOR OCH VISOR.

»Den författare som för närvarande anses vara barnens främsta är väl Anna M. Roos. — Hennes barn äro träffade på kornet, aldrig ett felgrepp eller en falsk ton. — Med samma ömhet och fina humor som hon talar om barnen, talar hon också om djuren. Hon ser på djurvärlden med ett barns ögon. — Anna M. Roos hör till de lyckligt utvalda som kunna läsa sagor i molnen och i glöden och som avlocka skogen och vinden deras vackraste hemligheter.»

Jeanna Oterdahl i G. H. T.

»Anna Maria Roos' diktning för barn och ungdom är helt visst näst Z. Topelius' den mest omfattande och betydande som uppstått på svenskt språk.»

Dagny.

ANDRA BOKEN

## I VITAVALL.

»Det är längesedan vi läste visor för små barn så enkla, så roliga och likväl så fulla av äkta barnpoesi.»

Fredrika Bremerförbundets Bokkommitté.

»Röja en mer än vanligt rik fantasi.»

Aftonbladet.

»En äkta sagostämning som utövar en underbar tjusning på barnasinnet.»

Nutid.

»Ingen i vårt land kan dikta för barn som Anna M. Roos.»

Stockholms Dagblad.

TREDJE BOKEN

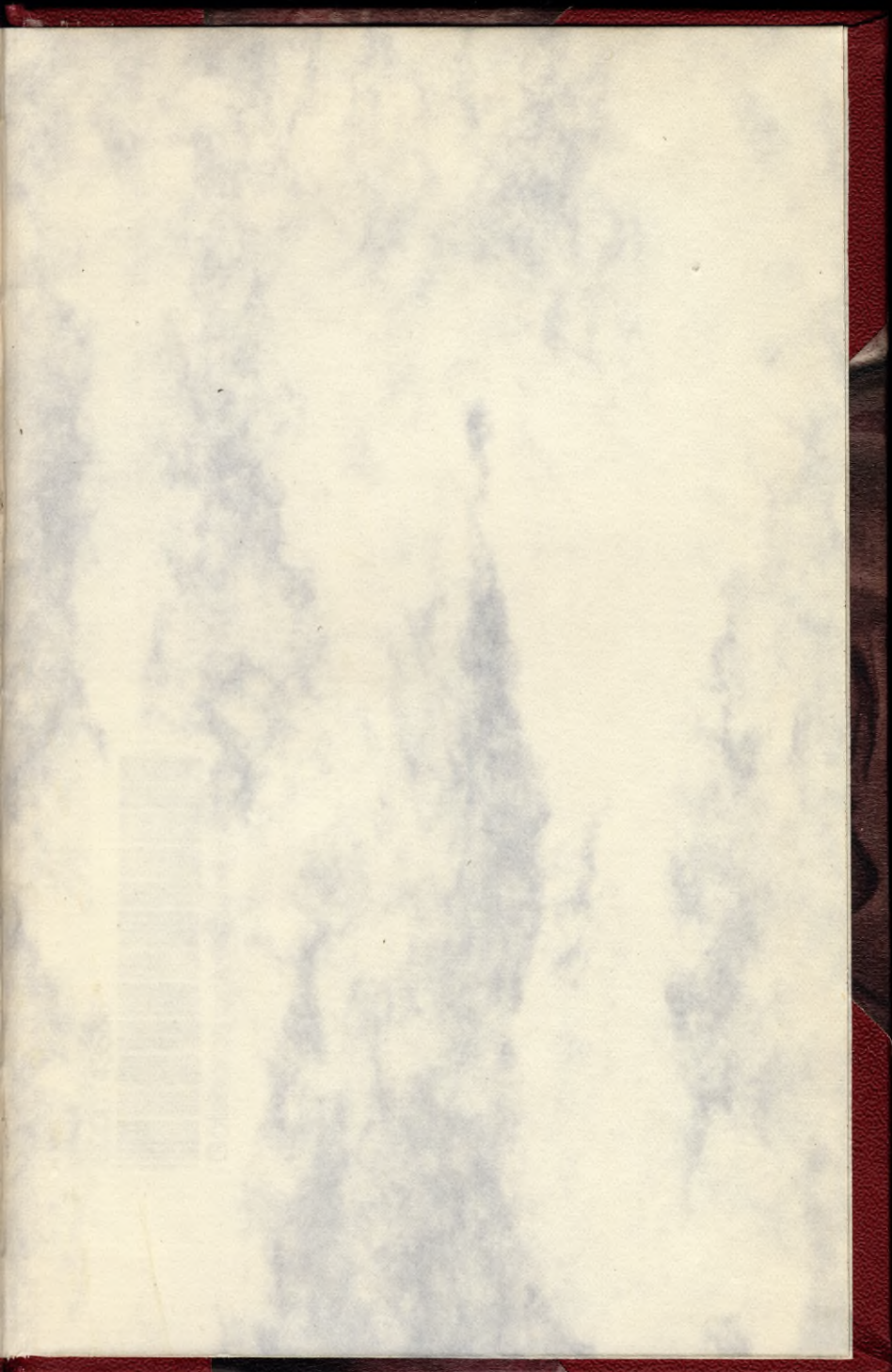
## MARIKA

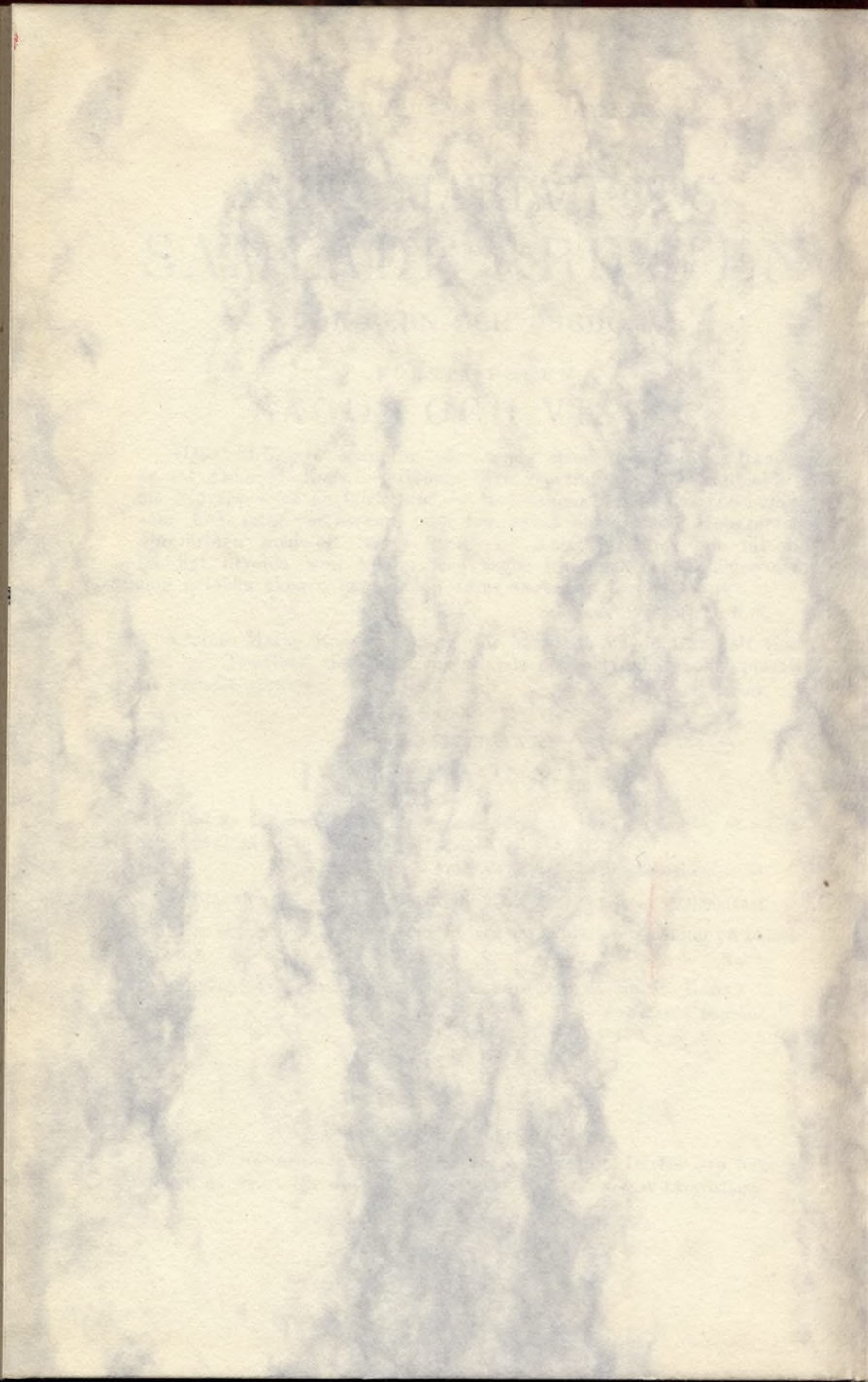
En berättelse för unga flickor.

»Det författarinnan rör vid får liv och gestalt. Därför äro hennes böcker en skatt för det unga Sverige.»

Svensk Lärartidning.

41  
42





6000143666



Göteborgs universitetsbibliotek

